

Instrukcja katalogowania dokumentów kartograficznych

Opracowanie

Romualda Szura, Magdalena Krynicka

Opracowanie

Zofia Żurawińska

Biblioteka Narodowa

Warszawa 2012

Spis treści

Wstęp	4
Uwagi do całego dokumentu	5
I. Tytuł i oznaczenie odpowiedzialności	7
I.1. Źródło tytułu	7
I.1.1. Zasady wyboru źródła danych o tytule	7
I.2. Tytuł właściwy (pole 245)	9
I.2.1. Zasady wyboru tytułu właściwego	9
I.2.2. Zapis tytułu właściwego	10
I.3. Wariant tytułu	11
I.3.1. Uwagi ogólne	12
I.3.2. Przykłady wariantów tytułu	13
I.4. Tytuł równoległy	14
I.4.1 Przykłady tytułów równoległych	15
I.5. Dodatek do tytułu	16
I.5.1. Równoległy dodatek do tytułu	17
I.5.2. Przykłady dodatków do tytułu	17
I.6. Oznaczenie i tytuł części lub sekcji dokumentu kartograficznego	18
I.7. Oznaczenie odpowiedzialności	18
I.7.1. Uwagi ogólne do oznaczenia odpowiedzialności	19
I.7.2. Zasady zapisu oznaczeń odpowiedzialności	20
I.7.3. Przykłady danych o odpowiedzialności	22
I.8. Dokumenty kartograficzne współwydane	25
I.8.1. Dokumenty kartograficzne współwydane pod wspólnym tytułem	26
I.8.2. Dokumenty kartograficzne współwydane nieposiadające wspólnego tytułu	27
I.8.3. Przykłady prac współwydanych	27
I.9. Wieloczęściowe dokumenty kartograficzne	33
I.9.1. Przykłady prac wieloczęściowych i niesamoistnych	34
II. Wydanie	36
II.1. Uwagi ogólne	36
II.2. Oznaczenie wydania	36
II.3. Ciąg dalszy strefy wydania	38
II.3.1. Oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania	38
II.3.2. Dodatkowe oznaczenie dotyczące wydania	38
II.4. Przykłady	38
III. Dane matematyczne	40
III.1. Uwagi ogólne	40
III.2. Skala (oznaczenie skali)	41
III.2.1. Brak oznaczenia skali w postaci ułamka zwykłego	41
III.2.2. Skala nieobliczona	42
III.2.3. Skala zmienna, skala nieokreślona	42
III.2.4. Błędnie podana skala lub podziałka	43
III.2.5. Skala kątowna	43
III.2.6. Kilka oznaczeń skali na dokumencie kartograficznym	43

III.3. Odwzorowanie	44
III.4. Współrzędne geograficzne	45
III.5. Współrzędne niebieskie	46
III.6. Oznaczenie punktu równonocy	46
III.7. Przykłady	47
IV. Adres wydawniczy	52
IV.1. Uwagi Ogólne	52
IV.2. Miejsce wydania	53
IV.2.1. Brak miejsca wydania	54
IV.3. Wydawca	54
IV.3.1. Brak nazwy wydawcy	55
IV.3.2. Więcej niż jeden wydawca	55
IV.3.3. Równoległe nazwy wydawcy	56
IV.4. Data wydania	56
IV.4.1. Brak daty wydania	57
IV.4.2. Data wydania dokumentu wieloczęściowego	58
IV.4.3. Błędna data wydania	59
IV.5. Miejsce druku i nazwa drukarni	59
IV.6. Nazwa drukarni/drukarza	59
IV.7. Data druku	60
IV.8. Przykłady	60
V. Opis fizyczny dokumentu kartograficznego	64
V.1. Uwagi ogólne	64
V.2. Forma dokumentu i jego objętość	64
V.2.1. Zawartość atlasów	67
V.3. Inne cechy fizyczne dokumentu kartograficznego	68
V.4. Wymiary dokumentu kartograficznego	69
V.5. Oznaczenie dokumentu towarzyszącego	71
V.6. Przykłady	72
VI. Oznaczenie serii / wieloczęściowego dokumentu kartograficznego	77
VI.1. Uwagi ogólne	77
VI.2. Tytuł serii/Wieloczęściowego dokumentu kartograficznego	78
VI.2.1. Ciąg dalszy do tytułu serii	78
VI.3. Numer ISSN	79
VI.4. Numeracja w obrębie serii lub podserii	80
VI.5. Przykłady	80
VII. Strefa uwag	84
VII.1. Uwagi	85
VII.2. Uwaga ogólna – Pole 500	85
VII.2.1. Uwagi dotyczące tytułu i oznaczenia odpowiedzialności	86
VII.2.2. Uwagi dotyczące wydania	86
VII.2.3. Uwagi dotyczące danych matematycznych	87
VII.2.4. Uwagi dotyczące adresu wydawniczego	87
VII.2.5. Uwagi dotyczące opisu fizycznego	87
VII.2.6. Uwagi dotyczące serii	87

VII.2.7. Uwagi dotyczące zawartości i przedmiotu dokumentu kartograficznego	88
VII.2.8. Uwagi dotyczące ISBN, ISSN, numerów w katalogach wydawniczych i znaków graficznych wydawcy	89
VII.3. Uwaga dotycząca prac współwydanych – pole 501	89
VII.4. Uwaga dotycząca bibliografii – pole 504	90
VII.5. Sformalizowana uwaga dotycząca zawartości – pole 505	90
VII.6. Uwaga dotycząca ograniczeń w rozpowszechnianiu – pole 506	91
VII.7. Uwaga dotycząca cytaty bibliograficznej – pole 510	91
VII.8. Uwaga dotycząca treści dokumentu – pole 520	91
VII.9. Uwaga dotycząca przeznaczenia czytelniczego – pole 521	92
VII.10. Uwaga dotycząca wersji oryginalnej – pole 534	92
VII.11. Uwaga dotycząca źródeł finansowania – pole 536	93
VII.12. Język dokumentu kartograficznego, Uwaga dotycząca języka/pisma użytego w dokumencie – pole 546	93
VII.13. Uwaga dotycząca proveniencji – pole 561	95
VII.14. Uwaga o oprawie – pole 563	95
VII.15. Przykłady	96
VII.15.1. Przykłady pola 500	96
VII.15.2. Przykłady pola 501	102
VII.15.3. Przykładypola 504	102
VII.15.4. Przykłady pola 505	103
VII.15.5. Przykłady pola 506	105
VII.15.6. Przykłady pola 510	105
VII.15.7. Przykłady pola 520	105
VII.15.8. Przykłady pola 521	105
VII.15.9. Przykłady pola 534	106
VII.15.10. Przykłady pola 536	107
VII.15.11. Przykłady pola 546	107
VIII. Międzynarodowy numer znormalizowany	110
VIII.1. ISBN	110
VIII.2. ISSN	111
VIII.3. Przykłady	111
Załączniki	114
Zał. 1. Przeliczanie wybranych skal / podziałek mianowanych na liczbowe	114
1.1. Przeliczenie francuskich skal mianowanych	114
1.2. Przeliczenie angielskich skal mianowanych	114
1.3. Przeliczenie rosyjskich skal mianowanych	115
Zał. 2. Przeliczenie wybranych południków na południk zerowy Greenwich	116
Zał. 3. Przykłady najczęściej stosowanych źródeł cytat literatury drukowanej	118
Zał. 4. Znaki umowne stosowane w wybranych polach formatu MARC 21 dotyczące zagadnień opisanych w instrukcji	120

Wstęp

Instrukcja katalogowania dokumentów kartograficznych ma na celu zebranie i ujednoczenie dotychczas stosowanych zasad i form opisu danych w rekordzie bibliograficznym, zgodnie z przepisami katalogowania oraz formatem MARC 21 dla dokumentów kartograficznych.

Szczegółowo omówiono w niej tylko te zagadnienia dotyczące pól i podpól (oraz wskaźników itp.) z *Formatu MARC 21*¹⁾, które dotychczas sprawiały najwięcej problemów, bądź najczęściej były pomijane przy katalogowaniu.

Układ instrukcji jest zgodny z kolejnością stref opisu z uwzględnieniem elementów formatu MARC 21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu kartograficznego, m.in. pola stałej długości nie zostały omówione oddzielnie, lecz ich poszczególne elementy, właściwe dla dokumentu kartograficznego, zostały wskazane przy konkretnych zagadnieniach.

Podstawą opracowania *Instrukcji* były zalecenia międzynarodowe, w tym głównie ISBD²⁾, a także w wyborze zalecenia polskich norm: **PN-N-01152-5:2001** Dokumenty kartograficzne oraz **PN-N-01152-8:1994** Stare druki.

Niniejsza *Instrukcja* dotyczy dokumentów kartograficznych (czyli zmniejszonych obrazów przestrzeni geograficznej Ziemi lub innego ciała niebieskiego), do których zaliczamy: atlasy geograficzne, mapy luźne, globusy, panoramy, profile i inne. Elementem wyróżniającym dla tytułów dokumentów kartograficznych jest nazwa geograficzna (w tytule właściwym lub dodatku do niego).

Opis atlasów jest, zgodny z zasadami opisu książek, dodatkowo uzupełniony o elementy właściwe dla dokumentów kartograficznych, takich jak: skala, odwzorowanie, prezentacja rzeźby terenu. Z tego powodu *Instrukcja* domyślnie dotyczy pozostałych dokumentów kartograficznych, natomiast atlasy omawiane są tylko tam, gdzie ich opis odbiega od opisu książki.

Instrukcja uwzględnia przede wszystkim dokumenty kartograficzne w postaci drukowanej i rękopiśmiennej (w tym rękopisy i stare druki), ale może być stosowana także dla dokumentów zapisanych na innym dowolnym nośniku.

1) *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego wraz z zasobem : adaptacja dla systemu MAK : wersja 2008.* Red. i oprac. A. Brachfogel, Z. Żurawińska. Warszawa 2008. ISBN 978-83-7009-633-5.

2) *International Standard Bibliographic Description (ISBD) : recommended by the ISBD Review Group : approved by the Standing Committee of the IFLA Cataloguing Section.* Preliminary consolidated ed. München 2007. ISBN 978-3-598-24280-9.

Ze względu na to, że opis bibliograficzny został zróżnicowany w zależności od okresu powstania dokumentu kartograficznego, w instrukcji stosuje się dwie cezury czasowe:

- ✓ do 1850 – mapy i atlasy uznane za stare druki³⁾
- ✓ sprzed 1950 r. – mapy dawne, od 1950 – mapy współczesne – ze względu na specyfikę produkcji kartograficznej w Polsce, opartej w pierwszych latach powojennych na materiałach sprzed 1939 roku, usuniętych z rynku za sprawą cenzury po ostatecznym znacjonalizowaniu wydawnictw i firm poligraficznych.

Niniejszą *Instrukcję* należałoby w przyszłości uzupełnić o szczegółowe przepisy katalogowania dokumentów kartograficznych opublikowanych jako rękopisy i stare druki.

Uwagi do całego dokumentu

Język i pismo

Poszczególne elementy opisu w strefie tytułu i oznaczenia odpowiedzialności, wydania, adresu wydawniczego oraz serii należy przejmować w języku i/lub piśmie, w jakim występują w opisywanym dokumencie kartograficznym. Natomiast w strefach: danych matematycznych, opisu fizycznego, uwag (z wyjątkiem cytowań) oraz ISBN, dane należy podawać w języku polskim.

Elementy pisane alfabetami niełacińskimi należy transliterować zgodnie z polskimi normami.

Stosowanie skrótów

W opisie współczesnego dokumentu kartograficznego należy skracać występujące w opisie wyrazy stosując skróty wyrazów zgodnie z **PN-85/N-01158** *Skróty wyrazów i wyrażen w opisie bibliograficznym* oraz skróty przyjęte na potrzeby bibliografii dokumentów kartograficznych:

- Aktualizacja – aktual.
- Długość geograficzna – dł. geogr.
- Dystrybucja – dystr.
- Geograficzna – geogr.
- Hydrograficzna – hydrogr.
- Kartograficzna – kartogr.
- Komputerowy – komput.
- Krajoznawcza – krajozn.
- Szerokość geograficzna – szer. geogr.
- Techniczna – tech.
- Topograficzna – topogr.
- Turystyczna – turyst.
- Zlecenie – zlec.

Skróty są stosowane dla różnych form wyrazów, nie tylko dla formy mianownikowej. Nie należy skracać wyrazów występujących w tytułach oraz nazwach własnych.

3) Cezura rozszerzona, pomimo ogólnie przyjętej dla starych druków granicy roku 1800.

Jeżeli na dokumencie zostały użyte jakieś skróty, należy je przejąć w takiej formie, w jakiej wystąpiły.

Należy także stosować w opisie, zgodnie z przepisami, łacińskie skróty umowne, np.: i.e., et al., etc., s.l., s.n., ca.

Gramatyka i ortografia

Należy przejmować pisownię stosowaną w dokumencie. Wielkie litery należy stosować zgodnie z zasadami ortografii języka, w jakim występuje dany element opisu. Ponadto wielką literą należy zaczynać poszczególne pola formatu.

Sprostowania

Występujące w dokumencie kartograficznym mylne dane należy przejmować do opisu i w zależności od dalszych przepisów:

- sprostowanie podawać w strefie uwag,
- sprostowanie podać bezpośrednio po tych danych w nawiasie kwadratowym po skrócie i.e. (poza polami indeksowanymi).

Wyrazy błędnie zapisane (np. literówki) w dokumencie należy przejmować w zapisanej formie, a zauważony błąd wskazać przez wstawienie po błędnym wyrazie znaku wykrzyknika ujętego w nawiasy kwadratowe. Jeśli jest to błąd wymagający sprostowania (niejednoznaczny), wówczas wyjaśniamy go w strefie uwag.

Znaki umowne

Należy unikać nadmiernego stosowania znaków interpunkcyjnych, zwłaszcza tych, które mają znaczenie bibliograficzne, np.: dwukropek, średnik, łamanie, znak plus, znak równości (np. oprac./aktual. zapisać jako oprac.-aktual.).

W obrębie stref poszczególne elementy opisu należy oddzielać ustalonymi znakami umownymi. Przed i po znaku umownym należy stosować spację w celu zaznaczenia jego funkcji symbolu. Wyjątek stanowią kropka i przecinek, których nie poprzedza się odstępem. Nawiasy kwadratowe i okrągłe należy traktować jako jeden znak, dlatego odstęp wystąpi przed pierwszym i po drugim nawiasie.

Przykłady

Szczegółowe rozwiązania opisu bibliograficznego dokumentów kartograficznych zaprezentowano w przykładach umieszczonych na końcu rozdziałów lub obszernych treściowo podrozdziałów. Przykłady pochodzą głównie (poza nielicznymi wyjątkami) z bazy Biblioteki Narodowej i zostały zapisane w formacie MARC 21. Pominęto jedynie oznaczenie podpole |a w pierwszym jego wystąpieniu, jako podpole domyślne.

I. Tytuł i oznaczenie odpowiedzialności

Strefa tytułu i oznaczenia odpowiedzialności (**pole 245**) obejmuje:

- tytuł właściwy (główny tytuł dokumentu),
- dodatki do tytułu,
- tytuły równoległe,
- oznaczenie odpowiedzialności.

W bazie BN nie stosuje się oznaczenia typu dokumentu: „Dokument kartograficzny” (**pole 245 podpole |h**). Czytelnicy mają możliwość wybrania dokumentów kartograficznych za pomocą wyszukiwania zaawansowanego.

Opis bibliograficzny zawiera ponadto informacje o innych tytułach (o ile takie występują). W celu uszczegółowienia informacji dotyczących tytułu lub jego indeksowania zastosowanie znajdują pola: 246, 500, 501, 505, 534 oraz 7XX.

I.1. Źródło tytułu

Podstawowym źródłem danych o tytule jest cały dokument kartograficzny.

Ze względu na to, że na dokumencie kartograficznym bardzo często występuje kilka tytułów dotyczących całego dokumentu, trzeba dokonać wyboru tytułu właściwego, kierując się niżej wymienionymi zasadami.

W strefie uwag (w pierwszym wystąpieniu pola 500) podaje się **źródło tytułu** np. tyt. okł. (okładkowy), tyt. panelowy, tyt. z mapy, tyt. z kartusza mapy, itd. Wyjątek stanowią atlasy, które opracowuje się jak książki, więc domyślnie tytuł właściwy pochodzi ze strony tytułowej.

I.1.1. Zasady wyboru źródła danych o tytule

Aby wybrać tytuł właściwy, należy dokonać wyboru miejsca, z którego ten tytuł zostanie pobrany.

Przyjmuje się pewną kolejność doboru miejsca, z którego przejmowany jest tytuł tzn. jeśli dokument jest pozbawiony danego źródła tytułu (np. okładki) lub brak w nim informacji o tytule, to tytuł pobieramy z następnego miejsca w przewidzia-

nym porządku: z drugiego, trzeciego, czwartego, itd., a nie z dowolnie wybranego miejsca.

Źródła danych o tytule wg typu dokumentu i kolejności doboru miejsca, z którego ten tytuł przejmujemy:

■ atlasy:

1) strona tytułowa

- » jeśli jest kilka stron tytułowych w tym samym języku – ze strony z najpóźniejszą datą wydania,
- » jeśli jest kilka stron tytułowych w różnych językach – ze strony w języku głównym atlasu (jeśli tego kryterium nie da się zastosować – z pierwszej strony tytułowej),
- » jeśli informacje podane są bez powtórzeń na dwóch stronach na rozwarciu, traktuje się je razem jako główną stronę tytułową.

2) substytut strony tytułowej (okładka, nagłówek),

3) kolofon,

4) metryka / strona redakcyjna,

5) inne części atlasu

■ mapy luźne:

1) okładka,

2) panel,

3) mapa (wnętrze ramki, legenda, kartusz, znad mapy),

4) teksty na marginesach mapy,

5) verso mapy,

6) opakowanie, czyli np. teka lub koperta,

7) dokumentacja związana z powstaniem mapy (instrukcja, wytyczne techniczne itp.) lub inne dokumenty towarzyszące

■ globusy:

1) czasza,

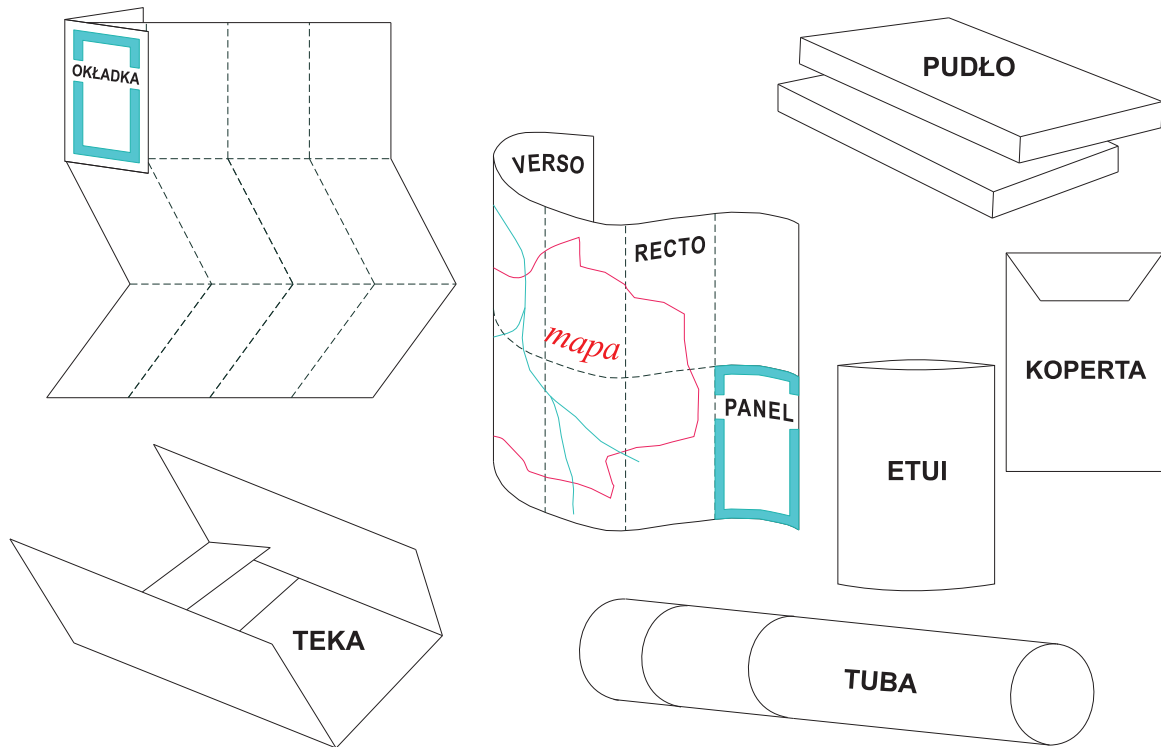
2) podstawa,

3) opakowanie i dokumenty towarzyszące.

Przy opracowywaniu map luźnych, jeśli nie ma okładki, to pobieramy tytuł panelowy, ale również w wyjątkowych przypadkach – jeśli tytuł okładkowy jest nieadekwatny do zawartości dokumentu, wówczas wybieramy następny w kolejności, czyli tytuł panelowy, a jeśli ten także jest nieadekwatny – wówczas inny, najlepiej oddający zawartość dokumentu.

W wyjątkowych przypadkach można wybrać na tytuł właściwy ten tytuł, który jest najbardziej adekwatny do zawartości dokumentu (pomijając podaną wyżej kolejność).

Jeżeli zgodnie z powyższym zdecydujemy, skąd pobieramy tytuł właściwy, to miejsce to traktujemy także jako źródło tytułów równoległych i dodatków do tytułu przejmowanych do pola 245. Nie można mieszać danych z różnych miejsc na dokumencie.

Rys. wg: *Cataloging sheet maps* / Paige G. Andrew. New York, 2003

I.2. Tytuł właściwy (pole 245)

Tytuł właściwy, czyli tytuł uznany za tytuł główny dokumentu kartograficznego należy umieścić w polu 245 podpolu |a, kierując się przy tym wyżej wymienionymi zasadami doboru źródła (zob. I.1.1.).

Inne tytuły (pochodzące z pozostałych miejsc na dokumencie) należy traktować jako odmiany tytułu. Można je indeksować w polu 246 (Wariant tytułu) (zob. I.3.), ale tylko wtedy, gdy ich brzmienie ma istotny wpływ na indeksowanie tytułu.

I.2.1. Zasady wyboru tytułu właściwego

1. Jeżeli w miejscu, z którego pobieramy tytuł występuje kilka niejednoznacznych elementów tytułu, wówczas za tytuł właściwy uznaje się:

- » element wyróżniający (określenie zasięgu terytorialnego dokumentu, nazwa geograficzna),
- » element wyróżniony graficznie lub typograficznie (o ile nie jest to nazwa pospolita o charakterze dodatku do tytułu).

Zdarzają się dokumenty kartograficzne, dla których tytuł (szczególnie na panelu lub okładce) zapisany jest niejednoznacznie, np.:

- » z wyróżnieniami graficznymi utrudniającymi uporządkowanie elementów tytułu;

- » z wyróżnieniami graficznymi dotyczącymi jedynie słów pospolitych, np. atlas, mapa,
- » z rozproszeniem poszczególnych elementów tytułu i braku ich powiązania składniowego,
- » z elementami tytułu poprzeplatany elementami reklamowymi lub opisem zawartości dokumentu, np.: indeks miejscowości z kodami pocztowymi, parkingi dla TIR-ów, promy samochodowe itp.

Wówczas należy dokonać selekcji informacji oraz logicznego ułożenia zapisu danych, aby zapis tytułu w polu 245 był spójny. Część informacji można przenieść do innych pól – np. jako uwagę ogólną do pola 500.

2. Jeżeli w miejscu, z którego pobieramy tytuł występuje kilka tytułów wyrażonych w tym samym języku i/lub alfabecie, to **jako tytuł właściwy należy przyjąć tytuł wyróżniony typograficznie lub graficznie**, a jeżeli brak takich wyróżnień – tytuł pierwszy.
3. Jeżeli w miejscu, z którego pobieramy tytuł występuje kilka tytułów wyrażonych w różnych językach i/lub pismach, to jako tytuł właściwy należy wybrać **tytuł w języku i/lub alfabecie głównej części dokumentu kartograficznego** (zob. VII.13.), a jeśli nie jest to możliwe – tytuł wyróżniony typograficznie bądź pierwszy z występujących tytułów. Pozostałe tytuły należy potraktować jako tytuły równoległe (zob. I.4.).
4. Dokument kartograficzny, który nie posiada tytułu, należy opisywać za pomocą tytułu, pod którym był już rejestrowany w bibliografiach, a w razie braku takiego tytułu – pod tytułem utworzonym przez katalogującego (określającym zwięźle obszar i temat danego dokumentu kartograficznego, ujętym w nawiasy kwadratowe, sformułowanym w miarę możliwości – w języku opisywanego dokumentu lub z braku takiej możliwości w języku katalogującego).
5. Jeżeli przedmiotem opisu jest reprodukcja/reprintowe wydanie, która/e posiada swój tytuł, to on staje się tytułem właściwym opisywanego obiektu, zaś odmienny tytuł wersji oryginalnej znajdujący się na zreprodukowanym obiekcie, np. w kartuszu mapy, nad mapą itp. lub pochodzący spoza dokumentu, należy zapisać w polu 534 w podpolu |t.

I.2.2. Zapis tytułu właściwego

- Tytuły przejmują się w formie występującej w opisywanym dokumencie, tzn.:
 - nie uwspółcześnia się pisowni tytułu, jeśli został podany według dawniej obowiązujących zasad ortografii (zob. I.3.),
 - zachowuje się występujące w tytule akronimy i inne skróty oraz liczebniki pisane cyframi,
 - znaki, które trudno przenieść ze względów technicznych (np. pojedyncze litery innych alfabetów, symbole matematyczne itp.), można zastąpić odpowiednimi wyrazami ujętymi w nawiasy kwadratowe,

- wyjątkiem są wielkie litery, których stosowanie powinno być zgodne z ortografią języka tytułu (jeżeli tytuł lub jego fragmenty oryginalnie zapisane zostały wersalikami, należy zamienić zapis na tekstowy z zastosowaniem pisowni zgodnej z ortografią danego języka, np. małą literę rozpoczynającą rzeczownik w języku niemieckim należy zamienić na wielką),
 - jeżeli w polu 245 występuje wyróżniająca nazwa imprezy, należy ją zapisać rozpoczynając poszczególne części wielkimi literami,
 - znaki przestankowe stosuje się zgodnie z polskimi zasadami interpunkcji.
- Informacje przejęte spoza dokumentu ujmuje się w nawiasy kwadratowe.
 - Należy przyjmować bez zmian jako część tytułu właściwego powiązane gramatycznie z tytułem oznaczenie odpowiedzialności lub adres wydawniczy (o ile są wymieszane z innymi dodatkami do tytułu i nie dają się jednoznacznie wydzieleć). Tę zasadę należy stosować szczególnie przy opisie dokumentów dawnych i rękopiśmiennych.
 - Tytuł zbyt długi można skracać, zachowując co najmniej trzy pierwsze wyrazy oraz nazwy geograficzne określające zasięg dokumentu, a opuszczenia należy zaznaczać wielokropkiem ujętym w nawiasy kwadratowe.
 - Ewidentne błędy zawarte w tytułach należy wskazać za pomocą wykrzyknika ujętego w nawiasy kwadratowe, a uwagę, jeśli to konieczne, należy wyjaśnić w polu 500.
 - Tytuł oboczny (będący dalszą częścią tytułu właściwego) podaje się razem z tytułem właściwym w polu 245 podpolu |a, zaczynając go wielką literą.

I.3. Wariant tytułu

Do indeksowania odmiennych form (wariantów) tytułu właściwego, występujących w dokumencie lub pochodzących spoza niego (tyt. oryg.), stosujemy **pole 246**. Pole to zapewnia dodatkowy dostęp do opisu poprzez różne odmiany tytułu podanego w polu 245.

A zatem w polu 246

należy podać:

- » tytuły równoległe zawarte w polu 245,
- » tytuły równoległe, które odpowiadają językom dokumentu, pochodzące z innych miejsc na dokumencie, niż tytuł właściwy,
- » odmienne formy tytułu występujące w dokumencie (np. tytuł okładkowy, panelowy, grzbietowy...),

można podać:

- » rozwinięte przez katalogującego formy tytułu właściwego, np.: dokończone nazwy, rozwinięte akronimy i skróty,
- » tytuł poprawiony przez katalogującego (poprawna pisownia),

- » tytuł uwspółcześiony przez katalogującego (uwspółcześiona pisownia),
- » tytuł, w którym cyfry zastąpiono wyrażeniami słownymi,
- » część tytułu, np. dodatek do niego, ułatwiający wyszukanie dokumentu kartograficznego.

Zatem **tytuł równoległy jest także wariantem tytułu.**

Przy indeksowaniu tytułu równoległego w polu 246 dokonujemy rozróżnienia:

- dla tytułu występującego w polu 245 stosuje się wskaźnik pierwszy o wartości 3, a wskaźnik drugi o wartości 1 (tytuł równoległy),
- w pozostałych przypadkach stosuje się wskaźnik pierwszy o wartości 1, a wskaźnik drugi najczęściej o wartości 3 (inny tytuł).

I.3.1. Uwagi ogólne

- **Wariant tytułu zapisujemy w polu 246 tylko wówczas, gdy różni się on od tytułu podanego w polu 245,** zmienia sposób indeksowania lub jest potrzebny do identyfikacji dokumentu.
- W przypadku prac współwydanych w polu 246 uwzględnia się tylko warianty tytułu pierwszej pracy oraz tytuł wspólny.
Nie podaje się wariantów tytułów kolejnych prac współwydanych.
- Należy pamiętać o odpowiednim stosowaniu wskaźników (zgodnie z formatem MARC 21).
- Żaden ze wskaźników pola 246 nie pozwala na pominięcie początku tytułu przy indeksowaniu np. rodzajnika poprzedzającego tytuł (inaczej niż w polu 245). Dlatego rodzajniki te należy pomijać w polu 246, a pełny tytuł wraz z rodzajnikiem należy podać w polu 500 (zob. przykł. 1).
Wyjątek stanowią tytuły równoległe, które w pełnym brzmieniu występują w polu 245 i nie ma potrzeby powtarzania ich w polu 500.
- Wyrażenie wprowadzające określające pochodzenie tytułu definiujemy przez odpowiednią wartość drugiego wskaźnika.
Jeżeli żadne z przyjętych w zestawie wyrażen wprowadzających (wartość drugiego wskaźnika) w danej sytuacji nie ma zastosowania, wówczas wyrażenie wprowadzające zapisujemy w podpolu |i (umieszczanym na początku pola 246), a drugi wskaźnik przyjmuje wartość nieokreśloną (spacja).
Najczęściej stosowane wyrażenia wprowadzające stosowane w opisie dokumentu kartograficznego.:
 - |iTyt. panelowy
 - |iTyt. z mapy
 - |iTyt. znad ramki mapy
 - |iTyt. z verso
 - |iTyt. z kartusza mapy
- **Nie należy stosować w polu 246 w podpolu |i wyrażen: „Tyt. utworzony przez katalogującego”, „Tyt. od katalogującego”.** Takie wyrażenie może zostać umieszczone jedynie w polu 500 na określenie pochodzenia tytułu zawartego w polu 245, o ile dokument nie posiadał tytułu.

I.3.2. Przykłady wariantów tytułu

- 1) 245 10 Polus Antarticus /|c|oannes lanssonius excudit.
 246 1_ |iTyt. z verso:|aAntarcticus gegen Mittag [...]
 500 — Tyt. z ramki mapy.
 500 — Tyt. z verso: Der Antarticus gegen Mittag [...].
[w polu 246 pomijamy rodzajnik, który nie powinien być brany pod uwagę przy szeregowaniu tytułów]
- 2) 245 00 Żeglarskie mapy Mazur :|b|skała 1:55 000 /|c|Wydawnictwo Kartograficzne Cartographic House ; oprac. kartogr. Tomasz Opach, Maciej Sawicki, Jarosław Talacha ; oprac. treści żeglarskiej Jerzy Kubaszewski, Marek Halter, Grzegorz Korwin-Szymanowski.
 246 1_ |iTyt. z ulotki:|aŻeglarskie mapy Wielkich Jezior Mazurskich
 500 — Tyt. z etui.
- 3) 245 00 Welcome to Poland :|b|fly there by LOT : Warszawa : [plan miasta] /|c|Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych.
 246 30 Warszawa
 500 — Tyt. panelowy.
- 4) 041 0_ pol|aeng|aukr
 245 10 Centralny szlak rowerowy Roztocza :|b|mapa turystyczna = tourist map 1:50 000.|n2,|p|Zwierzyniec - Hrebenne /|c|red. i koncepcja oprac. K. Kałamucki ; projekt Centralnego Szlaku Roztocza T. Grabowski ; tekst T. Grabowski ; Kartpol.
 246 30 Zwierzyniec – Hrebenne
 500 — Tyt. okł.
- 5) 245 00 Szlaki rowerowe =|b|Bicycle trails map : Ziemia Kamiennogórska : podróże twoich marzeń : mapa w skali 1:55 000 /|c|Agencja Fotograficzna PRO-FOT Tadeusz Piotr Prociak.
 246 30 Ziemia Kamiennogórska :|b|podróże twoich marzeń : mapa w skali 1:55 000
 246 31 Bicycle trails map
 500 — Tyt. panelowy.
- 6) 245 10 Atlas do przyrody :|b|świat w porach roku /|c|koncepcja atlasu: Anna Banach ; red. atlasu Marzena Wieczorek, Beata Byer, Anna Banach ; oprac. i red. map Grzegorz Ajdacki [et al.] ; rys. Kamila Kuna [et al].
 246 30 Świat w porach roku
 300 — 1 atlas ([3], 81 s.) :|b|mapy, il. kolor. ;|c|30 cm +|e|broszura (31, 17 s.).
 500 — Broszura: Poradnik młodego przyrodnika oraz Poradnik młodego kartografa.

	740	0_	Poradnik młodego przyrodnika
	740	0_	Poradnik młodego kartografa
7)	041	1_	pol ager hpol
	245	00	Żary i okolice = bŻary und die Umgebung : skala 1:100 000 / coprac. kartogr. Wotold [!] Czajka ; aut. tekstu Tomasz Jaworski, Wiesław Zieliński (Łęknica) ; tł. Edward Zys ; Zakład Kartograficzny „Sygnatura”.
	246	31	Żary und die Umgebung
8)	041	0_	pol aara aeng afre ager
	245	00	Egipt = bEgypt = Ägypten = Egypte : mapa samochodowo-krajoznawcza : skala 1:1 000 000 / coprac. red. Andrzej Kajoch, Grażyna Gadomska, Grażyna Sepioło.
	246	31	Egypt
	246	31	Ägypten
	246	31	Egypte
9)	245	00	Miast o i gmina Radzymin / cWydawnictwo „dar Eureka”, oprac. zespół red. wydawnictwa.
	246	18	Radzymin 2001
10)	245	00	Fabianki N-34-111-C / cmapy dokumentacyjne GEOMAT J. Czarnecka ; hydrogr. zdj. połowe GEOMAT M. Jakóbczak, J. Lüdke ; red. Wanda Baumgart ; komentarz do mapy Włodzimierz Marszelewski.
	246	30	N-34-111-C
	830	_0	Mapa hydrograficzna 1:50 000. nUkł. 1992

I.4. Tytuł równoległy

Tytuł równoległy to forma (wariant) tytułu właściwego wyrażonego w innym języku i/lub alfabecie. Wszystkie tytuły równoległe traktujemy jako warianty tytułu, lecz nie wszystkie z nich indeksujemy (zob. I.3.).

Tytuł równoległy pochodzący z tego samego miejsca na dokumencie co tytuł właściwy, należy zapisywać **w polu 245 podpolu |b** po tytule właściwym (zasady wyboru poniżej) oraz jako wariant tytułu indeksować **w polu 246** (zob. I.3.).

Wielkie litery należy stosować zgodnie z ortografią języka, w jakim tytuł został zapisany.

Jeżeli w opisywanym dokumencie w miejscu, z którego pobieramy tytuł właściwy występuje kilka tytułów równoległych, wówczas:

1. Przejmujemy te tytuły, które odpowiadają równoległym językom dokumentu w kolejności ich występowania (jeśli wszystkie odpowiadają językom dokumentu to wszystkie przejmujemy do pola 245) (zob. VII.13.).
2. Jeśli tytuły równoległe nie odpowiadają językom dokumentu, wówczas należy dokonać ich selekcji:
 - » jeżeli jest jeden tytuł równoległy, to zawsze podajemy go w polu 245,
 - » jeżeli są to co najmniej dwa tytuły równoległe, a języki dokumentu zupełnie inne, wówczas przejmujemy tylko tytuł wyróżniony graficznie, a gdy brak wyróżnienia – pierwszy lub tytuł w języku polskim niezależnie od tego, na której pozycji występuje.
3. Informację o językach pominiętych tytułów równoległych podajemy w polu 546.

I.4.1. Przykłady tytułów równoległych

- 1) 041 0_ pol|aeng|arus
 245 00 Mapa geologiczna Polski bez utworów kenozoicznych, kredowych i jurajskich =|bGeologičeskaja karta Pol'si bez kajnozoiskich, melovych i jurajskich porod = Geological map of Poland without cainozoic, cretaceous and jurassic formations /|ckoment. red. E. Rühle (przewodn.) ; Instytut Geologiczny.
 246 31 Geologičeskaja karta Pol'si bez kajnozoiskich, melovych i jurajskich porod
 246 31 Geological map of Poland without cainozoic, cretaceous and jurassic formations
- 2) 041 0_ pol|aeng|afre|ager
 245 00 Warszawa =|bWarsaw = Warschau = Varsovie : plan miasta 1:20 000 /|cGeoCenter International ; RV Reise- und Verkehrsverlag.
 246 31 Warsaw
 246 31 Warschau
 246 31 Varsovie
 546 — Treść mapy pol., legenda także ang., niem., fr.
- 3) 041 1_ pol|ager|hpol
 245 00 Żary i okolice =|bŻary und die Umgebung : skala 1:100 000 /|cprac. kartogr. Wotold [!] Czajka ; aut. tekstu Tomasz Jaworski, Wiesław Zieliński (Łęknica) ; tł. Edward Zys ; Zakład Kartograficzny „Sygnatura”.
 246 31 Żary und die Umgebung
- 4) 041 0_ pol|aara|aeng|afre|ager
 245 00 Egipt =|bEgyt = Ägypten = Egypte : mapa samochodowo-krajoznawcza : skala 1:1 000 000 = /|cprac. red. Andrzej Kajoch, Grażyna Gadomska, Grażyna Sepioło ; PPWK.

	246	31	Egypt
	246	31	Ägypten
	246	31	Egypte
	546	—	Treść mapy pol., arab., legenda i skorowidz pol., ang., niem., fr.
5)	041	0_	pol aeng ager arus
	245	00	Warszawa: bplan miasta = Warsaw : city map = Warschau : Stadtplan = Varšava : plan goroda : skala ok. 1:18 000 / cPolskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. Eugeniusza Romera ; red. Teresa Zakrzewska ; red. tech. Hanna Woźniak.
	246	31	Warsaw : bcity map
	246	31	Warschau : bStadtplan
	246	31	Varšava : bplan goroda
	546	—	Mapy i tekst pol., legenda także ang., niem., ros.

I.5. Dodatek do tytułu

Dodatki do tytułu (wyrażenia uzupełniające tytuł właściwy – najczęściej podtytuł lub nadtytuł) **należy przejmować z tego samego miejsca, co tytuł właściwy** i zapisywać w polu 245 podpolu |b.

Jeżeli jest kilka dodatków do tytułu, należy przejmować je w kolejności występowania na dokumencie, chyba że istnieje uzasadnienie dla innego uporządkowania np. wyróżnienia typograficzne, gramatyka języka.

Wszystkie dodatki do tytułu podaje się w jednym podpolu |b, poprzedzając poszczególne dodatki dwukropkiem i rozpoczynając ich zapis małą literą.

Zasady zapisu dodatków do tytułu są takie, jak dla tytułu właściwego (zob. I.2.2.).

Jako dodatek do tytułu najczęściej przejmuje się:

- » określenie rodzaju dokumentu kartograficznego, np. mapa, mapa turystyczna, plan miasta, atlas itp.,
- » skalę dokumentu.

Wyjątek stanowią mapy seryjne, które zarówno rodzaj, jak i skalę dokumentu mają określone w polu serii (np. Mapa topograficzna Polski 1:10 000, Mapa zoologiczna 1:50 000 i inne).

Jeżeli tytuł właściwy jest niejasny, dwuznaczny, np. nie zawiera nazwy geograficznej lub składa się wyłącznie z nazwy geograficznej (ale niejednoznacznie określający zasięg lub typ mapy), może być uzupełniony informacją dodatkową (określeniem wskazującym zasięg terytorialny lub zawartość dokumentu) podaną jako dodatek do tytułu ujęty w nawiasy kwadratowe (zob. przykł. 3, 4.).

Nadtytuł (nie mylić z nazwą serii) i podtytuł są traktowane równorzędnie.

Jeżeli występują dodatki do tytułu w innych językach i/lub alfabetach, należy zastosować zasady dla dodatków równoległych (zob. poniżej – I.5.1.).

Jeżeli tytuł właściwy jest skrótem lub akronimem, którego rozwinięta forma występuje w miejscu, z którego pobieramy tytuł właściwy, wówczas tę rozwiniętą formę należy traktować jak dodatek do tytułu.

Tak jak przy tytułach, nie można dokonywać kompilacji dodatków z różnych miejsc na dokumencie.

Zbyt długi dodatek do tytułu zaleca się skracać (zachowując przynajmniej 3 pierwsze wyrazy), zaznaczając opuszczenia wielokropkiem ujętym w nawiasy kwadratowe.

Zob. przykł. 1, 2, 4.

I.5.1. Równoległy dodatek do tytułu

Dodatek do tytułu może być wyrażony w innym języku i/lub alfabecie i wówczas traktujemy go jako dodatek równoległy.

Wybór dodatków równoległych do zastosowania w polu 245 podpolu |b jest zgodny z wyborem tytułów równoległych (zob. I.4.).

Dodatki i tytuły równoległe, należy łączyć w językowe całości, czyli dodatki równoległe umieszczać po odpowiednich tytułach równoległych. Jeżeli brak tytułów równoległych, należy wszystkie równoległe dodatki do tytułu podać po tytule właściwym i dodatku do niego. Elementy, które nie mają równoległego odpowiednika, powinny się znaleźć na końcu (po ostatnim tytule równoległym i jego dopowiedzeniu).

Zob. przykł. 5–8.

I.5.2. Przykłady dodatków do tytułu

- 1) 245 00 Gmina Brody :|bmapa turystyczna : skala 1:50 000 /|cprac. Agencja JP.
- 2) 245 00 Bieszczady Wschodnie :|bbjęte arkuszem „Turka” PAS 52 - SŁUP 36 [...], Bieszczady Skolskie, Paraszka (1271), Bieszczady Werchowyńskie, Kińczyk Hnilski (1116) /|cred. Piotr Kamiński ; ПТРKartografia; [oryg.] Wojskowy Instytut Geograficzny w Warszawie ; [oryg.] Schrift. u. Gerippe v. Oberjäger Richter ; Terrainschraffirung v. F. Matskássy.

- 3) 245 00 Dokładny plan miasta :|b[Warszawy] /|cpodług ostatnich danych źródłowych opracowany.
- 4) 245 00 Welcome to Poland :|bfly there by LOT : Warszawa : [plan miasta] /|cPaństwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych.
246 30 Warszawa
500 — Tyt. panelowy.

Dodatki równoległe:

- 5) 041 0_ pol|acze|aeng|ager
245 00 Wisła :|bplan miasta = city plan = Stadtplan = plán města : skala 1:24 000 /|cDaunpol Wydawnictwo Kartograficzne.
546 — Tekst i treść mapy pol., legenda także ang., niem., czes.
- 6) 041 0_ pol|aeng|afre|ager
245 00 Warszawa:|bplan miasta = city plan = Stadtplan = plan de la ville /|cDaunpol Wydawnictwo Kartograficzne
546 — Treść mapy pol., legenda także ang., niem., fr.
- 7) 041 0_ pol|aeng|ager
245 00 Śląsk Opolski :|bzabytki = Opole Silesia : monuments = Oppelner Schlesien : Denkmäler /|cprojekt Roman Hlowacz ; tekst Tamara Derda ; oprac. graf. Piotr Kasprzyk.
246 31 Opole Silesia :|bmonuments
246 31 Oppelner Schlesien :|bDenkmäler
546 — Treść mapy pol., legenda i tekst także ang., niem.
- 8) 041 0_ pol|acze|aeng|ager
245 00 Karkonosze polskie i czeskie :|bmapa turystyczna = tourist map = Touristenkarte : skala 1:25 000 /|coprac. Wydawnictwo Turystyczne Plan ; red. R. Fronia, P. Pietrzak, D. Jończy ; cieniowanie Rafał Jońca.
546 — Treść mapy pol., czes., legenda także niem., ang.

I.6. Oznaczenie i tytuł części lub sekcji dokumentu kartograficznego

Oznaczenie i tytuł części lub sekcji dokumentu kartograficznego przejmowane są do pola 245 odpowiednio do podpól |n i |p.

I.7. Oznaczenie odpowiedzialności

Oznaczenie odpowiedzialności, czyli przejęcie nazw osób i/lub instytucji odpowiedzialnych za intelektualną zawartość dokumentu kartograficznego oraz wyrażen

wskazujących ich funkcje w powstaniu dzieła (autor, współtwórca, instytucja sprawcza, redaktor prowadzący) jest umieszczane w **polu 245 podpolu |c**, natomiast ze względu na indeksowanie wykorzystywane są odpowiednie pola 1XX oraz 7XX (hasła pobierane z kartoteki haseł wzorcowych).

W polu 245 ograniczamy stosowanie wyrażen związanych z opracowaniem dokumentu niezawierających nazwy osoby lub ciała zbiorowego oraz innych danych, które zostały uwzględnione w pozostałych polach opisu – głównie dotyczy to dat (por. ISBD 2007, 1.5.3.2.).

I.7.1. Uwagi ogólne do oznaczenia odpowiedzialności

- **Źródłem danych o odpowiedzialności jest cały dokument kartograficzny.**
Zazwyczaj najpełniejsze informacje możemy odnaleźć w stopce redakcyjnej, jednak pewne istotne dla dokumentu kartograficznego funkcje mogą znajdować się także w innych miejscach na dokumencie.
- Dane o odpowiedzialności (nazwy osób i ciał zbiorowych oraz określenia ich udziału w powstaniu dokumentu) należy przejmować w formie występującej w opisywanym dokumencie, tzn. w odpowiednim przypadku (zob. przykł. 15).
- Należy pomijać występujące przy nazwiskach tytuły naukowe i zawodowe, godności świeckich i duchownych (z wyjątkiem głów państwa i kościoła), wyrażenia dotyczące stanowisk służbowych, członkostwa w towarzystwach i organizacjach, pochodzenia i przywilejów. Dopuszcza się ich stosowanie dla starych druków.
- Należy pomijać wyrażenia określające stan prawny instytucji sprawczej, np. S.A., sp. z o.o., itp.
- W oznaczeniu odpowiedzialności nie należy powtarzać nazw osób i ciał zbiorowych, które zostały w całości wymienione w tytule lub dodatkach do tytułu.
- Zachowuje się występujące w oznaczeniu odpowiedzialności akronimy i skróty.
- Oznaczenia odpowiedzialności pochodzące spoza opisywanego dokumentu można podać wyłącznie w strefie uwag, np. nazwa ustalona przez katalogującego.
Należy je wówczas zindeksować w odpowiednim polu 1XX lub 7XX.
Jeżeli autor (lub inny twórca, np. rytownik) zostanie ustalony w oparciu o nasze zbiory lub źródła tekstowe, wówczas w polu 500 należy umieścić uwagę, np.: <Wyd. anon., nazwa aut. (ryt.):> oraz w przypadku źródeł tekstowych podać je w polu 510. Jeżeli mapa pochodzi ze zbioru, atlasu o podanym autorstwie, wówczas pomijamy określenie <Wyd. anon.>, a w polu 500 podajemy tytuł dzieła zbiorczego.
Natomiast w sytuacji, gdy na podstawie źródeł tekstowych zostanie ustalone domniemane autorstwo (lub inna funkcja) – źródła podają prawdopodobieństwo autorstwa, wówczas w polu 500 należy umieścić notę: <Aut. (Ryt.) domniemany:> i nazwę źródła podać w polu 510 (zob. przykł. 23, 24).
- Szczególnie w tym miejscu opisu bibliograficznego nie należy nadużywać znaków interpunkcyjnych (nawet, jeśli występują na dokumencie).
- Dla dokumentów dawnych i rękopiśmiennych nie należy stosować skrótów określeń funkcji (zob. przykł. 18).

- Elementy nazwy instytucji sprawczej o złożonej strukturze hierarchicznej należy przejmować w formie i kolejności podanej w dokumencie (nazwę jednostki podrzędnej poprzedzamy kropką).
- Każda odpowiedzialność osobowa oraz instytucja sprawcza kartograficzna lub naukowo-badawcza wymieniona w polu 245, a także instytucja występująca w pierwszym oznaczeniu odpowiedzialności powinna zostać zindeksowana w odpowiednim polu 1XX i/lub 7XX (zob. przykł. 9, 16).
- Oznaczenia odpowiedzialności odnoszące się wyłącznie do kolejnego wydania, powinny być wymieniane w polu 250 (oznaczenie wydania) (zob. II.3.1., zob. przykł. 5, 8).

I.7.2. Zasady zapisu oznaczeń odpowiedzialności

Nazwy osób lub instytucji sprawczych spełniających zróżnicowane funkcje należy podawać w odrębnych oznaczeniach odpowiedzialności. Różne rodzaje odpowiedzialności rozdziela się średnikiem.

Poszczególne oznaczenia odpowiedzialności należy podawać według ważności funkcji w procesie tworzenia dokumentu kartograficznego, tzn. autorów koncepcji mapy, autorów opracowania, redaktorów, rysowników i rytowników (dwie ostatnie funkcje mają zastosowanie dla map dawnych) lub (jeśli jest to niemożliwe do zastosowania) w kolejności występowania w opisywanym dokumencie.

Nie ma ograniczeń co do liczby odpowiedzialności podawanych w opisie bibliograficznym w polu 245. Jednak ze względu na czytelność opisu dokonuje się wyboru (selekcji) odpowiedzialności, kierując się przy tym ważnością funkcji oraz udziałem (wkładem) w procesie tworzenia dokumentu kartograficznego.

W pierwszym oznaczeniu odpowiedzialności, niezależnie od miejsca wystąpienia na dokumencie, podajemy:

- » autora/autorów opracowania i/lub koncepcji mapy (zob. przykł. 3, 9, 14, 16, 21).

Ponieważ szczególnie na współczesnych dokumentach kartograficznych podawanie autorstwa jest rzadkością, dlatego często w pierwszym oznaczeniu odpowiedzialności podajemy nazwę ciała zbiorowego:

- » jeśli ma określoną funkcję (związaną z opracowaniem),
- » jeżeli jest jedynym oznaczeniem odpowiedzialności występującym na dokumencie.

Jeżeli autorstwo zostało podane, a funkcja ciała zbiorowego jest określona, wówczas instytucję tę podajemy w drugim oznaczeniu odpowiedzialności.

Zob. przykł. 4–8, 12–14, 19, 22.

Ponadto w oznaczeniach odpowiedzialności podajemy w kolejności:

- » redaktora naukowego i/lub prowadzącego pracę zbiorową,
- » redaktora/redaktorów kartograficznych i/lub opracowania (opracowujących),
- » rysowników i rytowników,

- » nazwy innych ciał zbiorowych, których wkład jest istotny,
- » autora tekstu, tłumacza, jeżeli jego wkład jest istotny,
- » ilustratora, autora fotografii, jeżeli jego wkład jest istotny,
- » nazwy ciał zbiorowych, które nie mają określonej funkcji, ale są instytucjami o kartograficznym profilu produkcyjnym lub instytucjami naukowo-badawczymi.

Autor tekstu turystycznego (poza mapą) podawany jest w polu 245 jedynie w przypadku tekstu o znacznej objętości, np. całe verso mapy. Autor tekstu krótkiego nie jest podawany w ogóle.

Dodanie przez katalogującego oznaczenia funkcji lub jej uzupełnienie jest możliwe w wyjątkowych przypadkach, gdy tylko w ten sposób można uściślić oznaczenie odpowiedzialności. Jeśli na przykład pod tekstem odnajdziemy zapis oprac. Jan Nowak, to w polu 245 podpolu |c należy użyć jednoznacznego oznaczenia oprac. [tekstu] Jan Nowak.

W przypadku map o charakterze urzędowym (wieloarkuszowe mapy topograficzne, geologiczne czy hydrograficzne), dla których prace terenowe są podstawowym etapem wykonania mapy, oznaczenie odpowiedzialności powinno zawierać dane dotyczące tych prac, a dopiero po nich prac gabinetowych (czyli redakcyjnych) (zob. przykł. 1, 2, 10).

Nie należy łączyć zapisu różnych funkcji, ani ich rozdzielać, nawet gdy wiele funkcji odnosi się do tego samego twórcy. **Należy zacytować je dokładnie według dokumentu** (zob. przykł. 17).

We współczesnych dokumentach kartograficznych w jednym oznaczeniu odpowiedzialności można wymieniać nazwy najwyżej trzech osób lub instytucji sprawczych spełniających taką samą funkcję, zachowując przy tym kolejność występującą w opisywanym dokumencie lub zależną od wyróżnień typograficznych. Poszczególne nazwy w jednej odpowiedzialności należy oddzielać przecinkami. Jeżeli osób lub instytucji sprawczych spełniających tę samą funkcję jest więcej niż trzy, należy przejmować nazwę tylko pierwszej osoby lub instytucji sprawczej, zaznaczając pominięcie dalszych skrótem „et al.” ujętym w nawiasy kwadratowe (zob. przykł. 5, 7, 9, 11, 12, 16).

Jeżeli nazwa głównego twórcy (autora lub redaktora kartograficznego) jest wyróżniona typograficznie spośród trzech wymienionych, należy dodać w nawiasach kwadratowych wyrażenie: „[oraz]” przed następną nazwą.

W Bibliotece Narodowej w opisie bibliograficznym nie stosuje się równoległych form odpowiedzialności. Jako warianty umieszcza się je w rekordzie wzorcowym. Zatem oznaczenie odpowiedzialności należy zapisać po tytułach równoległych, cytując odpowiedzialność w języku tytułu właściwego (jeśli występuje w kilku językach). Jeżeli ten warunek nie może być spełniony, przejmuje się odpowiedzialność wyróżnioną graficznie lub pierwszą.

Osoba lub instytucja, na której materiałach przygotowano treść mapy (np.: GUGiK, powiatowy lub gminny geodeta, Urząd Miasta, Nadleśnictwo itp.) powinna zostać uwzględniona w opisie bibliograficznym – w polu 500.

I.7.3. Przykłady danych o odpowiedzialności

- 1) 245 00 Kobylin M-33-11-C /|cmapy dokumentacyjne GEPOL J. Kamiński ; sozologiczne zdj. polowe GEPOL J. Kamiński ; red. Janusz Rzepecki.
- 2) 245 00 Chojnów /|cmapy dokumentacyjne GEPOL D. Dobrzyńska-Klemm, B.Uciechowska ; hydrogr. zdj. polowe GEPOL D. Dobrzyńska-Klemm, B. Uciechowska ; red. Jan Krupski, Janusz Rzepecki.
- 3) 100 1_ Cukierski, Mieczysław.
245 10 Atlas geograficzny Polski dla klasy VIII/III gimnazjum /|caut. Mieczysław Cukierski, Michał Siwicki ; pod red. dydaktyczną Jana Mordawskiego.
260 ___ Gdańsk :|bRożak,|c1999.
- 4) 245 00 Szwajcaria :|bpraktycznie na mapie /|ckoncepcja i design wersji pol. Switzerland Tourism w Warszawie.
260 ___ Warszawa :|bSwitzerland Tourism,|c[2008].
- 5) 245 00 Zakopane :|bplan miasta 1:12 500 /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; zespół red. Jarosław Jakubiak [et al.] ; cieniowanie Radosław Przebitkowski ; red. Beata Konopska, Cezary Mazur, Michał Starzewski.
250 ___ Wyd. 5. /|bred. wyd. Jan Goleń.
500 ___ Treść turyst. oprac. na podstawie materiałów Macieja Walickiego.
- 6) 245 00 Eisenhüttenstadt /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne Warszawa.
260 ___ Warszawa :|bGłówny Geodeta Kraju ;|bSztab Generalny WP. Zarząd Geografii Wojskowej,|c2003.
- 7) 245 00 Suwalszczyzna :|bmapa turystyczna 1:100 000 /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski ; zespół red. Wojciech Nerlo [et al.].
250 ___ Wyd. 2., aktual. mapy zakończono w lipcu 2007 r.
500 ___ W oprac. wykorzystano materiały Bogdana Czarniawskiego.

- 8) 245 00 Ziemia Kaszubska :|**mapa turystyczna = tourist map = Touristenkarte 1:100 000 /|**coprac. Polskiego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Grażyna Gadomska, Agnieszka Wędrychowska.****
- 250 ___ Wyd. 5. /|**aktual. treści turyst. Stanisław Strojny.**
- 500 ___ Treść turyst. oprac. na podstawie materiałów Kazimierza Małkowskiego.
- 9) 245 00 Mapa geologiczna Polski bez utworów kenozoiku =|**Geological map of Poland without Cainozoic deposits 1:1 000 000 /|**caut. Z. Buła [et al.] ; oprac. komput. wersji aut. J. Turczynowicz ; red. nauk. Ryszard Dadlez, Marek Sylwester, Jędrzej Pokorski ; Państwowy Instytut Geologiczny, Ministerstwo Środowiska.****
- 536 ___ Druk pracy finansowany przez Ministerstwo Środowiska
- 700 1_ Buła, Zbigniew.
- 700 1_ Dadlez, Ryszard.|**eOprac.**
- 700 1_ Sylwester, Marek.|**eOprac.**
- 700 1_ Pokorski, Jędrzej.|**eOprac.**
- 700 1_ Turczynowicz, Julitta.|**eRed.**
- 710 1_ Polska.|**Ministerstwo Środowiska.**
- 710 2_ Państwowy Instytut Geologiczny.
- [jeśli autorów jest nie więcej niż trzech, to pierwszy jest podawany w polu 100; w innych przypadkach w polu 700]*
- 10) 245 00 Gliwice /|**coprac. topogr. PPGK ; oprac. kartogr. OPGK Rzeszów.**
- 11) 245 00 Atlas historyczny świata /|**caut. Henryk Batowski [et al.] ; oprac. red. i graf. PPWK - Oddział Wrocław ; red. odp. Józef Wolski ; red. atlasu Leokadia Horubała ; red. map Henryk Jeszka [et al.].**
- 12) 245 00 Mapa krajobrazowa Karkonoskiego Parku Narodowego :|**bskala 1:50 000 /|**ckier. projektu Krystyna Podlacha ; red. kartogr. A. Mościcka [et al.] ; Instytut Geodezji i Kartografii.****
- 700 1_ Podlacha, Krystyna.|**eOprac.**
- 700 1_ Mościcka, A.|**eRed.**
- 710 2_ Instytut Geodezji i Kartografii.
- 13) 245 00 Ilustrowany atlas świata /|**coprac. atlasu Pracownia Kartograficzna Carta Blanca ; aktual. Ryszard Przybył.**
- 260 ___ Bielsko-Biała :|**Pascal,|ccop. 2006.**
- 14) 100 1_ Romer, Eugeniusz|**d(1871-1954).**
- 245 10 Mapa fizyczna Europejskich Krajów Demokracji Ludowej i obszarów przyległych /|**cE. Romer ; oprac. w Instytucie Kartograficznym im. E. Romera przy Uniwersytecie Wrocławskim im. B. Bieruta.**

- 260 — Warszawa :|bCentralny Urząd Geodezji i Kartografii ;|aWrocław :|bPaństwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych - Książnica-Atlas pod Zarządem Państwowym,|c1954.
- 15) 100 1_ Kościński, Józef |d[ca 1797-1835].
245 10 Karta Anglii /|cw Litografii Józefa Kościńskiego.
260 — [Warszawa] :|bw Litografii Józefa Kościńskiego i tegoż nakładem,|c[1835].
- 16) 100 1_ Ostrowski, Janusz |d(1928-).
245 10 Atlas niedoborów wodnych roślin uprawnych i użytków zielonych w Polsce =|bAtlas of water deficits of cultivated plants and grasslands in Poland /|cJanusz Ostrowski [et al.] ; koncepcja kartogr. Janusz Ostrowski, Andrzej Ciołkosz ; red. nauk. Janusz Ostrowski, Leszek Łabędzki ; Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Instytut Geodezji i Kartografii w Warszawie.
700 1_ Łabędzki, Leszek. |eRed.
700 1_ Ciołkosz, Andrzej|d(1939-).
710 2_ Instytut Melioracji i Użytków Zielonych (Falenty).
710 2_ Instytut Geodezji i Kartografii.
- 17) 245 00 Gmina Kobylin :|bskala 1:30 000 ; Kobylin : skala 1:8 000 /|coprac. Stanisław Namysł ; red. Stanisław Namysł ; teksty Stanisław Namysł ; kartogr. Stanisław Namysł.
500 — Tyt. z mapy.
- 18) 245 00 Atlas jeograficzny Nowożytny i Starożytny :|bprzeznaczony dla użytku młodzieży /|cwydany w Litografii Józefa Kościńskiego ; Julian Cichocki litograwował.
[ze względu na to że, jest to publikacja z 1833 roku nie stosujemy skrótów funkcji, „wydany” używano w znaczeniu „opracowany”]
- 19) 245 00 Atlas narciarski Europa =|bSki atlas = Skiatlas /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski ; zespół red. Leszek Glinka [et al.] ; zespół inform. geogr. Jacek Ruciński, Robert Król.
- 20) 245 00 Polanica-Zdrój ;|bDuszniki-Zdrój ; Kudowa-Zdrój : plany miast 1:12 000 /|cred. Krzysztof Marciniak ; zdj. Roman Janusiewicz ; Wydawnictwo Kartograficzne EKO-GRAF.
- 21) 100 1_ Grodecki, Wacław|d(ca 1535-1591).
245 10 Poloniae, Litvaniaeq. descriptio /|cauctore Wenceslao Godreccio et correctore Andrea Pograbio Pilsnensi ; cum privilegio imp. Regi[a]e etc. decennali.
246 3_ Poloniae Lithuaniaeque descriptio

- 260 __ Antverpiae :|bapud Ioannem Bapt. Vrintium,|c1609].
[dla starych druków należy rozwinąć ściągnięcia typu Regię na Regi[a]e]
- 22) 245 00 Wisła :|bplan miasta = city plan = Stadtplan = plán města : skala 1:24 000 /|cDaunpol Wydawnictwo Kartograficzne.
260 __ Warszawa :|bDaunpol Wydawnictwo Kartograficzne,|c2009.
- 23) 100 1_ Jode, Gérard de|d(1509-1591).
245 10 Poloniae amplissimi regni typvs geographicvs.
500 __ Wyd. anon. Nazwa aut.: Gerard de Jode.
510 4_ Koeman, Atlantes Neerlandici|cvol. 2 s. 211 Jod 2 Fol. 10 LI (44).
- 24) 245 10 Regno di Polonia :|bDiviso nei suoi Palatinati.
500 __ Wyd. anon. Nazwa oprac.: Isaak Tirion.
510 4_ Imago Poloniae|ct. 2 s. 58 K20/8.
700 __ Tirion, Isaak|d(ca 1705-ca 1769).

I.8. Dokumenty kartograficzne współwydane

Dokument kartograficzny może zawierać współwydane mapy, atlasy, globusy (zob. komentarz poniżej) panoramy, przekroje itp., czyli samoistne dokumenty, które zostały fizycznie połączone przez producenta w całość. W takim wypadku dokument kartograficzny stanowi jedną jednostkę bibliograficzną.

Szczególnie trzeba zwrócić uwagę na:

- » atlasy wydane w jednym woluminie,
- » globus, który wykorzystuje tę samą czaszę i podstawę do prezentacji innego zagadnienia, przy zastosowaniu innej metody użytkowania, np. przy podświetleniu czaszy,
- » mapy wydrukowane na jednym arkuszu,
- » mapy połączone przez wydawcę w całość poprzez użycie etui, okładki lub innego opakowania.

Jako **atlas współwydany** należy traktować atlas opublikowany wraz z innym atlasem w jednym woluminie, bez wspólnej strony tytułowej (strony tytułowe dla poszczególnych atlasów) lub ze wspólną stroną tytułową, na której podano zarówno tytuł wspólny, jak i tytuły poszczególnych atlasów. Nie można natomiast atlasu uznać za współwydany, gdy nie ma własnej strony tytułowej z indywidualnym tytułem.

Problem jest bardziej złożony, jeśli chodzi o mapę współwydaną (dotyczy również panoram, profili, przekrojów itp.). Mapy arkuszowe (nazywane luźnymi) składają się bowiem bardzo często z wielu map jednostkowych wydrukowanych na jednym arkuszu. Wśród tych map najczęściej można wyróżnić mapy główne (równorzędne mapy

tworzące dokument) i poboczne (dodatkowe, o mniejszym znaczeniu dla treści całego dokumentu).

Jako **mapę współwydaną** należy traktować mapę główną opublikowaną wraz z inną mapą główną np. na jednym arkuszu, gdzie każda z map posiada indywidualny tytuł.

Tytuły prac/map współwydanych powinny zostać zindeksowane w odpowiednich polach 7XX (pole 700 z drugim wskaźnikiem o wartości 2, podpole |t dla prac autorskich lub 740, ze wskaźnikami np.: 02 dla prac bezautorskich).

Tytuły indeksowane w polach 7XX powinny zawierać tylko tytuł właściwy, bez dodatków i dopowiedzeń. Wyjątek można zrobić jedynie wówczas, gdy w żaden inny sposób nie da się zindeksować danego tytułu, gdyż tytuł właściwy kolejnej pracy współwydanej jest identyczny z tytułem w polu 245 podpolu |a. Wtedy w polu 740 podpolu |a podajemy tytuł właściwy, a po znaku „ : ” dodatek do tytułu pracy współwydanej (zob. przykł. VII.15.2.).

Jeśli natomiast mamy do czynienia z mapą złożoną z kilku uzupełniających się map jednostkowych, będących tylko opracowaniem fragmentarycznym całego tematu, wówczas powinniśmy skatalogować dokument pod tytułem wspólnym. Tytuły poszczególnych map jednostkowych należy wymienić w uwagach (pole 500), bez konieczności indeksowania. Jeżeli uznamy w pewnych przypadkach, że należy ich tytuły zindeksować, to można to zrobić w polu 740 jako „inne dojście do tytułu”, ze wskaźnikami: 0_ (spacja).

„Jeżeli dodatek do tytułu odnosi się do wszystkich prac współwydanych tego samego autorstwa, należy podać ten dodatek po tytule (tytułach równoległych) ostatniej pracy. Dodatek do tytułu wspólny dla prac różnego autorstwa można umieszczać tylko w strefie uwag.”⁴⁾

I.8.1. Dokumenty kartograficzne współwydane pod wspólnym tytułem

W przypadku dokumentów kartograficznych współwydanych pod wspólnym tytułem, **jako tytuł właściwy należy przyjąć tytuł wspólny**, a tytuły prac współwydanych należy umieścić w strefie uwag (pole 500 – podając skalę i wymiary lub jeśli wymiary nie są konieczne w sformalizowanym polu 505 – uwzględniając jedynie tytuł i autora). Sposób indeksowania zob. I.8.

Jeżeli tytuły poszczególnych map wystąpią jako część tytułu wspólnego lub dodatek do niego (zapisane w polu 245 w podpolu |a lub w podpolu |b), wówczas należy je zindeksować w polach 246.

Zob. przykł. 1–7, 14–16.

4) *Przepisy katalogowania książek. Cz. 1, Opis bibliograficzny*, oprac. M. Lenartowicz. Warszawa 1983. ISBN 83-00-00590-0.

I.8.2. Dokumenty kartograficzne współwydane nieposiadające wspólnego tytułu

Jeżeli dokument kartograficzny nie ma wspólnego tytułu, wtedy rozróżniamy dwa warianty:

- » indywidualne prace są jednego autorstwa
- » indywidualne prace mają różne autorstwo.

Tytuł indywidualny (z wyjątkiem atlasów, które omówiono w rozdziale I.8) może wystąpić na niezależnej okładce lub panelu (każda okładka lub panel dotyczy oddzielnej mapy z arkusza), bądź na dwóch stronach arkusza (w przypadku niektórych map ściennych).

Gdy brak tytułu wspólnego w przypadku dwóch map na arkuszu posiadających własne tytuły (gdy każda z map zajmuje jedną stronę arkusza lub tytuły są na oddzielnych panelach), tytuł pierwszej publikacji umieszczamy w polu 245, natomiast drugiej w polu 501. Analogicznie postępujemy w przypadku dwóch atlasów wydanych w kierunku przeciwnym (lub w oprawie sprężynowej wraz z dodatkową okładką) (zob. VII.3.).

W pozostałych przypadkach, gdy publikacje są dwie lub więcej i nie mają wspólnego tytułu nadanego przez autora/wydawcę, zaleca się opisywanie dokumentu kartograficznego łącznie – w polu 245, ale z użyciem tytułów indywidualnych. Pierwsza publikacja powinna się znaleźć w podpolu |a, pozostałe zaś w podpolu |b. Gdy publikacje są tego samego autorstwa, tytuły map należy rozdzielać średnikami, a odpowiedzialność autorską umieścić na końcu – w podpolu |c. Tytuły map bezautorskich należy rozdzielać kropką.

W obydwu przypadkach przyjmuje się porządek alfabetyczny prac, chyba że ich kolejność została w jakiś sposób zasugerowana przez wydawcę.

Natomiast tytuł i oznaczenie odpowiedzialności pracy współwydanej innego autorstwa podajemy po ostatnim oznaczeniu odpowiedzialności poprzednio wymienionej pracy współwydanej, czyli dopiero w podpolu |c po kropce i spacji. Sposób indeksowania zob. I.8.

Zob. przykł. 8–13.

I.8.3. Przykłady prac współwydanych

Przykłady prac współwydanych ze wspólnym tytułem

- 1) *[2 atlasy w 1 woluminie – 2 strony tytułowe i wspólny tytuł na okładce]*

245	00	Polska, Europa : batlas samochodowy.
255	—	Scale 1:220 000.
255	—	Scale 1:1 000 000.
500	—	Opis wg okł.

- 505 00 |tPolska : atlas samochodowy : skala 1:220 000 /|roprac. kartogr. Polkart, Dosuch i Spółka ; zespół red. Michał Starzewski [et al.] ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski.|tEuropa : atlas samochodowy : skala 1:1 000 000 /|roprac. kartogr. VKÚ, akciová spoločnosť Harmanec ; oprac. graf. PPWK.
- 740 02 Polska
- 740 02 Europa
- 2) *[kilka map połączonych wspólnym tytułem na opakowaniu]*
- 245 00 Stan i zmiany środowiska geograficznego wybranych regionów wschodniej Polski.|pCzęść kartograficzna /|caut. map Paweł Cebryk [et al.] ; mapy wykonano w Zakładzie Kartografii UMCS ; red. Krzysztof Kałamucki.
- 300 _ 4 mapy na 4 ark. :|bkolor. ;|ckażdy 48x68 cm, złoż. w etui 24x11 cm.
- 500 _ Tyt. z etui.
- 505 0_ Roztocze Szczebrzeszyńskie i Tomaszowskie : walory przyrodnicze i kulturowe 1:100 000. Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie : walory przyrodnicze i kulturowe 1:100 000. Małopolski Przełom Wisły : walory przyrodnicze i kulturowe 1:150 000. Nadbużańskie Polesie i Podlasie : walory przyrodnicze i kulturowe 1:200 000.
- 740 02 Roztocze Szczebrzeszyńskie i Tomaszowskie
- 740 02 Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie
- 740 02 Małopolski Przełom Wisły
- 740 02 Nadbużańskie Polesie i Podlasie
- 3) *[2 mapy posiadające wspólny tytuł]*
- 245 00 Włochy :|bmapa samochodowa 1:600 000 /|ccartogr., print. and publ. by Freytag and Berndt u. Artaria.
- 260 _ Wiedeń :|bFreytag-Berndt ;|a[Warszawa] :|bPPWK distr.,|c[2008].
- 300 _ 2 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark.125x97 cm, złoż. 22x12 cm.
- 500 _ Tyt. panelowy.
- 500 _ Rzeźba terenu: cieniowanie, punkty wysokości.
- 500 _ Mapy poboczne w skali 1:600 000: [Sardynia], 45x25 cm; [Wyspa Ustica], 9x6 cm; [Wyspa Pantelleria], 9x6 cm; [Wyspy Pelagijskie], 9x9 cm.
- 505 0_ Włochy - cz. południowa. Włochy - cz. północna.
- 740 02 Włochy - cz. południowa
- 740 02 Włochy - cz. północna
- 4) *[2 odmienne tytuły wspólne, 4 mapy główne]*
- 245 00 Zakopane plus 3 :|bplan miasta 1:20 000 /|coprac. kartogr. Ag-

nieszka Wędrychowska, Jacek Majerczak ; oprac. tech. Małgorzata Biernat [et al.] ; Wydawnictwo Demart.

- 246 1_ |i|Tyt. z 2. panelu:|aNowy Targ plus 3 :|bplan miasta 1:20 000
300 ___ 4 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 68x98 cm, złoż. 23x12 cm.
500 ___ Tyt. panelowy. Tyt. odmienny na 2. panelu.
505 0_ Zakopane 1:20 000. Mszana Dolna 1:15 000. Nowy Targ 1:20 000. Rabka-Zdrój 1:20 000.
740 02 Mszana Dolna
740 02 Rabka-Zdrój

[odmienny tytuł wspólny indeksujemy w polu 246, tytuły map głównych (również gdy wystąpiły na panelu) podajemy w polu 505 i indeksujemy w polu 740, powtarzające się tytuły można pominąć]

5) [2 odmiennie tytuły wspólne, 6 map głównych]

- 245 00 Koszalin plus 5 :|bplan miasta : skala 1:15 000 /|cWydawnictwo Demart ; oprac. kartogr. Agnieszka Wędrychowska, Jacek Majerczak.
246 1_ |i|Tyt. z 2. panelu:|aSłupsk plus 5 :|bplan miasta 1:15 000
300 ___ 6 map na 1 ark. :|bkolor. ;|cark. 68x85 cm, złoż. 23x12 cm.
500 ___ Tyt. panelowy. Tyt. odmienny na 2. panelu.
500 ___ Mapy poboczne: Centrum [Koszalina], 1:7 500, 11x11 cm; Okolice Koszalina, 1:320 000, 22x36 cm; Centrum [Słupska], 1:7 500, 13x17 cm; Okolice Słupska, 1:320 000, 22x35 cm.
505 0_ Koszalin 1:15 000. Bytów 1:20 000. Darłowo 1:20 000. Kołobrzeg 1:20 000. Słupsk 1:15 000. Ustka 1:15 000.
740 02 Bytów
740 02 Darłowo
740 02 Kołobrzeg
740 02 Ustka

6) [2 odmiennie tytuły wspólne, 2 mapy, jedna z map obejmuje 3 miasta]

- 245 00 Dąbrowa Górnicza plus 3 :|bplan miasta 1:20 000 /|coprac. kartogr. Anna Nadstawna, Agnieszka Wędrychowska ; Wydawnictwo Demart.
246 1_ |i|Tyt. z 2. panelu:|aSosnowiec plus 3 :|bplan miasta 1:20 000
300 ___ 2 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 68x98 cm, złoż. 23x12 cm.
500 ___ Tyt. panelowy. Tyt. odmienny na 2. panelu.
500 ___ W zasięgu planu Dąbrowy Górniczej także Będzin i Czeladź.
505 0_ Dąbrowa Górnicza 1:20 000. Sosnowiec 1:20 000.

7) [wspólny tytuł – mapy główne]

- 245 00 Zachodnie Wybrzeże Bałtyku :|bmapa turystyczna = Polnische Ostseeküste : Touristische Karte /|coprac., dr. Kamera.

246	31	Polnische Ostseeküste: btouristische Karte
255	—	[Skale różne].
300	—	14 map na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; cark. 40x60 cm, złoż. 20x12 cm.
500	—	Tyt. panelowy.
500	—	Zawiera mapy: Świnoujście, [ca 1:19 000], 20x28 cm; Międzyzdroje, [ca 1:11 000], 20x20 cm; Wyspa Uznam, Wyspa Wolin [ca 1:110 000], 20x36 cm; Wisetka, [ca 1:16 000], 9x12 cm; Międzywodzie, [ca 1:9 000], 12x12 cm; Pobierowo, Pustkowo, [ca 1:13 000], 15x36 cm; Trzęsacz, Rewal, [ca 1:13 000], 19x36 cm; Niechorze, Pogorzelica, [ca 1:12 000], 15x36 cm; Dziwnówek, [ca 1:11 000], 9x12 cm; [Okolice Szczecina, ca 1:1 000 000], 9x12 cm; Dziwnów, [ca 1:15 000], 12x24 cm; Łukęcin, [ca 1:14 000], 10x12 cm; Mrzeżyno, [ca 1:14 000], 10x12 cm; Kamień Pomorski, [ca 1:9 000], 20x12 cm.
546	—	Treść map pol., legenda także niem.
740	02	Świnoujście
740	02	Międzyzdroje
740	02	Wyspa Uznam, Wyspa Wolin
740	02	Wisetka
740	02	Międzywodzie
740	02	Pobierowo, Pustkowo
740	02	Trzęsacz, Rewal
740	02	Niechorze, Pogorzelica
740	02	Dziwnówek
740	02	Okolice Szczecina
740	02	Dziwnów
740	02	Łukęcin
740	02	Mrzeżyno
740	02	Kamień Pomorski

[stosując pole 500, zamiast 505 – ze względu na podanie wymiarów map, pola 740 należy użyć ze wskaźnikami 02]

Przykłady prac współwydanych bez wspólnego tytułu

- 8) *[brak wspólnego tytułu – kilka map na arkuszu różnego autorstwa/opracowania]*
245	00	Województwo pomorskie : bpodział administracyjny : skala 1:250 000 / coprac. kartogr. Mariola Wołowczyk, Ryszard Chachurski, Jolanta Kamińska ; oprac. graf. Julita Gałek. Rzeczpospolita Polska : podział administracyjny : skala 1:1 000 000 / oprac. kartogr. Ryszard Chachurski [et al.] ; oprac. graf. Julita Gałek.
260	—	Wiedeń : bFreitag-Berndt ;[Warszawa] : bPPWK distr., c[2008].
300	—	2 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; c67x81 cm, 67x71 cm.

- 500 ___ Tyt. z mapy.
740 02 Rzeczpospolita Polska
- 9) *[mapa ścienna dwustronna – 2 mapy na 1 ark. – niezależne tytuły i tematy na każdej ze stron/map]*
- 245 00 Europa - podział polityczny /|cprac. Wydawnictwo Nowa Era, Redakcja Kartograficzna Wrocław ; red. i oprac. Cezary Mazur [et al.] ; PPWK.
255 ___ Skala 1:3 250 000 ;|bodwz. równopowierzchniowe, stożkowe.
255 ___ Skala 1:4 000 000 ;|bodwz. równopowierzchniowe, stożkowe.
300 ___ 2 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor., na wałkach ;|c145x180 cm.
500 ___ Tyt. z map.
501 ___ Współwyd.: Europa – ludność.
740 02 Europa - ludność
- 10) *[brak wspólnego tytułu – tytuły indywidualne wymienione na panelach]*
- 245 00 Władysławowo, Chłapowo, Chałupy /|cKangur.
246 30 Chłapowo
246 30 Chałupy
300 ___ 6 map na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 41x60 cm, złoż. 21x12 cm.
500 ___ Tyt. panelowy. Tyt. map współwyd. na 2. panelu.
500 ___ Zawiera mapy: Władysławowo, 28x36 cm; Chłapowo, 18x24 cm; Chałupy, 12x12 cm; Jastrzębia Góra, Tupadły, Rozewie, 26x41 cm; Karwia, 11x25 cm; Ostrowo, 11x17 cm.
501 ___ Współwyd.: Jastrzębia Góra, Karwia, Ostrowo, Tupadły, Rozewie.
740 02 Jastrzębia Góra, Karwia, Ostrowo, Tupadły, Rozewie
- 11) *[3 mapy na 1 ark. – 3 panele, każdy zawiera wszystkie 3 tytuły, co sugeruje ich równorzędność]*
- 245 00 Nysa.|bPaczków. Otmuchów : skala 1:11 000 /|cprac. Studio Plan ; red. Grzegorz Zwoliński ; kartogr. Monika Sibielec [et al].
246 1_ |iTyt. z 2. panelu:|aPaczków.|bNysa. Otmuchów : skala 1:11 000 [i.e. 1:7 500]
246 1_ |iTyt. z 3. panelu:|aOtmuchów.|bNysa. Paczków : skala 1:7 500 [i.e.1:9 000]
255 ___ Skala 1:11 000.
255 ___ Skala 1:7 500.
255 ___ Skala 1:9 000.
300 ___ 3 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 68x98 cm, złoż. 24x13 cm.
500 ___ Tyt. panelowy. Tyt. odmienne na 2. i 3. panelu.
500 ___ Na panelach 2. i 3. błędna skala.

- 12) *[brak wspólnego tytułu – tytuły indywidualne wymienione na panelach]*
245	00	Konstancin-Jeziorna : plan miasta : skala 1:13 500 / cred. kartogr. i wykonanie Piotr Bielawski ; Agencja Regraf.
260	—	Warszawa : Agencja Regraf, c[2005].
300	—	2 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; cark. 46x64 cm, złoż. 23x11 cm.
500	—	Tyt. panelowy. Tyt. mapy współwyd. na 2. panelu.
501	—	Współwyd.: Gmina Konstancin-Jeziorna : mapa gminy : skala 1:25 000.
740	02	Gmina Konstancin-Jeziorna
- 13) *[brak wspólnego tytułu – tyt. prac współwydanych na 1 panelu]*
245	00	Łódź. Zgierz : plan miasta = city plan = Stadtplan = plan de la ville / cDaunpol Wydawnictwo Kartograficzne.
300	—	2 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; c68x81 cm, 38x38 cm, złoż. 24x14 cm.
500	—	Tyt. panelowy.
740	02	Zgierz

Przykłady publikacji nietypowych

- 14) *[trzy mapy główne na jednym arkuszu – tytuł zbiorczy nie pozwala na rozdzielenie odpowiednimi znakami tytułów map głównych, chociaż zawiera nazwy miast, które znalazły się w tych tytułach i na planach]*
245	00	Gdańsk, Gdynia, Sopot, Reda, Rumia, Wejherowo : skala 1:21 500 / coprac., wyd. Mapy Ścienne Beata Piętka Wydawnictwo Kartograficzne.
300	—	3 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; c29x36 cm, 27x45 cm, 46x37 cm, złoż. 24x12 cm.
500	—	Tyt. panelowy.
500	—	Mapa zawiera 3 plany miast: Gdańsk, Sopot; Gdynia, Rumia; Reda, Wejherowo.
740	0_	Gdańsk, Sopot
740	0_	Gdynia, Rumia
740	0_	Reda, Wejherowo
- [tytuły map głównych zostały podane w polu 500 oraz zindeksowane w polach 740 ze wskaźnikami 0_ - inne dojście do tytułu]*
- 15) *[trzy mapy główne na jednym arkuszu]*
245	00	Podhale : mapa turystyczna : Zakopane, Niedzica, Jezioro Czorsztyńskie, Bukowina Tatrzańska / cABW Graf.
246	30	Zakopane
246	30	Jezioro Czorsztyńskie
300	—	3 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor. ; c29x36 cm, 27x45 cm, 46x37 cm, złoż. 24x12 cm.

500 — Tyt. panelowy.

[wśród dodatków do tytułu są także tytuły pozostałych map głównych i dlatego zindeksujemy je w polach 246 jako część tytułu]

- 16) 245 00 Ustronie Morskie, Łazy, Darłowo, Mielno, Jarosławiec, Sarbinowo
:|bplany miejscowości wypoczynkowych : mapa turystyczna =
tourist map = Touristenkarte /|cFotkart.
- 246 30 Łazy
- 246 30 Darłowo
- 246 30 Mielno
- 246 30 Jarosławiec
- 246 30 Sarbinowo
- 255 — Skala 1:10 000 - 15 000.
- 255 — Skala 1:100 000.
- 300 — 7 map na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 46x68 cm, złoż.
23x12 cm.
- 500 — Tyt. panelowy.
- 546 — Treść map pol., legenda także niem., ang., fr.

[tytuł zbiorczy zawiera tytuły sześciu planów i jest jednocześnie tytułem mapy turystycznej – w polach 246 zostaną zindeksowane jako część tytułu tytuły planów – map głównych]

I.9. Wieloczęściowe dokumenty kartograficzne

Wieloczęściowy dokument kartograficzny składa się z czterech lub więcej jednostek fizycznych, z których żadna nie jest nadrzędna w stosunku do pozostałych.

Podstawową metodą opisu dokumentu kartograficznego wieloczęściowego jest sporządzanie odrębnych rekordów dla poszczególnych części – szczególnie, jeśli:

- » każda część/arkusz posiada indywidualny tytuł;
- » mamy do czynienia z dużą liczebnością zbioru, np. kilkadziesiąt, a nawet kilkaset arkuszy;
- » każda część/arkusz posiada własny numer ISBN i/lub ISSN.

Jeżeli opisywana część ma własny tytuł indywidualny, niezależny od tytułu całości dokumentu wieloczęściowego, w polu 245 podaje się informacje właściwe dla danej części, natomiast dane dotyczące całości dokumentu wieloczęściowego umieszcza się w polu 490 oraz indeksuje w odpowiednich polach 8XX (zob. VI.).

Przyjmuje się, że godło mapy w przypadku map urzędowych (takich jak: topograficzne, sozologiczne, hydrograficzne) stanowi część tytułu arkusza.

Dopuszcza się sporządzanie opisu całości dokumentu kartograficznego wieloczęściowego, jednak należy wówczas oznaczyć elementy wspólne dla wszystkich części.

Z tego powodu zaleca się tworzenie w bazie katalogowej jednego rekordu bibliograficznego dla całości wieloczęściowego dokumentu jedynie w przypadku, jeśli są spełnione łącznie następujące warunki:

- » opisywany dokument jest skompletowany w całości;
- » brak wyróżniających tytułów arkuszy;
- » wszystkie części są opublikowane przez tego samego wydawcę.

Ponadto przyjęto w przypadku nietypowych wydawnictw wieloczęściowych stosowanie podwójnej formy opisu bibliograficznego – tworzenie rekordu bibliograficznego zarówno dla całości, jak i poszczególnych części tego wydawnictwa. W opisie całości dokumentu kartograficznego nie podaje się wówczas informacji o indywidualnych cechach poszczególnych części, ale tylko ten rekord zawiera podłączone rekordy egzemplarza.

Taki opis ma zastosowanie w przypadku:

- » kolekcji i atlasów sztucznych (composed atlas),
- » zbiorów wtórnie zebranych (także w postaci reprintów) i oprawionych przez właścicieli, bibliotekarzy, wydawców dokumentów kartograficznych (drukowanych i rękopiśmiennych),
- » niesamoistnych wydawniczo dokumentów kartograficznych.

Przyjęto także, że wszystkie atlasy sprzed 1850 powinny być opracowywane w powyższy sposób, z rozbiciem na poszczególne strony (tzw. rozpisywanie atlasów).

Należy wówczas odrębne opisy bibliograficzne dla każdej jednostki połączyć z rekordem macierzystym, czyli opisem bibliograficznym całości, przez zastosowanie w rekordach jednostkowych pola 773 (skrótowy opis całości dokumentu).

W odróżnieniu od dokumentów kartograficznych współwydanych pod wspólnym tytułem, opisując wieloczęściowy dokument kartograficzny jako całość nie stosuje się pola 500 i/lub 505, by wymienić poszczególne tytuły.

I.9.1. Przykłady prac wieloczęściowych i niesamoistnych

- 1) *[opis całości atlasu sztucznego – rekord bibliograficzny z podłączonymi rekordami egzemplarza]*

245	00	Cartographia Silesiae Superioris / cred. Marzena Zielonka, Bogusław Wierzbicki ; wybór map [...] Roland Banduch.
246	14	Historyczne Mapy Górnego Śląska : b1561-1946
260	—	Katowice : bArsilesia Wydaw., c[2006] e(Kraków : fDrukarnia Borgis).
300	—	1 atlas ([2] k., 54 tabl.) : bmapy kolor. ; cw tece 66x49 cm.
500	—	Atlas składa się z reprodukcji map Śląska różnych europejskich autorów.

[nie stosuje się pola 505]

[opis jednej jednoarkuszowej mapy z atlasu sztucznego]

- 100 1_ Handtke, Friedrich H.|d(1815-1879).
 245 10 Karte der Provinz Schlesien /|centworfen u. gezeichnet von F. Handtke.
 300 ___ 1 mapa :|bkolor. ;|cark. 48x64 cm.
 500 ___ Tyt. z mapy.
 500 ___ Mapa z atlasu: Cartographia Silesiae Superioris.
 773 0_ |tCartographia Silesiae Superioris.|gTabl. 41

*[w polu 773 w podpolu |t podajemy formę wyszukiwawczą tytułu, czyli zawartość podpól |a oraz |b pola 245 rekordu macierzystego]
 [pierwszy wskaźnik pola 773 zawsze przyjmuje wartość 0]*

2) *[opis całości zbioru]*

- 245 00 Plany i widoki Lublina XVII-XXI wiek /|cred. Marian Harasimiuk, Dagmara Kociuba, Piotr Dymmel ; dobór materiałów kartogr. i ikonogr. Zdzisław Bielań [et al.] ; oprac. red. Barbara Gąsior.
 260 ___ Lublin :|bPTTK. Oddział Miejski,|c2007.
 300 ___ 1 atlas (31 tablic) :|bkolor. ;|cw tece 43x31 cm +|etekst (172 s.).

[jedna mapa ze zbioru/atlasu]

- 100 1_ Tosio, Ludwik.
 245 10 Plan" g. Lûblina :|bc" podrazděleniem" na časti pristavov" i učastki stražnikov" (okolotki) /|csostavlen" v" 1892 godu pod" rukovodstvom" Lûblinskago Polickejmejstera A. G. Nehoroškova ; Inžener"-Konduktorom" Holmskago Uěžda L. L. Tosio.
 246 1_ |iTyt. z dolnego marginesu |aPlan m. Lublina z podziałem na części naczelników policji i cyrkuły strażników (rewiry)
 300 ___ 1 mapa :|bkolor. ;|cark. 45x62 cm.
 500 ___ Tyt. z mapy.
 500 ___ Mapa z atlasu: Plany i widoki Lublina XVII-XXI wiek.
 534 ___ |pRepr., oryg.:|cLublin, 1892.
 773 0_ |tPlany i widoki Lublina XVII-XXI wiek.|g10

3) *[jeden arkusz mapy z godłem]*

- 245 00 Fabianki N-34-111-C /|cmapy dokumentacyjne GEOMAT, U. Powroźnik ; sozologiczne zdj. polowe GEOMAT, M. Jakóbczak, J. Lüdke ; red. Wanda Baumgart ; komentarz do mapy Mieczysław Kunz, Leon Andrzejewski, Włodzimierz Marszelewski.
 246 30 N-34-111-C
 300 ___ 1 mapa :|bkolor. ;|c39x36 cm, ark. 48x53 cm.
 490 1_ Mapa sozologiczna 1:50 000. Ukł. PUWG-92
 830 _0 Mapa sozologiczna 1:50 000.|nUkł. 1992

II. Wydanie

Zawartość:

- oznaczenie wydania (wyrażenie wskazujące przynależność do określonego wydania),
- oznaczenie odpowiedzialności dotyczące danego wydania,
- dodatkowe oznaczenia dotyczące danego wydania (następne po pierwszym).

Dane te są umieszczane w **polu 250**. Dodatkowe informacje o wydaniu można podać w **polu 500**.

Oznaczenia dotyczące wydania obejmują, oprócz numeru wydania, także informacje o aktualizacji lub innych zmianach dotyczących całości lub części dokumentu kartograficznego oraz oznaczenie wznowienia, dodruku, stanu aktualności.

II.1. Uwagi ogólne

- Źródłem danych dotyczących wydania jest cały dokument kartograficzny wraz z dokumentem towarzyszącym.
- Należy pamiętać o stosowaniu skrótów wyrażen.
- Dane należy przejmować wraz z towarzyszącymi im określeniami.
- Dane należy przejmować w języku, w jakim występują na dokumencie.
- Jeżeli dane wyrażone są w kilku językach, należy przejmować informacje w języku dokumentu lub występujące jako pierwsze.
- W Bibliotece Narodowej nie stosuje się równoległych oznaczeń wydania ani równoległej odpowiedzialności dotyczącej wydania (zob. przykł. 9).

II.2. Oznaczenie wydania

Oznaczenie wydania przejmuje się do **polu 250 podpolu |a** wraz z wyrażeniem „wyd.” lub jego ekwiwalentem słownym w innym języku, bądź terminem pokrewnym takim jak „wersja” (version, release), nakł., aktual. – aktualizacja (rev. – revised, updated) oraz

dotkowymi określeniami charakteryzującymi bliżej wydanie, np.: popr. – poprawione, zm. – zmienione, stan na ...

Należy zapisać także jako dodatek określenia słowne wskazujące różnice między wydaniami, np. ... nowa ed. (nowa edycja).

Numer wydania zawsze podaje się cyframi arabskimi.

Nie podajemy informacji dotyczącej wydania pochodzącej spoza dokumentu.

Zastosowanie danych w nawiasie kwadratowym możliwe jest tylko w wyjątkowych przypadkach (zob. przykł. 8).

Zgodnie z zasadami ortografii polskiej, po liczebniku porządkowym zapisanym za pomocą cyfr arabskich stosuje się kropkę (dotychczas ta zasada nie była stosowana) (zob. przykł. 1, 2, 4, 8–16).

W przypadku wydania pierwszego, informację podajemy w polu 250 tylko wówczas, gdy oznaczenie to charakteryzuje bliżej dane wydanie wskazując na różnice w stosunku do innych wydań, np. towarzyszą mu określenia typu: popr. – poprawione, wznowienie dr., dodr. – dodruk. Natomiast samego oznaczenia „Wyd. 1.” bez dodatków nie uwzględnia się.

Samo wyrażenie „repr.” – reprint nie stanowi oznaczenia wydania i nie powinno być umieszczane w polu 250 (powinno się znaleźć w polu 534). Zob. przykł. 6.

Podobnie informacje typu: wydanie nowe, wydanie tymczasowe, wydanie 2010, wydanie polskie, nie stanowią oznaczenia wydania i można je umieścić tylko w strefie uwag.

Jeżeli w różnych miejscach dokumentu występują rozbieżności danych, to w polu 250 należy umieścić informacje uznane za poprawne (najbardziej prawdopodobne), natomiast błędne dane należy opisać w polu 500 (zob. przykł. 14, 15).

Oznaczenia wydania stanowiącego składniowo integralną część tytułu i oznaczenia odpowiedzialności (w przypadku istnienia związku gramatycznego z tytułem lub oznaczeniem odpowiedzialności – zapis w polu 245) nie należy powtarzać w polu 250.

Jeżeli kolejna publikacja została oznaczona tym samym numerem, ale dokumenty są rozróżnialne na podstawie innych elementów opisu, to przyjmujemy dany numer bez komentarza w postaci wykrzyknika w nawiasie kwadratowym w polu 250 i bez jakiegokolwiek uwagi w polu 500 (zob. przykł. 16).

II.3. Ciąg dalszy strefy wydania

II.3.1. Oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania

Oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania przejmuję się do **polu 250 podpo-
la b** (wyjątek wyd. 1 – zob. II.2.).

Dane odnoszące się do osób lub instytucji podaje się tylko wówczas, kiedy w doku-
mencie są one wyraźnie powiązane z oznaczeniem wydania (np. graficznie). W przy-
padku wątpliwości, czy oznaczenie odpowiedzialności dotyczy tylko danego wydania,
podaje się je w polu 245.

Zob. przykł. 8–13.

II.3.2. Dodatkowe oznaczenie dotyczące wydania

Dodatkowe oznaczenia dotyczące wydania przejmuję się do **polu 250: podpoła a**,
jeżeli nie zawierają oznaczenia odpowiedzialności (zob. przykł. 2, 3, 4, 5, 12, 15) lub
w przeciwnym razie do **podpoła b** (zob. przykł. 11, 13).

II.4. Przykłady

- 1) 250 ___ Wyd. 2.
- 2) 250 ___ Wyd. 4. uzup. i popr.
- 3) 250 ___ 2nd ed. rev. and enl.
- 4) 250 ___ Wyd. 2., nowa ed.
- 5) 250 ___ Wznowienie wyd. z 1930 r., częściowo uzup. i popr.
- 6) 245 00 Wrocław i okolice :|b reprint historycznej mapy = Wege - Kar-
te von Breslau's Umgebung : Reprint der historischen Karte
/|cHBA.
246 31 Wege - Karte von Breslau's Umgebung :|b Reprint der histori-
schen Karte
500 ___ Repr. mapy ze zbiorów wydawcy: HBA.
534 ___ |p Repr., oryg.:|c Schweidnitz : Verlag von Georg Brieger, 1936
(Lith. u. Druck von P. Baron. Liegnitz i/Schl.).
- 7) 250 ___ [3] ed.
500 ___ Nr wyd. oznaczony trzema gwiazdkami.

*[tylko takie nietypowe sytuacje pozwalają na użycie nawiasu kwadratowego
w polu 250]*

- 8) 250 ___ Wyd. 2., aktual. zakończono w listopadzie 2007 r. /|bred. wyd. Ewa Kowalska.
[zamiast niestosowanej w BN wersji równoległej: 250__Wyd. 2. =|b2-ed.=2. Ausg., aktual. zakończono w listopadzie 2007 r. / red. wyd. Ewa Kowalska.]
- 9) 250 ___ Wyd. 6. /|bred. wyd. Wiesław Kublin.
- 10) 250 ___ Wyd. 4., oprac.-aktual. planu zakończono w czerwcu 2006 r. /|bred. wyd. Małgorzata Basińska, Tomasz Figurski
[unikanie znaków interpunkcyjnych, które mają też znaczenie bibliograficzne – chociaż na dok. było: oprac./aktual. stosujemy oprac.-aktual. oraz zamiast red. wyd.: stosujemy red. wyd.]
- 11) 250 ___ Wyd. 2. /|baktual. Aleksandra Domeradzka, Wojciech Brol.
- 12) 250 ___ Wyd. 9., nowa ed. /|bred. wyd. Dariusz Teperowski.
- 13) 250 ___ Wyd. 3. /|baktual. treści mapy Przemysław Jujka ; red. wyd. Ewa Kowalska, Ewa Chwedoruk.
- 14) 250 ___ Wyd. 4. /|bred. Mikołaj Cacopulos
 500 ___ Na k. tyt. błędnie oznaczono jako „wydanie pierwsze”.
- 15) 250 ___ Wyd. 4., aktual. planu zakończono w październiku 2008 r.
 500 ___ Na mapie błędnie oznaczono jako wyd. 3.
[nie podajemy informacji, z którego miejsca na dokumencie zaczerpnięto poprawny numer wydania]
- 16) 250 ___ Wyd. 6.
 500 ___ Publikacja z 2002 r. została oznaczona także jako wyd. 6.
[takiej uwagi nie podajemy]

III. Dane matematyczne

Zawartość:

- skala,
- odwzorowanie,
- współrzędne geograficzne,
- współrzędne niebieskie (na sferze niebieskiej),
- oznaczenie równonocy.

Kartograficzne dane matematyczne w formie opisowej umieszczane są w **polu 255**, a w postaci skróconej oraz zakodowanej w **polu 034** (dotyczące skali i współrzędnych) oraz **polu 008** (dotyczące odwzorowania).

Dane przejmowane do wyżej wymienionych pól dotyczą także map współwydanych.

Pominięcie pola 255 możliwe jest tylko w przypadku dokumentów kartograficznych, które zostały wykonane w skalach innych niż liniowa lub kąтова (np. czasowa, dotyczy głównie diagramów, map anamorficznych).

Dla map (oprócz map nieba) **wypełnienie podpola |a pola 255 jest obligatoryjne**, natomiast pozostałe podpola należy wypełniać tylko wtedy, gdy dane znajdują się na opisywanym dokumencie. Zawartość pola 255 powinna być skorelowana z wypełnieniem pól 034 i 008.

III.1. Uwagi ogólne

- Informacje spoza dokumentu, np. skale obliczone przez katalogującego, ujmuje się w nawiasy kwadratowe.
- Nie jest wymagane obliczanie skal liczbowych na mapach nieba, obrazach teledetekcyjnych, zdjęciach lotniczych.
- Nie jest też wymagane obliczanie skal pionowych.
- Nie należy liczyć skal na elektronicznych dokumentach kartograficznych.
- Dla map współwydanych różniących się skalą, odwzorowaniem i/lub zasięgiem, należy podać oznaczenie skali wraz z tymi danymi w odrębnych polach 255 (zob. III.2.6.).

- Dodatkowe informacje o danych matematycznych (skali, odwzorowaniu, współrzędnych geograficznych itd.) można umieścić w strefie uwag w polu 500.

III.2. Skala (oznaczenie skali)

Dane o skali, które przejmujemy do **polu 255 podpolu |a**, należy przejmować z całego dokumentu wraz z towarzyszącymi im określeniami (także, jeśli wystąpiły już w strefie tytułu) i podawać w **postaci ułamka zwykłego**, wyrażającego stosunek „1:”. W oznaczeniu skali nie wstawia się spacji przed znakiem „:”, ani po nim.

W mianowniku skali należy zastosować spację co trzy rzędy wielkości.

Jeżeli na dokumencie jest więcej niż jedna wersja językowa słowa „skala”, należy cytować tylko jedną, najlepiej w języku całego dokumentu lub zapisaną jako pierwsza.

Jeżeli na dokumencie nie ma słowa „skala” ani jego odpowiedników słownych w innych językach, nie dodaje się takiego określenia przed ułamkiem oznaczającym skalę.

Jeśli na dokumencie podana jest skala przybliżona z określeniem „ok. 1:”, „ca 1:”, „ca. 1:”, wówczas należy przejść te określenia i nie ujmować ich w nawias kwadratowy.

W **polu 034 podpolu |a** podaje się **zakodowany rodzaj skali** (a – liniowa, b – kąto-
wa, z – inna miara skali), w **podpolu |b** (skala pozioma) i **podpolu |c** (skala pionowa) podaje się skrócony zapis skali w postaci mianownika, bez żadnych spacji. Wartość pierwszego wskaźnika określa rodzaj skali (0 – brak liczbowej informacji o skali, 1 – skala pojedyncza, 3 – zakres skal). W przypadku zakresu skal właściwe dla skali podpole (|b lub |c) powtarza się.

Zob. przykł. 1–7.

III.2.1. Brak oznaczenia skali w postaci ułamka zwykłego

Jeżeli na dokumencie nie zapisano skali liczbowej w postaci ułamka zwykłego, należy ją obliczyć na podstawie dostępnych źródeł:

- » skali mianowanej, np.: 1 cm = 100 m,
- » podziałki liniowej narysowanej i oznaczonej na mapie,
- » innej mapy o znanej skali,
- » siatki geograficznej lub kartograficznej (1° szerokości geograficznej jest równy ok. 111 kilometrom).

Zgodnie z przepisami ISBD 2007 nie podaje się skali mianowanej, ani podziałki liniowej, na podstawie której obliczono skalę. W Bibliotece Narodowej przyjęto jednak, że uproszczenie to nie będzie stosowane dla rękopisów i starych druków.

Obliczone oznaczenie skali należy ująć w nawiasy kwadratowe i w wyżej wymienionych przypadkach oddzielić przecinkiem od danych przejętych z mapy.

W przypadku podziałki liniowej służącej do obliczeń skali należy podać dane z podziałki (jej opis z mapy) i po znaku równości (ze spacją przed i po) jej wymiar zmierzony przez katalogującego (podany w nawiasie kwadratowym) – zgodnie z ISBD 1997.

Skalę obliczoną na podstawie: podziałki liniowej, siatki geograficznej, bądź innej mapy o znanej skali poprzedza się ponadto skrótem „ca” (circa – około) i nie dodaje się oznaczenia słownego skala, jeśli nie było go na dokumencie (zob. przykł. 8–13).

Jeżeli podziałek liniowych jest kilka, to do 3 podajemy wszystkie rozdzielając je przecinkiem, a powyżej 3 – podajemy pierwszą, a pozostałe zastępujemy znakiem [...]. Należy przy tym zawsze podać, ile jest tych podziałek np. 10 podziałek liniowych: xxx, [...] (zob. przykł. 12, 13).

Jeżeli każda podziałka liniowa jest dodatkowo poprzedzona opisem określającym ilu jednostkom miary odpowiada jeden stopień siatki, to dane należy pogrupować wg podziałek, oddzielając opis w obrębie jednej podziałki przecinkiem, a kolejne opisy średnikiem (zob. przykł. 13).

W przypadku dawnych map z podaną skalą mianowaną należy skorzystać [z załącznika nr 1](#), zawierającego przeliczone wartości typowych skal stosowanych na mapach.

III.2.2. Skala nieobliczona

Jeżeli na mapie w żaden sposób nie oznaczono wielkości skali i katalogujący nie ma żadnej możliwości wyliczenia skali dokumentu, należy w polu 255 podpolu |a zapisać wyrażenie [**Skala nieobliczona**] ujęte w nawiasy kwadratowe, a w polu 034 wypełnić jedynie podpole |a.

Zob. przykł. 14.

III.2.3. Skala zmienna, skala nieokreślona

Jeżeli dokument kartograficzny został wykonany w skali zmiennej, tzn. w różnych częściach dokumentu mamy różną bliżej nieokreśloną skalę, wówczas w polu 255 wpisujemy „**Skala zmienna**”. Jeśli skala zmienia się w określonym przedziale należy podać jego rozpiętość (zob. III.2.6.).

Natomiast w przypadku, kiedy skala nie może być określona (przedstawienia parakartograficzne, np. panoramy, widoki, mapy z lotu ptaka), wówczas oznaczenie skali zastępuje się wyrażeniem słownym „**Skala nieokreślona**”.

Obydwa wyrażenia należy ująć w nawiasy kwadratowe, jeśli pochodzą od katalogującego, a w polu 034 wypełnić jedynie podpole |a. Jeśli informacja ta jest zapisana na dokumencie, cytujemy ją w języku oryginału.

Zob. przykł. 15, 16.

III.2.4. Błędnie podana skala lub podziałka

Jeżeli na dokumencie skalę podano błędnie, należy do pola 255 przyjąć jej oznaczenie, dodając w nawiasach kwadratowych prawidłową wartość skali wraz ze skrótem „i.e.” (id est – właściwie), a w polu 034 w podpolu |b podać jedynie skalę poprawną (zob. przykł. 17, 19).

Jeżeli w kilku miejscach dokumentu kartograficznego podano różne skale tej samej mapy, wówczas w polach 255 i 034 należy podać skalę poprawną, a informację o skali błędnej opisać w strefie uwag w polu 500 (np.: Na mapie i w legendzie błędna skala.). Takie rozwiązanie należy przyjąć także wówczas, gdy skala błędna stanowi część tytułu i została umieszczona w polu 245 (zob. przykł. 18).

Jeżeli na dokumencie błędnie podano skalę mianowaną lub błędnie oznaczono podziałkę liniową, wówczas obliczoną na podstawie innych źródeł skalę należy podać w nawiasie kwadratowym, a w przejętych określeniach skali mianowanej lub podziałki liniowej wskazać błąd przez wstawienie [!]. Natomiast właściwą uwagę należy umieścić w polu 500 (zob. przykł. 20).

III.2.5. Skala kątowna

Oznaczenie skali kątownej stosowane na mapach nieba, należy przejmować z dokumentu, podając w **polu 255 podpolu |a** liczbę milimetrów na stopień, natomiast w **polu 034 podpolu |h** tylko liczbę milimetrów (zob. przykł. 21).

III.2.6. Kilka oznaczeń skali na dokumencie kartograficznym

Jeżeli na dokumencie kartograficznym znajduje się kilka skal (nie uwzględnia się skal map pobocznych, które opisuje się w polu uwag), wówczas w różnych przypadkach stosuje się różne rozwiązania:

1. Jeżeli na dokumencie oznaczona jest zarówno skala pozioma, jak i pionowa (dotyczy to takich dok. kartogr. jak: modele, mapy plastyczne, blokdiagramy, profile (przekroje) i inne, należy przejść je do pola 255 wraz z ich określnikami. Oznaczenia rozdziela się kropką. Jeżeli oznaczeniu skal nie towarzyszą żadne określenia, wyjątkowo poprzedza się je właściwymi określeniami w nawiasie kwadratowym, w kolejności – skala pozioma, skala pionowa.

Zob. przykł. 22–24.

Uwaga: *Mapy trójwymiarowe i modele produkowane w krajach Europy Zachodniej, m.in. we Francji i Szwajcarii najczęściej mają tę samą wielkość skali pionowej.*

wej i poziomej, co nie jest jednoznacznie zapisane na dokumentach. Oznaczenie skali na tych mapach zwykle jest prezentowane jako np. Eschelle 1:25 000, co należy czytać: obie skale – pozioma i pionowa są sobie równe i wynoszą 1:25 000.

2. Jeżeli dokument kartograficzny składa się z dwóch lub trzech części – z kilku map w różnych skalach, np. mapy w atlasie, kilka map na jednym arkuszu, wówczas należy:
 - » podać skalę w oddzielnych polach 255, o ile skal jest nie więcej niż 3 (w kolejności występowania tytułów w polu 245 lub od największej do najmniejszej),
 - » podać skalę „od do” (od największej do najmniejszej), oddzielając je myślnikiem w polu 255 podpolu |a i stosując odrębne podpola |b w 034 – dla atlasów wówczas, gdy daje się wyodrębnić kilka grup map w określonych skalach
 - » podać skalę(e) dominującą(e) dodając sformułowanie „**[Skala dominująca]**”, „**[Skale dominujące]**” kiedy mamy doczynienia z przeważającą liczbą map w jednej skali, a pozostałe nie dają się pogrupować. W polu 034 wypełnia się tylko podpole |a,
 - » wstawić określenie **[Skale różne]** ujęte w nawiasy kwadratowe, jeśli skal jest wiele i nie tworzą wyraźnych grup skalowych tzn, np. każda mapa w innej skali. W polu 034 wypełnia się tylko podpole |a,
 - » w przypadku występowania tylko dwóch różnych skal, zdecydowano stosowanie oddzielnych pól 255, którym odpowiadają dwa pola 034.
3. Jeżeli na dokumencie podano rozpiętość skali zmiennej, wówczas należy:
 - » podać skalę „od do” (oddzielając myślnikiem) w polu 255 podpolu |a oraz stosując odrębne podpola |b w polu 034.

Zob. przykł. 25–30.

Zob. przykł. 15.

III.3. Odwzorowanie

Nazwę odwzorowania kartograficznego użytego do sporządzenia mapy należy przejmować z dokumentu wraz ze wszystkimi wyrażeniami towarzyszącymi.

Dane o odwzorowaniu przejmujemy do **polu 255 podpola |b**. Natomiast w postaci zakodowanej odwzorowanie oznaczamy w polu 008, pobierając jego właściwy skrót z tabeli.

Jeżeli zapisane wyrażenie wydaje się być zbyt długie, zaleca się przenieść dalszy jego ciąg np. państwowy układ wysokości Kronsztadt’86, poziom odniesienia Kronsztadt 86, Meridian Ferro itp. do strefy uwag (pole 500).

Zob. przykł. 32–36.

III.4. Współrzędne geograficzne

Oznaczenia współrzędnych geograficznych fragmentu Ziemi lub innego ciała niebieskiego zapisujemy w **polu 255 podpolu |c** oraz w innej postaci w **polu 034 (podpola d–g)**. Stosuje się najczęściej przy opisie map wieloarkuszowych lub seryjnych, opracowanych w dużych lub średnich skalach. Współrzędne należy podawać, przejmując je z katalogowanego dokumentu, najczęściej z ramki opisywanej mapy.

Współrzędne geograficzne mapy to współrzędne określające jej maksymalny zasięg, czyli współrzędne narożników mapy.

Należy podawać je w następującej kolejności:

- » długość geograficzna – z zachodu na wschód,
- » szerokość geograficzna – z północy na południe.

Długość geograficzną należy podawać zawsze w stosunku do południka zerowego Greenwich; informację o południku zerowym zastosowanym na dokumencie (np. Ferro, Paryż, Rzym, Pułkowo, Warszawa) należy podać w polu uwag 500.

W przypadku dawnych map należy przeliczyć dane, [zob. załącznik nr 2](#).

Zapis współrzędnych geograficznych

Pole 255: Zawartość podpola |c ujmuje się w nawiasy okrągłe. Wartość długości od szerokości geograficznej oddziela się kreską ukośną, bez spacji po obu jej stronach. Długości i szerokości geograficzne oddziela się pauzą. Długości i szerokości geograficzne należy oddzielać spacją od oznaczenia literowego.

Pole 034: Poszczególne współrzędne zapisuje się w oddzielnych podpolach (d, e, f, g), bez żadnych spacji. Standardowo każde podpole ma długość min. 8 znaków (n – oznaczenie półkuli, ddd – stopnie, mm – minuty, ss – sekundy). Stosuje się wyrównanie do prawej strony i uzupełnienie zerami brakujących znaków. Natomiast jeżeli na dokumencie współrzędne geograficzne wyrażone są za pomocą części dziesiętnych stopni lub minut, dane uzupełnia się kropką zastosowaną w odpowiednim miejscu.

Przejmujemy taki zapis współrzędnych, jak na dokumencie, to znaczy wyrażone w stopniach (°), minutach (′) i sekundach (″) lub w formie części dziesiętnych stopni lub minut (bez konieczności przeliczania wartości dziesiętnych na minuty lub sekundy).

Stopnie, minuty i sekundy długości i szerokości geograficznej poprzedza się odpowiednim skrótem oznaczającym właściwą półkulę: dla zachodu – W, dla wschodu – E, dla północy – N, dla południa – S.

Zob. przykł. 31–36.

III.5. Współrzędne niebieskie

Oznaczenia współrzędnych nieba lub jego fragmentu zapisujemy w polu 255 podpolu |d oraz w polu 034 (podpola j–n).

Dla map nieba jako współrzędne należy podawać rektascensję środka mapy lub rektascensję zachodnich i wschodnich granic obszaru odwzorowanego na mapie oraz deklinację środka mapy lub deklinacje północnych i południowych granic odwzorowanego obszaru.

Rektascensja jest kątem dwuściennym pomiędzy południkiem przechodzącym przez punkt Barana (miejsce, w którym Słońce znajduje się na sferze niebieskiej w czasie równonocy wiosennej), a południkiem przechodzącym przez dany obiekt. Mierzy się ją od punktu równonocy wzdłuż równika, ale jej wartość wyraża się nie w stopniach, lecz w mierze godzinnej (od 0h do 24h). Dane dotyczące rektascensji należy wyrażać za pomocą godzin (h) i ewentualnie także minut (m) i sekund (s) dwudziestoczegorodzinnego zegara oraz poprzedzać skrótem „RA”.

Deklinacja to odległość kątowa określonego obiektu na sferze niebieskiej od równika niebieskiego. Liczona jest od 0° do 90° dla punktów na półkuli północnej i od 0° do –90° dla punktów na półkuli południowej. Dane dotyczące deklinacji należy podawać w stopniach (°) i ewentualnie także minutach (') i sekundach ("), używając znaku plus (+) dla północnej półkuli nieba i znaku minus (-) dla południowej półkuli oraz poprzedzać skrótem „Dekl.”.

Pole 255: Oznaczenie rektascensji i deklinacji należy oddzielać kreską ukośną, przed którą i po której nie należy stosować spacji. Jeżeli są podane dwie rektascensje i dwie deklinacje, każdą rektascensję lub deklinację należy połączyć z jego odpowiednikiem wyrazem „do”.

Pole 034: Poszczególne współrzędne zapisuje się w oddzielnych podpolach (j, k, m, n) bez żadnych spacji. Podajemy granice deklinacji i rektascensji. Deklinację zapisujemy w postaci hdddmmss (h – hemisfera-półkula niebieska, d – stopnie, m – minuty, s – sekundy). Rektascensję zapisujemy w postaci hhmms (h – godzina, m – minuta, s – sekunda). Stosuje się, wyrównanie do prawej strony i uzupełnienie zerami brakujących znaków.

Zob. przykł. 37, 38.

III.6. Oznaczenie punktu równonocy

Pole 255: podpole |e zawiera oznaczenie punktu przecięcia równika niebieskiego z ekliptyką zwane punktem równonocy i/lub oznaczenie epoki, czyli umownego momentu w czasie, dla którego określone są współrzędne astronomiczne lub parametry orbity. Stosowane jest przy opisywaniu map nieba.

Należy podawać je po zapisie współrzędnych nieba. Równonoc należy oznaczać podając rok poprzedzony skrótem „eq”. Oznaczenie epoki należy dodawać tylko w celu odróżnienia od równonocy, poprzedzając wyrazem „epoka”. Obydwa oznaczenia należy oddzielać przecinkiem.

W przypadku map obszarów okołobiegunowych należy podawać granicę deklinacji (jeśli biegnie po równoleżniku niebieskim) lub maksymalny zasięg (jeśli przecina równoleżniki niebieskie).

Pole 034: w **podpolu |p** podajemy oznaczenie równonocy lub oznaczenie epoki mapy nieba w postaci rrrr (rok) lub rrrr.mm (r – rok, m – miesiąc) zgodnie z kalendarzem gregoriańskim.

Zob. przykł. 37–40.

III.7. Przykłady

Przykłady dotyczące skal:

- 1) 034 1_ a|b300000
255 ___ Skala 1:300 000.
- 2) 034 1_ a|b250000
255 ___ Scale 1:250 000.
- 3) 034 1_ a|b100000
255 ___ Maßstab 1:100 000.
- 4) 034 1_ a|b75000000
255 ___ Skala na równiku 1:75 000 000.
- 5) 034 1_ a|b3882200
255 ___ Scale 1:3 882 200 at equator.
- 6) 034 1_ a|b500000
255 ___ Natural scale 1:500 000.
- 7) 034 1_ a|b750000
255 ___ Maßstab 1:750 000.
[na dokumencie Maßstab, Scale, Skala, Échelle 1:750 000 - mapa wydana w Wiedniu, jej treść jest w języku niemieckim]
- 8) 255 ___ Skala [1:63 360], one inch to one mile.
[na dokumencie: one inch to one mile]

- 9) 255 ___ Maßstab [1:1 250 000], 1 cm auf der Karte = 12,5 km in Wirklichkeit.
[na dokumencie jest postać mianowana: Maßstab 1 cm auf der Karte = 12,5 km in Wirklichkeit]
- 10) 255 ___ Skala [1:2 000 000], 1 mm sur la carte = 2 km dans la nature.
[na dokumencie: 1 mm sur la carte = 2 km dans la nature]
- 11) 255 ___ Skala [1:1 008 000], w calu angielskim 24 wersty.
[na dokumencie: Skala w calu angielskim 24 wersty]
- 12) 255 ___ [Ca 1:16 800], 2 podziałki liniowe: 500 Sażenów = [2,3 cm], 500 Sążni = [5 cm].
- 13) 255 ___ [Ca 1:1 400 000], 2 podziałki liniowe: 15 Mil geograficznych na 1 Stopień, 15 mil = [8 cm]; 104 3/10 Wiorst na 1 Stopień, 100 wiorst = [7,1 cm].
- 14) 034 0_ a
 255 ___ [Skala nieobliczona].
- 15) 034 0_ a
 255 ___ [Skala zmienna].
[gdy na dok. nie zostały podane wartości skali zmiennej]
- 034 3_ a|b6703800|b3430000
 255 ___ Echelle aux différentes latitudes: 1:6 703 800 à la latitude 48°, 1:3 430 000 à la latitude 70° ;|bprojection de Mercator.
[gdy na arkuszu mapy wieloczęściowej podano zakres skali zmiennej dla całej mapy, ograniczamy się do podania zakresu dla danego arkusza – w kolejności zapisanej z pola 255. Dla całej mapy wieloczęściowej jest: Echelle aux différentes latitudes: 1:10 000 000 à l'équateur, 1:6 703 800 à la latitude 48°, 1:3 430 000 à la latitude 70°]
- 16) 255 ___ [Skala nieokreślona].
- 17) 034 1_ a|b155000
 255 ___ Scale ca 1:100 000 [i.e. ca 155 000].
- 18) 034 1_ a|b20000
 245 00 Toruń :|bplan miasta = city map = Stadtplan = plan de la ville : skala 1:15 000 [!] /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych Warszawa ; red. Elżbieta Ostrowska ; oprac. [tekstu] Henryk Miłoszewski.

- 255 ___ Skala 1:20 000.
500 ___ Na panelu błędna skala 1:15 000.
- 19) 034 1_ a|b33000
255 ___ Skala 1:30 000 [i.e. ca 1:33 000].
500 ___ Skala repr. obliczona na podstawie ark. mapy.
- 20) 034 1_ a|b11000
255 ___ [Ca 1:11 000], podziałka liniowa 1 km [!] = [7,3 cm].
500 ___ Błędny opis podziałki liniowej - nie odpowiada rzeczywistej skali mapy.
- 21) 034 1_ b|h88
255 ___ Skala 88 mm na 1°.
- 22) 034 1_ a|b75000|c50000
255 ___ Podziałka 1:75 000. Podziałka pionowa 1:50 000.
- 23) 034 1_ a|b16200|c100000
255 ___ Skala pozioma 1:16 200. Skala pionowa 1:100 000.
- 24) 034 1_ a|b10000|c100000
255 ___ Scale 1:100 000. Vertical scale 1:100 000.
- 25) 034 1_ a|b50000
034 1_ a|b12500
034 1_ a|b10500
255 ___ Skala 1:50 000.
255 ___ [Ca 1:12 500].
255 ___ [Ca 1:10 500].
- 26) 034 3_ a|b26500|b53000|c100000
255 ___ Skale 1:26 500 - 1:53 000, skala pionowa 1:100 000.
- 27) 034 0_ a|c1100
255 ___ [Skala nieokreślona], skala pionowa ok. 1:1 100.
- 28) 034 3_ a|b18000000|b3000000
255 ___ Skale 1:18 000 000 - 1:3 000 000.
- 29) 034 3_ a|b250000|b750000
255 ___ [Skale dominujące] 1:250 000, 1:750 000.
- 30) 034 0_ a
255 ___ [Skale różne].

Przykłady odwzorowań i współrzędnych

- 31) 034 1_ a|b50000|dE0224500|eE0230000|fN0512000|gN0511000
255 ___ Skala 1:50 000 ;|bwspółrzędne prostokątne w ukł. „1992”,
współrzędne geograficzne geodezyjne w ukł. EUREF-89, elip-
soida GRS-80 |c(E 22°45'-E 23°00'/N 51°20'-N 51°10').
- 32) 034 1_ a|b10000|dE0151500|eE0151845|fN0515730|gN0515500
255 ___ Skala 1:10 000 ;|bwspółrzędne prostokątne w ukł. „1992”,
współrzędne geograficzne geodezyjne w ukł. EUREF-89,
elipsoida GRS-80|c(E 15°15'00"-E 15°18'45"/N 51°57'30"-N
51°55'00").
500 ___ Poziom odniesienia Kronsztadt-86.
- 33) 034 1_ a|b50000|dE0223000|eE000230000|fN0530000|gN0525000
255 ___ Skala 1:10 000 ;|belipsoida WGS-84, odwz.: Uniwersalne Po-
przeczne Merkatora, układ współrzędnych: Światowy System
Geodezyjny (WGS) 1984|c(E 22°30'-E 23°00'/N 53°00'-N 52°50').
500 ___ Poziom odniesienia: Kronsztadt. Wysokości podano w metrach,
poziom odn. Amsterdam = poziom odn. Kronsztadt + 0.16 m.
- 34) 034 1_ a|b25000|dE0135230|eE0150500|fN0773500|gN0772600
255 ___ Skala 1:25 000 ;|bcartographic projection: Universal Transverse
Mercator, coordinates: one kilometre UTM grid, Zone 33, cen-
tral meridian 15°E, elipsoid: WGS 84|c(E 13°52'30"-E 15°05'/N
77°35'-N 77°26').
- 35) 034 1_ a|b30000|dE01434.00|eE01450.00|fN05403.80|gN05348.00
255 ___ Skala 1:30 000 (54°) ;|bodwz. Merkatora, system geodezyjny
WGS 84|c(E 14°34,00'-E 14°50,00'/N 54°03,80'-N 53°48,00').
[sekundy podane jako części dziesiątne minut]
- 36) 034 1_ a|b10000|dE0183000|eE0183406|fN0543332|gN0543000
034 1_ a|b12500|dE0183824|eE0184418|fN0542536|gN0542110
255 ___ Skala 1:10 000 (54°30') ;|bodwz.: Merkatora, system geodezyjny:
WGS 84|c(E 18°30'-E 18°34'06"/N 54°33'32"-N 54°30').
255 ___ Skala 1:12 500 (54°30') ;|bodwz. Merkatora, system geodezyjny
WGS 84|c(E18°38'24"-E 18°44'18"/N 54°25'36"-N 54°21'10").
300 ___ 2 mapy na 1 ark. ;|bkolor. ;|c68x47 cm, 68x53 cm.

Przykłady współrzędnych niebieskich i punktu równonocy [dotychczas nie miały zastosowania w naszej bazie]

- 37) 034 0_ b|jS230000|kS230000|m160000|n160000|p1950
255 ___ |d(RA 16h/Dekl.-23° ;|eepoka 1950.0).

- 38) 034 0_ b|jN100000|kS600000|m060000|n140000|p2000
255 ___ |d(RA 6h do 14h /Dekl.+10° do -60° ;|eepoka 2000.0).
- 39) 255 ___ |d(Centrum biegun północny/Dekl. granica -60°).
- 40) 255 ___ |d(Centrum biegun południowy/Dekl. granica +75°).

IV. Adres wydawniczy

Zawartość:

- informacje dotyczące wydania (opublikowania) dokumentu – miejsce, wydawca, dystrybutor, data,
- informacje dotyczące druku dokumentu – miejsce, drukarz, data.

Informacje te są umieszczane w **polu 260 w odpowiednich podpolach**.

Natomiast wybrane dane (data i miejsce wydania) podawane są także w **polu 008**.

IV.1. Uwagi Ogólne

- Źródło opisu stanowi cały dokument kartograficzny wraz z dokumentem towarzyszącym, przy czym:
 - » w przypadku mapy luźnej dane przejmują się z dowolnej części opisywanego dokumentu: z samej mapy, tekstów na jej marginesach i verso, z panelu, z teki lub koperty, z dokumentacji lub innych dokumentów towarzyszących;
 - » w przypadku dokumentu wieloczęściowego opisywanego jako całość podstawę danych o miejscu wydania i wydawcy stanowi również całość dokumentu lub, gdy warunek jest niemożliwy do spełnienia, pierwsza lub najwcześniej wydana część dokumentu;
 - » w przypadku atlasów dane przejmują się z opisywanego dokumentu, zachowując następującą kolejność źródeł: główna strona tytułowa i kolofon/metryka, strona redakcyjna, okładka, pozostałe części atlasu.
- Dane należy przejmować w języku i formie (np. skrót), w jakich są podane na dokumencie. W przypadku kilku wersji językowych dane przejmują się w języku tytułu właściwego podanego w polu 245, a jeśli taka wersja nie występuje, podaje się wersję występującą jako pierwsza.
- Daty podaje się cyframi arabskimi.
- Informacje przejęte spoza dokumentu ujmuje się w nawiasy kwadratowe.
- W opisie dokumentów do 1850 nie stosuje się skrótów słów pospolitych.
- Należy zwrócić uwagę, by daty zawarte w polu 260 i polu 008 były zgodne.

- Przy opisywaniu reprodukcji dokumentu kartograficznego (np. faksymile) w polu 260 podaje się adres wydawniczy opisywanej reprodukcji. Dane dotyczące wydania oryginału podaje się w polu 534.

W przypadku starych druków zachowuje się dane o miejscu wydania i wydawcy w postaci występującej na dokumencie kartograficznym np. w formie zależnej.

IV.2. Miejsce wydania

Informacja o miejscu wydania/kopiowania umieszczana jest w **polu 260 w podpolu |a** oraz w postaci kodowanej i uogólnionej (kod kraju miejsca wydania) w **polu 008** (pozycja znakowa 15-17 pola 008).

Przy braku miejsca wydania przejmuje się nazwę miejscowości będącej siedzibą wydawcy, producenta i/lub dystrybutora.

Nazwę miejsca wydania podaje się w mianowniku dla dokumentów współczesnych i w formie przejętej z dokumentu (z odpowiednimi przyimkami) dla dokumentów dawnych. Nie rozwija się przy tym form skróconych podanych na dokumencie.

Jeżeli w dokumencie wymieniono dwa miejsca wydania odnoszące się do jednego wydawcy, podpole |a powtarza się, poprzedzając je odstępem i średnikiem. Jeżeli miejsc wydania jest więcej, przejmuje się nazwę wyróżnioną typograficznie jako najważniejszą, a jeśli brak wyróżnienia – pierwszą. Pominięcie kolejnych nazw miejsc wydania zaznacza się skrótem „etc.” ujętym w nawiasy kwadratowe.

Przejmuje się nazwę faktycznego miejsca wydania, np. nazwę siedziby filii wydawcy, która wydała opisywany dokument kartograficzny.

Jeżeli adres lub nazwa wydawcy, drukarza jest podana na dokumencie, ale bez nazwy miasta, ustaloną nazwę należy dodać ujmując jej zapis w nawiasy kwadratowe.

Jeżeli podaje się nazwę dystrybutora, przejmuje się również miejsce – siedzibę dystrybutora, o ile jest odmienne od miejsca wydania.

Zob. przykł. 1–5.

W rekordach bibliograficznych dla starych druków do zindeksowania miejsca wydania stosuje się pole 752 – w postaci hierarchicznej, tzn. w podpolu |a podaje się nazwę państwa (w języku polskim) według obecnej przynależności państwowej), a w podpolu |d oryginalną (współczesną) nazwę miejscowości.

Pole to należy wykorzystać także w przypadku pozostałych dokumentów kartograficznych, na których podano nazwę obecnie nieużywaną np. archaiczną, zlatynizowaną.

Gdy jest to konieczne nazwy miejsca wydania należy uzupełnić:

- nazwą kraju (stanu, prowincji), jeżeli jest to niezbędne do identyfikacji miejscowości, np. dla odróżnienia jej od innej miejscowości o takiej samej nazwie (podając po przecinku, jeśli pochodzi z dokumentu lub w nawiasie kwadratowym, jeśli pochodzi spoza niego).

IV.2.1. Brak miejsca wydania

Jeżeli w dokumencie kartograficznym brak nazwy miejsca wydania, przyjmuje się jedno z poniższych rozwiązań, zachowując następującą kolejność:

- » przejmuję się nazwę miejsca – siedziby dystrybutora,
- » przejmuję się nazwę miejsca druku/produkcji,
- » nazwę miejsca wydania ustaloną spoza dokumentu podaje się w nawiasach kwadratowych w języku polskim,
- » podaje się w nawiasach kwadratowych nazwę przypuszczalnego miejsca wydania uzupełnioną znakiem zapytania,
- » nieznaną nazwę miejsca wydania, zastępuje się łacińskim skrótem ujętym w nawiasy kwadratowe „[S.l.]”.

Zob. przykł. 6–9.

IV.3. Wydawca

Nazwa wydawcy umieszczana jest w **polu 260 podpolu |b**.

Podpole nie jest stosowane w przypadku dokumentów rękopiśmiennych.

Przejmuję się nazwę ciała zbiorowego lub osoby organizującej proces wydawniczo-produkcyjny dokumentu, a zatem podaje się nazwy: wydawcy, nakładcy, zleceniodawcy, producenta, dystrybutora, księgarza, a także zwrot „wydane własnym sumptem” lub „nakładem autora” itp. (w pełnym brzmieniu dla map dawnych i w wersji skróconej dla map współczesnych).

Stosuje się przy tym najpełniejszą nazwę wydawcy występującą na dokumencie, pomijając określenie stanu prawnego instytucji. Nazwę wydawcy dla dokumentów dawnych podaje się w formie przejętej z dokumentu (z odpowiednimi dopowiedzeniami).

W opisie dokumentów współczesnych nazwę wydawcy podaje się zawsze w mianowniku, pomijając zbędne wyrażenia, jeżeli jest jeden wydawca. Przy drugim wydawcy stosuje się formę zależną występującą na dokumencie (np. we współpr. z XX).

Nie należy powtarzać miejsca siedziby firmy występującego w podpolu |a, z wyjątkiem przypadku gdy jest gramatycznie powiązana z nazwą instytucji.

Nazwę wydawcy kartograficznego należy zindeksować w polu 710.

W przypadku dokumentów kartograficznych będących np. załącznikami do gazet, na których jest umieszczona informacja: wydawca „Gazeta xx”, możemy jako wydawcę podać tę gazetę (bez doszukiwania się wydawcy samej gazety).

Jeśli nazwa gazety jest tylko w logo i nie została określona jej funkcja, wówczas informacja o gazecie jest umieszczana tylko w polu uwag 500 w postaci np.: Panel: „Gazeta xxx” (zob. przykł. 13, 14).

Nazwę instytucji sprawczej podanej w polu 245 będącej jednocześnie wydawcą, należy podać także w polu 260 (Adres wydawniczy) (zob. IV.3.).

Zob. przykł. 10–17.

IV.3.1. Brak nazwy wydawcy

Jeżeli w dokumencie brak nazwy wydawcy, stosuje się jedno z następujących rozwiązań, zachowując poniższą kolejność:

- » przejmuje się nazwę dystrybutora
- » przejmuje się nazwę drukarza,
- » podaje się nazwę ustaloną na podstawie źródeł spoza dokumentu ujętą w nawiasy kwadratowe,
- » podaje się skrót [s.n.], jeśli nie udało się ustalić nazwy.

Zob. przykł. 9.

IV.3.2. Więcej niż jeden wydawca

Jeżeli w dokumencie wymieniono nazwy dwóch wydawców, w polu 260 powtarza się podpole |b, poprzedzając je odstępem i dwukropkiem.

W przypadku 2 wydawców i 2 różnych miejsc wydania (jeżeli są na dokumencie!) przyporządkowuje się miejsce wydania odpowiedniemu wydawcy (należy zachować kolejność danych, a nie podpól – czyli najpierw podajemy dane dotyczące siedziby i nazwy pierwszego wydawcy, a potem siedziby i nazwy drugiego wydawcy).

Jeżeli jest dwóch wydawców i nazwa drugiego jest poprzedzona określeniem typu: we współpracy lub na zlecenie, wówczas nazwę współwydawcy podajemy w formie zależnej.

Jeżeli wydawców jest więcej niż dwóch – przejmuje się nazwę wyróżnioną typograficznie, a jeśli brak wyróżnień – pierwszą. Pominięte nazwy pozostałych wydawców zaznacza się skrótem [etc.] ujętym w nawiasy kwadratowe.

Zob. przykł. 7, 15.

Jeżeli na dokumencie kartograficznym występuje określenie funkcji powiązane z nazwą dystrybutora lub producenta, to należy przejąć ją z dokumentu (oprócz funkcji

wyd.). W przeciwnym razie, jeśli można tę funkcję ustalić na podstawie jego działalności dopuszcza się jej zapis w nawiasach kwadratowych (zob. przykł. 16, 17, 19, 20).

IV.3.3. Równoległe nazwy wydawcy

W Bibliotece Narodowej nie stosuje się równoległych nazw wydawcy, chociaż normy przewidują taką możliwość.

Zob. przykł. 18.

IV.4. Data wydania

Data (rok) wydania (publikacji, dystrybucji) umieszczana jest w **polu 260 podpolu |c** oraz na odpowiedniej pozycji znakowej w **polu 008**.

Określenie daty wydania jest obligatoryjne.

Datę należy podać według kalendarza gregoriańskiego, używając do zapisu cyfr arabskich.

Przejmuje się **rok zakończenia procesu wydawniczego** opisywanego dokumentu. W przypadku dokumentów nieopublikowanych i rękopiśmiennych podaje się ostateczną (najpóźniejszą) datę powstania dokumentu jako datę publikacji.

Źródłem datowania dokumentu jest całość dokumentu wraz z treścią mapy, np. dla dokumentów kartograficznych drugiej połowy XIX wieku dobrym źródłem określenia przybliżonej daty wydania jest stan aktualizacji sieci linii kolejowych.

Podaje się najpóźniejszą datę zamieszczoną na dokumencie.

Jednak w przypadku daty „łamanej”, która dla dokumentów współczesnych bywa chwytem reklamowym, podaje się zarówno w polu 260 (w nawiasie kwadratowym), jak i 008 datę wcześniejszą. Natomiast datę podaną na dokumencie w postaci „łamanej” należy umieścić wraz z komentarzem w polu 500 (strefa uwag) (zob. przykł. 21, 22).

W polu 260 podpolu |c nie powtarza się dla daty dystrybucji, nawet jeśli jest ona odmienna od daty wydania. Wówczas podaje się datę ustaloną jako poprawna (np. |cdystr. 2001).

W polu 008 należy oznaczyć typ daty, a samą datę należy podać w odpowiednich pozycjach znakowych pola 008 bez dodatkowych określeń:

- » 008 pozycja znakowa 06 – jednoliterowy kod typu daty publikacji (pobierany z menu – tłumaczenie kodów poniżej)
- » od kodu typu daty zależy wypełnienie pozycji znakowych przeznaczonych na datę wydania 008/07-10 lub 008/07-14 (4 pozycje znakowe lub 8).

W przypadku dokumentów jednoczęściowych typ daty w polu 008 może być określany za pomocą następujących kodów:

- q – data niepewna – pozycje znakowe 07–10 zawierają najwcześniejszą z możliwych dat wydania, pozycje znakowe 11–14 – najpóźniejszą z możliwych możliwych (tylko przy datach podwójnych)
- r – data reprodukcji i data publikacji oryginału – pozycje znakowe 07–10 zawierają datę reprodukcji, pozycje znakowe 11–14 – datę publikacji oryginału, jeżeli jest znana, lub kod *u* (*uuuu*), jeżeli nie jest znana
- s – pojedyncza znana data lub pojedyncza data prawdopodobna – pozycje znakowe 07–10 zawierają tę datę, pozycje znakowe 11–14 zawierają spacje; brakujące cyfry daty wypełnia się literą „u”, np. 19uu

W BN nie stosuje się kodu typu daty z oznaczeniem t – data publikacji i data copyright, jeżeli są różne. W takim przypadku wstawiamy właściwą datę publikacji oznaczając jako pojedynczą znaną datę. Datę copyright można użyć tylko wówczas, gdy brak daty wydania na dokumencie lub możliwości jej doprecyzowania na podstawie informacji z dokumentu i także należy traktować ją jako „pojedynczą znaną datę” (zob. IV.4.1.).

W BN nie stosuje się także dla dokumentów drukowanych kodu typu daty z oznaczeniem e – data szczegółowa. Takie oznaczenie jest możliwe tylko w przypadku dokumentów rękopiśmiennych. Wyjątkowo dla starych druków, gdy na dokumencie zapisano datę dzienną i miesięczną, umieszczamy ją w polu 260. Natomiast w polu 008 wstawiamy właściwą datę roczną publikacji, oznaczając jako pojedynczą znaną datę (zob. przykł. 32).

Zob. przykł.: 1, 2, 6, 9–12, 18, 23, 28.

IV.4.1. Brak daty wydania

Jeżeli w dokumencie brak daty wydania, wówczas w polu 260 podpolu |c należy podać inną datę, przejmując (w kolejności):

- » rok dystrybucji poprzedzony skrótem „dystr.”,
- » rok druku poprzedzony skrótem „dr.”,
- » rok pobrany z copyright poprzedzony skrótem „cop.”,
- » rok wydrukowany na dokumencie kartograficznym w CIP (wymaga dodania w polu 500 uwagi: „Data wyd. z CIP”).

Jeśli określenia *dystr.*, *dr.*, *cop.* występują na dokumencie w powiązaniu z datą, to nie ujmujemy ich w nawiasy kwadratowe.

Jeżeli powyższe rozwiązania nie mają zastosowania, należy datę ustalić na podstawie treści dokumentu kartograficznego lub źródeł spoza dokumentu. Ustaloną datę można doprecyzować odpowiednim dopowiedzeniem i/lub znakiem, a całość informacji należy ująć w nawiasy kwadratowe []:

- » przypuszczalny rok wydania podaje się ze znakiem zapytania (?)
- » przybliżony rok wydania podaje się z odpowiednim określeniem zapisanym po łacinie, np. ca (około), post (po), ante (przed), non post (nie po), non ante (nie przed), inter (między) oraz zapis znak myślnika bez spacji (od do).
- » data nieprecyzyjna wydania, jako przedział czasowy lub oznaczenie stulecia, np. 18., 191.

W pewnym okresie pomocny przy doprecyzowaniu lub weryfikacji daty wydania był także numer ISBN (zob. VII.1.). Niestety, obecnie nie należy się nim posługiwać, ponieważ bywa stosowany niepoprawnie. W tym wypadku przy braku jakiegokolwiek daty na dokumencie należy wykorzystać datę wpływu/nabycia publikacji (nie opisujemy tego w polu 500).

W przypadku ustalenia przez katalogującego daty wydania wskazane jest zapisanie w polu 500 uwagi mówiącej o źródle danych.

Zob. przykł. 3–5, 7–9, 13, 15, 17, 20, 23, 27–31, 33–37.

IV.4.2. Data wydania dokumentu wieloczęściowego

Przy opisywaniu „jako całość” dokumentu wieloczęściowego/wielotomowego lub kolekcji, których poszczególne części ukazywały się w różnych latach, **w polu 260 podpolu |c należy podawać daty najwcześniej i najpóźniej wydanej części połączone myślnikiem.**

Przy opisywaniu dokumentu będącego w trakcie wydawania należy datę wydania najwcześniej opublikowanej części uzupełnić myślnikiem.

Analogicznie postępuje się również opisując dokument kartograficzny jednoczęściowy wydawany w dłuższym niż roczny okresie, w częściach subskrypcyjnych lub jako skoroszyt.

Jeżeli kolejność publikowanych części nie odpowiada kolejności lat ich ukazywania się, można dodać informację o faktycznej kolejności wydań części, zapisując ją w uwagach w polu 500 (zob. przykł. 26).

W przypadku dokumentów wieloczęściowych/wielotomowych lub kolekcji (opisywanych jako całość) typ daty w polu 008 można określić za pomocą kodów wymienionych wyżej dla dokumentów jednoczęściowych (pojedyncza data wystąpi, jeśli wszystkie części zostały wydane w tym samym roku) oraz:

- i – data łączna kolekcji – oznaczenie stosowane do podania daty początkowej i końcowej kolekcji (pozycje znakowe 07–14),
- k – daty graniczne kolekcji – oznaczenie stosowane do podania daty początkowej i końcowej, odnoszących się do największej części dokumentów zebranych w kolekcji (pozycje znakowe 07–14),

m – daty graniczne rozpoczęcia i zakończenia wydawania dokumentu wielotomowego, wieloczęściowego (pozycje znakowe 07–14).

Zob. przykł. 26, 31.

IV.4.3. Błędna data wydania

Błędnie podaną na dokumencie datę należy zweryfikować.

Jeżeli mamy do czynienia ze zwykłą omyłką lub typowym „czeskim błędem” (zamiast 1980 podano 1890), wówczas **w polu 260 podpolu |c** należy zacytować datę z dokumentu, a bezpośrednio po niej w nawiasach kwadratowych podać datę właściwą poprzedzoną skrótem „i.e.”.

W przypadku innych błędnych dat, które pojawiają się na dokumentach, zwłaszcza jeśli jest ich kilka i konieczne jest ustalenie właściwej daty wydania, **w polu 260 podpolu |c** należy podać tylko tę właściwą. Natomiast datę pochodzącą z dokumentu, a uznaną za błędną oraz uwagę mówiącą o sposobie ustalenia poprawnej daty i jej źródle danych **należy podać w strefie uwag w polu 500.**

Do weryfikacji daty w pewnym okresie pomocnym był numer ISBN (zob. wyżej IV.4.1.).

W obydwu przypadkach do pola 008 powinna trafić tylko data poprawna, a jej typ należy określić zgodnie z typem dokumentu – jednoczęściowy, wieloczęściowy (zob. wyżej IV.4 oraz IV.4.2.).

Zob. przykł. 19.

IV.5. Miejsce druku i nazwa drukarni

Informacja o miejscu druku/produkcji umieszczana jest w **polu 260 podpolu |e.**

Miejsce druku należy podawać, jeżeli nie jest znane miejsce wydania ani dystrybucji oraz katalogując dokument polski wydany przed 1950 r.

Przy przejmowaniu miejsca druku należy stosować przepisy takie jak w przypadku miejsca wydania.

Zob. przykł. 5, 9, 16.

IV.6. Nazwa drukarni/drukarza

Nazwa drukarni/drukarza umieszczana jest w polu 260 podpolu |f.

Nazwę drukarni/drukarza lub producenta należy podawać, jeżeli nie jest znany wydawca ani dystrybutor oraz katalogując dokument wydany przed 1950 r.

Przy przejmowaniu nazwy drukarza należy stosować przepisy takie jak w przypadku wydawcy i dystrybutora.

Nazwę drukarni w polu 260 podpolu |f ujmuje się w nawiasy okrągłe łącznie z nazwą miejsca i datą druku zawartymi w podpolach |e i |g.

Zob. przykł. 5, 9, 16.

IV.7. Data druku

Data druku umieszczana jest w polu 260 podpolu |g.

Daty druku nie podaje się w podpolu |g, jeżeli została przejęta do podpolu |c w miejsce nieznaney daty wydania.

Przejmuje się rok druku, jeżeli jest on odmienny od roku wydania lub dystrybucji. Dopuszcza się podawanie daty druku w innych przypadkach, np. dodruku. Podawanie innej daty druku, niż wydania jest często stosowane na mapach wojskowych, na których zwykle nie podaje się oznaczenia wydania.

Zob. przykł. 25.

IV.8. Przykłady

- 1) 260 ___ Warszawa ;|aWrocław :|bPPWK,|c1998.
- 2) 260 ___ Monachium :|bGeoGraphic Publishers ;|aWarszawa :|bPPWK
dystr.,|c2003.
- 3) 260 ___ München ;|aStuttgart :|bRV Reise- und Verkehrsverlag ;|aWar-
szawa :|bGeoCenter, dystr.,|c[1998].
*[na mapie jest RV Reise- und Verkehrsverlag, München Stuttgart – wyjątkowo
3 podpola |a - dwie miejscowości przyporządkowane pierwszemu wydawcy,
trzecia dystrybutorowi]*
- 4) 260 ___ Schönbühl :|bHallwag Kümmerly+Frey AG ;|a[Warszawa] :|b
PPWK dystr.,|c[2007].

- 5) 260 ___ [Warszawa] :|b**nakł i własność Saturnina Sikorskiego, |c[1904]**
|e(Warszawa :|fodbito w Lit. W. Głowczewski).
- 6) 260 ___ [Brussels?] :|b**European Commission. Directorate-General for**
Communication,|c2007.
- 7) 260 ___ [Warszawa] :|b**Główny Geodeta Kraju ;|a[Katowice] :|b**Urząd**
Marszałkowski Województwa Śląskiego,|cdr. 2001.**
- 8) 260 ___ [S.l.] :|b**Agencja Kuba,|ccop. 2005.**
- 9) 260 ___ [S.l. :|bs.n.],|cdr. 1949|e([Warszawa] :|f**WIG).**
- 10) 260 ___ [Bielsko-Biała] :|b**Wydawnictwo Pascal ;|b[Axel Springer Pol-**
ska, distr.],|c2006.
[zamiast Bielsko-Biała] :|bPascal ;|a[~~s.l.~~] :|bAxel Springer Polska, distr.],|c2006.
- nieustalone miejsce drugiego wydawcy pomijamy]
- 11) 245 00 Wrocław :|b**atlas miasta 1:17 500 /|ccoprac. Polskie Przedsiębior-**
stwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera. ; red. Beata
Konopska, Cezary Mazur, Michał Starzewski ; zespół red. Dorota
Kaczmarek [et al.].
260 ___ Warszawa |b**Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartogra-**
ficznych im. E. Romera,|c2006.
- 12) 260 ___ Warszawa :|b**Państwowy Instytut Geologiczny ;|aPraha :|b**Český**
geologický ústav,|c1997.**
- 13) 260 ___ Warszawa :|b**Daunpol,|c[2009].**
500 ___ Panel: „Polska The Times, Gazeta Krakowska”.
- 14) 245 00 Dąbrowa Tarnowska.|b**Żabno /|cABW Graf.**
260 ___ [Kraków] :|b**Gazeta Krakowska,|c[2003].**
- 15) 260 ___ Glogau :|b**Litografia i Druk Karola Flemminga ;|aBerlin :|b**C.**
Wiskott,|c[1892].**
- 16) 260 ___ Lwów :|b**nakł. autora,|c1911|e([Lwów] :|f**czcionkami drukarni**
Jakubowskiego i sp.).**
- 17) 008 ___ 080624s2007 plag a | 0 pol
260 ___ Lublin :|b**Kartpol ;|aPoznań :|b**CartoMedia [distr.],|c[non ante**
2007].
500 ___ Datowanie mapy na podstawie 13-cyfrowego ISBN.
[choć data cop. 2005 jest różna od ustalonej na podstawie ISBN, nie wstawia-
*my dwóch dat w polu 260 i 008, lecz tę uznaną za ostateczną]***

- 18) 260 ___ Bern :|bBundeskanzlei =|aBerne :|bChancellerie fédérale,|c1996.
[w BN nie stosuje się]
- 19) 008 ___ 080702s2007 pl ag a | 0 pol
245 00 Działy Grabowieckie :|bmapa turystyczna 1:100 000 /|cred. kartogr. Zofia Kalisz [et al.]; oprac. komput. Paweł Cebrykow ; Kartpol.
260 ___ Lublin :|bKartpol ;|aPoznań :|bCartoMedia [dystr.],|c[non ante 2007].
500 ___ Datowanie mapy na podstawie 13-cyfrowego ISBN.
500 ___ Na dok. błędna data wyd. 1998.
- 20) 008 ___ 080704s2007 pl ag a | 0 pol
245 10 Roztoczański Park Narodowy :|bmapa turystyczno-przyrodnicza 1:50 000 /|coriginal concept and cartogr. design Tadeusz Grabowski, Krzysztof Kałamucki, Mirosław Krukowski ; oprac. tekstu Roztoczański Park Narodowy ; Kartpol.
260 ___ Lublin :|bKartpol ;|aPoznań :|bCartoMedia [dystr.],|c[non ante 2007]
500 ___ Datowanie mapy na podstawie 13-cyfrowego ISBN, pomimo napisu na tylnym panelu: Wyd. 2. 2005 r.
- 21) 008 ___ 030723s2002 pl bg a | 1 ger
260 ___ Warszawa :|bDemart,|c[2002].
500 ___ W cop. data 2002/2003.
- 22) 008 ___ 050525s2002 pl e | 0 pol
260 ___ Warszawa :|bDemart,|c[2002].
500 ___ Na panelu mapy data: 2002/2003.
- 23) 260 ___ [Warszawa] :|bGłówny Geodeta Kraju,|cdr. 2008.
- 24) 260 ___ New Delhi :|bNest & Wings,|c[1981?].
- 25) 260 ___ Warszawa :|bSztab Generalny WP,|cdr. 1975
- 26) 008 ___ 080702m15601564pl ag a | 0 lat
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c1560-1564.
500 ___ Daty wydania: vol. 1: 1561; vol. 2: 1564; vol. 3: 1562; vol. 4: 1560.
- 27) 008 ___ 090630s2005 pl gz a | 0 pol
260 ___ Kłodzko :|bStarostwo Powiatowe,|c[non post 2005].
- 28) 008 ___ 091013q17081730gw a | 0 ger
260 ___ Aug. V. :|bG. Bodenehr fec. et excud. Aug. V.,|c[inter 1708 et 1730].
500 ___ Czas powstania widoku po 1708 (data wymieniona w tekście objaśn.), a przed 1730 r. (przybliżona data wyd. dzieła, z którego pochodzi ryc.).
752 ___ Niemcy|dAugsburg.

- 29) 008 ___ 040511s2003 pl g a | 1 mul
260 ___ Warszawa :|bPPWK,|c[ca 2003].
- 30) 008 ___ 080702s2007 pl ag a | 0 pol
260 ___ Lublin :|bKartpol ;|aPoznań :|bCartoMedia,|c[non ante 2007].
- 31) 008 ___ 091013k17141720gw a | 0 ger
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c[1714-1720].
500 ___ Wszystkie mapy z zapisem przywileju, opublikowane przed
sprzedaniem firmy.
- 32) 008 ___ 100810s1689 gw a | 0 ger
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c21 VII 1689.
500 ___ Data wyd. znad mapy 21 July 1689.
500 ___ Data wyd. w kartuszu July AD MDCLXXXIX.
- [w BN nie stosuje się w polu 008 daty szczegółowej, miesiąc w 260 |c zapisujemy cyframi rzymskimi, podajemy uwagę o pochodzeniu daty – przy atlasach tylko wówczas, gdy jest różna od daty w karcie tytułowej oraz uwagę o dacie zapisanej cyframi rzymskimi]*
- 33) 008 ___ 100810s17uu pl a | 0 pol
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c[17..].
[wiek XVIII]
- 34) 008 ___ 100810q185u1900 pl a | 0 pol
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c[inter 185. et 1900].
[druga połowa wieku XIX]
- 35) 008 ___ 090805s187u pl a | 1 pol
260 ___ [Warszawa] :|bwydał W. Kolberg,|c[187.].
[lata 70. wiek XIX]
- 36) 008 ___ 100810s185u pl a | 0 pol
260 ___ [S.l. :|bs.n.],|c[185.?].
*[wiek XIX, **prawdopodobnie** lata 50.]*
- 37) przykład hipotetyczny:
245 00 Regni Poloniae Magnique Ducat. Lithuaniae, Nova et exacta
Tabula ad mentem Starovcicii [!] /|cdescripta â lohanne Bapt
Homanno Sac. Ceas. Mai. Geograpaho Norimbergae.
260 ___ [Norymberga : |blohanne Bapt Homanno, |cpost 1715].
500 ___ Mapa datowana na podstawie daty przyznania Homannowi
tytułu Sac. Ceas. Mai. Geograpahus.

[w odpowiedzialności pozostawiono tytuł autora]

V. Opis fizyczny dokumentu kartograficznego

Zawiera informacje o cechach fizycznych dokumentu kartograficznego, takich jak:

- liczba jednostek fizycznych, z których składa się opisywany dokument,
- określenie formy/postaci fizycznej,
- technika wykonania lub druku,
- materiał, na którym sporządzono dokument, wymiary dokumentu, cechy jego opakowania,
- opis fizyczny dokumentu towarzyszącego.

Informacje te są umieszczane w **polu 300** oraz w postaci zakodowanej:

- » w **polach 007 oraz 008** odnośnie formy i innych cech fizycznych dokumentu zawartych w polu 300 podpolach |a oraz |b,
- » w **polu 006** odnośnie dokumentu towarzyszącego (zawartego w polu 300 podpolu e), dla którego ogólne charakterystyki zawarte w polu 008 są niewystarczające, ponieważ różni się formą od dokumentu podstawowego, np. książka, dysk optyczny (CD-ROM).

V.1. Uwagi ogólne

Źródło opisu fizycznego stanowi cały dokument kartograficzny wraz z dokumentem towarzyszącym.

V.2. Forma dokumentu i jego objętość

W informacji o formie i objętości dokumentu kartograficznego w **polu 300 podpolu |a** należy zawrzeć:

- » liczbę jednostek fizycznych, z których składa się opisywany dokument kartograficzny,
- » ogólną formę dokumentu określoną przez jego postać fizyczną.

Najczęściej stosowane określenia postaci fizycznej dokumentu kartograficznego to:

atlas (także w odniesieniu do formy zbioru luźnych dokumentów kartograficznych objętych wspólnym tytułem, we wspólnym opakowaniu, jeżeli taka była intencja wydawcy – słowo atlas zawarte w tytule)

globus
mapa
diagram
profil
model
panorama
widok

Wyjątkowo określenie teka lub nazwa innego opakowania zastępuje określenie postaci fizycznej, gdy dokument nie jest atlasem i składa się z wielu różnorodnych publikacji wydanych pod wspólnym tytułem.

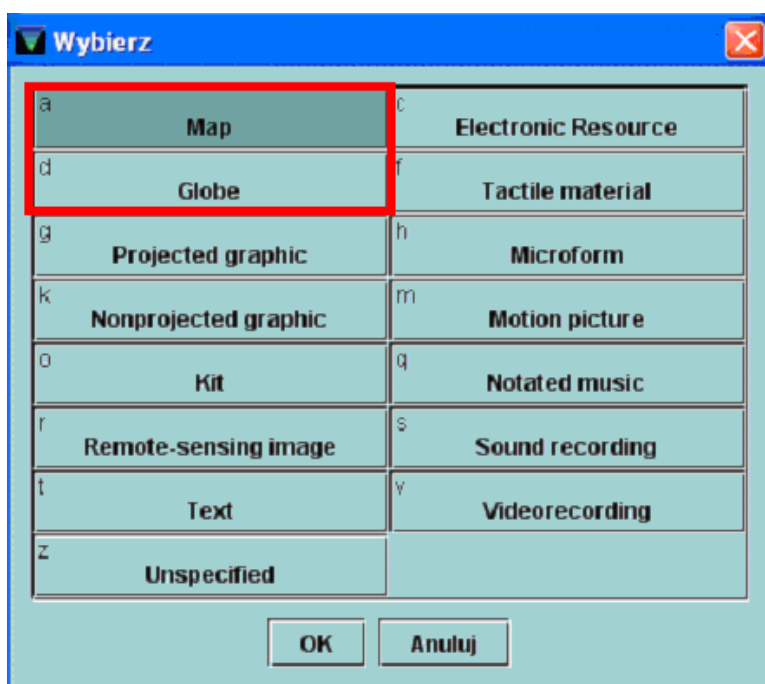
Stosowane dawniej określenie mapa plastyczna nie ma tu zastosowania. Zostaje ono użyte jako hasło formalne w polu 655, a ze względu na nietypowy materiał podłoża powinno być ujęte także w polu 300 podpolu |b (zob. V.3.).

» liczbę stron (zob. V.2.1.), kart, arkuszy, na których wykonano dokument.

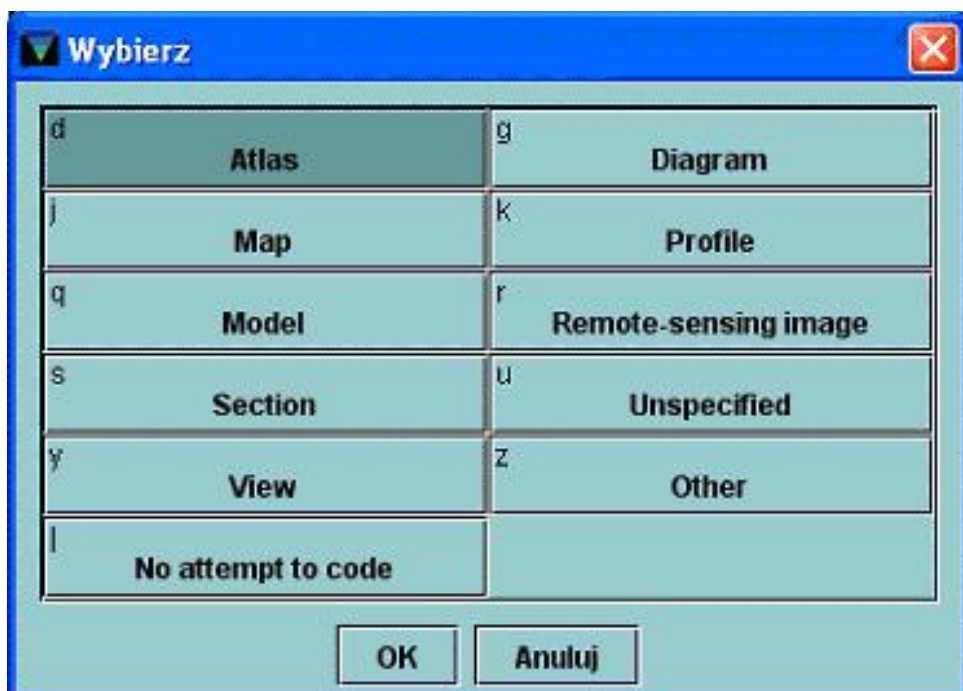
Przy opisywaniu dokumentów współwydanych i głównych (współtworzących dokument) do określeń postaci fizycznej dodaje się liczbę pozycji, stosując określenia takie jak: 6 map na 1 ark., 2 atlasy w 1 wol.

W polu 007 należy po pierwsze określić typ dokumentu – pozycję **Mat Catg** (pozycja znakowa 007/00), wybierając odpowiednie oznaczenie z listy. Od niej uzależniona jest zawartość kolejnej pozycji **Spec Mat** (pozycja znakowa 007/01), precyzującej postać fizyczną dokumentu.

007 Mat Catg - do wyboru 2 pozycje z listy: a (map – mapy, atlasy i inne dok. kartogr.) lub d (globe – globusy).

Spec Mat dla „map”:

d – atlas

g – diagram

j – mapa

k – profil (rys. liniowy prezentujący kształt terenu np.: profil hipsometryczny)

q – model (trójwymiarowa prezentacja obiektu przestrzennego)

r – obraz teledetekcyjny

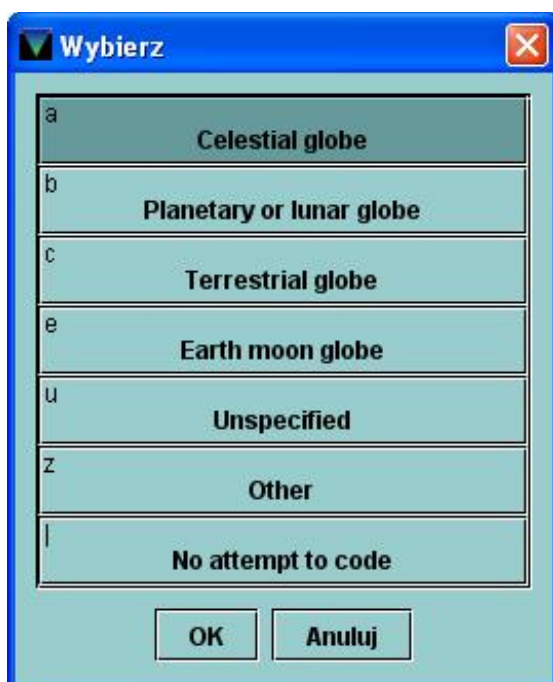
s – przekrój (rys. warstw ziemi – najczęściej profil terenu łącznie z obrazem warstw)

u – nieznana

y – widok (panoramy i widoki z lotu ptaka)

z – inna

Spec Mat dla „globe”:

a – globus nieba

b – globus planety innej niż Ziemia

c – globus Ziemi

e – globus księżyca Ziemi

u – nieznana

z – inna

W polu 008 należy określić rodzaj dokumentu kartograficznego w pozycji **CartType** (pozycja znakowa 008/25) oraz specjalną formę dokumentu w pozycji **SpFmt1-2** (pozycja znakowa 008/33-34), wybierając odpowiednią pozycję z listy, która w postaci zakodowanej zostanie wyświetlona w polu.

CartType

a	Single map	b	Map series
c	Map serial	d	Globe
e	Atlas	f	Separate map supplement to another work
g	Map bound as part of another work	u	Unknown
z	Other	l	No attempt to code

OK Anuluj

a – mapa pojedyncza (jako dokument)

b – zestaw map (mapy tworzące dokument kartograficzny wieloczęściowy opisany jako całość)

c – dokument kartograficzny ciągły (wydawnictwo o nieprzewidzianym z góry zakończeniu, ukazujące się sukcesywnie, opatrzone wspólnym tytułem, a bez tytułu jednostkowego)

d – globus

e – atlas

f – samodzielna mapa stanowiąca załącznik do innego dokumentu

g – mapa niesamoistna wydawniczo (np. mapa zamieszczona wewnątrz publikacji tekstowej, mapa w atlasie)

u – nieznan

z – inny

SpFmt1-2

e – rękopis, j – pocztówka, obrazek, k – kalendarz, l – puzzle, n – gra, o – mapa ścienna, p – karty do gry, r – luźne karty, z – inna, _ – brak specjalnej formy dokumentu.

Zob. przykł. 1–28.

V.2.1. Zawartość atlasów

W polu 300 podpolu |a po oznaczeniu postaci fizycznej (np.: 1 atlas) podajemy w nawiasie okrągłym liczbę numerowanych stron, kart atlasu. Należy zachować przy tym cyfry użyte w dokumencie – rzymskie, arabskie.

Jeżeli w atlasie występują dwa lub trzy ciągi paginacji, podajemy je rozdzielając przecinkiem. Jeśli występuje więcej ciągów paginacji – podajemy sumaryczną liczbę stron, opatrzoną określeniem „wiele liczb.” (wiele liczbowań).

W liczbowaniu należy uwzględnić także nieobjęte liczbowaniem ciągi stronnic/kart, zliczając je i podając za pomocą cyfr arabskich ujętych w nawiasy kwadratowe. Liczenie zaczyna się od pierwszej zadrukowanej i kończy na ostatniej zadrukowanej stronie z pominięciem stron zajętych na reklamy, ogłoszenia itp.

Liczby stronnic/kart numerowanych oraz nieobjętych numerowaniem należy podawać w kolejności ich występowania w atlasie.

Po informacji o liczbowaniu podajemy określenia s. (stronica – jeśli są zadrukowane dwustronnie) lub k. (karta – jeśli są zadrukowane jednostronnie).

Informacje o objętości atlasu mogą być zapisywane w różnej postaci w zależności od sposobu numerowania stron i zawartości atlasu (w podpolu |b pomijamy informacje dotyczące tekstu).

1. Wspólna paginacja

a) dominują mapy

1 atlas (300 s.) :|b**gł.** mapy, fot. kolor.

1 atlas (155 s.) :|b**gł.** mapy kolor. [zamiast 1 atlas (s. mapy 1-152, tekst 153-155) :|b**kolor.**]

b) dominuje tekst lub równowaga map i tekstu

1 atlas (234 s.) :|b**m**ap, fot. kolor. [np.: atlas encyklopedyczny nie wskazujemy dominacji tekstu]

1 atlas (96 s.) :|b**m**ap, kolor. [zamiast 1 atlas (s. [1-3], 4-22 tekst, 23-69 mapy, 70-96 tekst) :|b**kolor.**]

2. Brak wspólnej paginacji

a) treść wymieszana w całym atlasie (mapy, tekst i fotografie przeplatają się w całym dokumencie, nawet na jednej stronie)

1 atlas (28, 11 k., 10 s.) :|b**m**ap, fot. kolor.

1 atlas (XIV, 226, 58 s.) :|b**gł.** mapy kolor.

b) treść uporządkowana, tzn. jednolite strony z mapami, tekstem i/lub fotografiami

1 atlas (27 k., 9 s.) :|b**gł.** mapy kolor.

1 atlas (IV s., 123 k., [30] s.) :|b**gł.** mapy, miedziór., ręcznie kolorowany

1 atlas (260, 100 s.) :|b**gł.** mapy kolor.

1 atlas (210 s. wiele liczb.) :|b**m**ap, kolor. [zamiast 1 atlas ([6], VII tekst, 164 mapy, 33 tekst s.) :|b**kolor.**]

V.3. Inne cechy fizyczne dokumentu kartograficznego

W polu 300 podpolu |b, jako inne cechy fizyczne, należy podać dane, które precyzują opis fizyczny dokumentu. Należy je podać w następującej kolejności:

- 1) określenie techniki wykonania (np. litogr., rps, drzewor., stalor., miedziór., fot., negatyw, ozalid itp.), jedynie druk offsetowy traktując domyślnie,

- 2) określenie wykorzystania powierzchni (np. dwustronny),
- 3) informacje o kolorze (jednobarwny, dwubarwny lub kolor. na oznaczenie wielobarwności, ręcznie kolorowany),
- 4) określenie nietypowego materiału (papier traktowany domyślnie), z którego dany dokument został zrobiony,
- 5) informacje o zabezpieczeniu: foliowany, laminowany, podklejony płótnem (domyślnie arkusz),
- 6) określenie nietypowej oprawy map luźnych (np. na wałkach) oraz atlasów, jeśli ma wpływ na rozróżnienie wydań (np. opr. spiralowa, opr. skórzana, metalowe okucia),
- 7) określenie nietypowego opakowania (np. nieprzemakalne etui).

Ten zapis powinien korespondować z zawartością **polu 007**: pozycja znakowa 03 – Kod koloru, pozycja znakowa 04 – Kod nośnika fizycznego, pozycja znakowa 05 – Kod typu reprodukcji, pozycja znakowa 06 – Kod szczegółowych informacji o zastosowanej technice fotograficznej, pozycja znakowa 07 – Kod pozytywu/negatywu.

Określenie „jednostronny” (w domyśle druk, rysunek mapy głównej) jest pomijane, natomiast określenie „dwustronny” stosujemy wówczas, gdy mapa główna / mapy główne zostały narysowane lub wydrukowane po obydwu stronach arkusza.

Określenie „kolor.” oznacza wielobarwność i podaje się je, jeżeli dokument kartograficzny jest w więcej niż dwóch kolorach. W przypadku map luźnych określenie to odnosi się także do „rysunku” mapy głównej. Jeżeli w dokumencie wieloczęściowym tylko część dokumentów jest wielobarwna używa się sformułowania: „w tym kolor.” (tzn. niektóre wielobarwne) lub „gł. kolor.” (tzn. większość wielobarwnych).

Określenie materiału, na którym został sporządzony dokument podaje się jedynie w przypadku materiałów nietypowych, np: jedwabiu, płótna bawełnianego, skóry, pergaminu, kalki technicznej, folii, bibuły, plastiku, tektury, drewna, metalu.

Zob. przykł. 1–28.

V.4. Wymiary dokumentu kartograficznego

Wymiary dokumentu należy podawać w **polu 300** podpolu |c.

Wymiary dokumentów należy podawać w **centymetrach**, zaznaczając jednostkę miary skrótem „cm”:

- 1) w przypadku dawnych dokumentów kartograficznych (sprzed 1950 roku) – z dokładnością do 1 mm dla publikacji małowformatowych (do formatu A3) oraz z zaokrągleniem do 5 mm dla większych formatów (zapisane jako dziesiętne części cm);

2) w przypadku współczesnych dokumentów kartograficznych

– z dokładnością do 1 cm (zaokrąglając w górę, np. wymiar po zmierzeniu 38,2 cm – zapisuje się jako 39 cm).

Zasady podawania wymiarów

1. Dla atlasów (zob. przykł. 1–8, 21, 23, 24)

- » w formie kodeksu (traktowane jak książki) należy podać wysokość grzbietu,
- » w formie kodeksu o nietypowym formacie, gdy wymiar pionowy krótszy niż poziomy – należy podać oba, wyrażone jako wysokość \times szerokość,
- » w tece, pudle lub innym opakowaniu, którego głębokość przekracza 1 cm – należy podać 3 wymiary, wyrażone jako długość \times szerokość \times głębokość; jeśli głębokość jest mniejsza od 1 cm – należy podać 2 wymiary, wyrażone jako długość \times szerokość.

2. Dla map luźnych (zob. przykł. 13–20, 22, 25–28) należy podać wymiary wyrażone jako długość \times szerokość z uwzględnieniem pewnych cech dokumentu kartograficznego i tak :

Dla jednego arkusza w przypadku:

- » map ściennych należy podać tylko wymiary arkusza (zob. przykł. 15),
- » map składanych należy podać dodatkowo format po złożeniu (jeśli w większej okładce to jej wymiar) (zob. przykł. 14, 22, 26, 28),
- » mapy (jednej lub więcej) w opakowaniu należy podać także wymiary opakowania, a jeśli jest to mapa składana z pominięciem wymiarów po złożeniu (np.: w etui ..., w okł. ...) (zob. przykł. 13, 16–18, 25),
- » mapy (jednej lub więcej) dwustronnej należy podać wymiary arkusza (zob. przykł. 14, 22, 25–26, 28),
- » jednej mapy podajemy wymiary mapy, jeżeli są zbliżone do wymiarów arkusza, a w przeciwnym razie także wymiary arkusza (zob. przykł. 16, 27),
- » dwóch map podajemy wymiary obydwu rozdzielając je przecinkiem, a jeśli wymiar jest identyczny poprzedzając określeniem „każda” oraz wymiary arkusza (jeśli wymiary arkusza nie są zbliżone do wymiarów map) (zob. przykł. 13, 22, 25),
- » kilku map (więcej niż dwie) należy podać wymiary największej z map (dodając po wymiarach stosownie do sytuacji określenie „i mniejsze” bądź „lub mniejsze”) oraz wymiary arkusza, jeśli wymiary arkusza nie są zbliżone do wymiarów największej z map (zob. przykł. 18, 22),

przy czym dla:

- » map „do spadu” należy podać tylko format mapy, jeśli jest równoznaczny z formatem arkusza lub tylko format arkusza w przypadku niejednoznaczności (mapy dwustronne) lub format mapy i arkusza (mapa wraz z tekstem, legendą, dodatkami – format mapy znacznie odbiega od formatu arkusza),
- » map w ramce należy podać zewnętrzne wymiary ramki,
- » map o nieregularnym kształcie (np. ramki nieregularne lub treść mapy w granicach jakiejś jednostki administracyjnej) należy podać wymiary maksymalne,
- » map w kształcie koła należy podać jego średnicę,

Dla kilku arkuszy należy podać tylko wymiary arkuszy i opakowania w przypadku:

- » **dwóch arkuszy** należy podać obydwa wymiary po przecinku,
- » **dwóch i więcej arkuszy** o identycznym formacie należy podać jeden wymiar poprzedzony określeniem „każdy” (zob. przykł. 17, 19, 20),
- » **więcej niż dwóch arkuszy o różnych formatach** należy podać wymiary największego z określeniem „i mniejsze” (zob. przykł. 18),
- » **map w opakowaniu** należy podać także wymiary opakowania np. teki lub pudła (wymiarów jak przy opakowaniach atlasów, zob. wyżej) (zob. przykł. 13, 17, 18).

3. W przypadku innych nietypowych dokumentów:

- » **globusy** – należy podać średnicę globusa oraz jego maksymalną wysokość mierzoną wraz z podstawą lub wymiary arkusza w przypadku półproduktu (wymiarów poprzedzone określeniami średnica, wys., ark.) (zob. przykł. 9–12),
- » **modele plastyczne** – należy podać 3 wymiary, wyrażone jako długość x szerokość x wysokość.

Znakiem rozdzielającym wymiary jest znak x bez spacji przed i po (ze względów technicznych jest to mała litera x z klawiatury).

Jeżeli nie wstawimy przed wymiarami żadnego określenia lub określenie „każda” – oznacza to, że podajemy wymiary mapy, jeśli natomiast poprzedzimy je określeniem „ark.” lub „każdy” – wówczas podajemy wymiary arkusza.

Zasady podawania wymiarów związane są między innymi z możliwością przechowywania dokumentów w odpowiednich warunkach np.: odpowiednia wysokość półek dla dokumentów przechowywanych w pionie, czy wielkość pudeł, szuflad, regałów dla innych dokumentów. Dawne atlasy i mapy powinny być przechowywane w pozycji leżącej.

Zasadniczo wymiary należy podawać w następującej kolejności: wymiary mapy, wymiary arkusza, wymiary po złożeniu lub wymiary opakowania.

Ponieważ podajemy wymiary opakowania, dlatego aby nie powtarzać informacji w innym miejscu, w podpolu |c przed wymiarami określamy typ opakowania, np. w okł. (w okładce), całość w okł. (jeśli razem z dokumentem towarzyszącym), w etui, w pudle, w tece.

W przypadku atlasów oprawionych jako skoroszyt (oprawa dająca możliwość wpinania kart), przed podaniem formatu grzbietu podajemy określenie „skoroszyt”.

Dotychczas sformułowanie „skoroszyt” było używane niepoprawnie na określenie oprawy spiralowej lub grzebieniowej (stosowanie – zob. V.3.).

V.5. Oznaczenie dokumentu towarzyszącego

Oznaczenie dokumentu towarzyszącego należy podawać w **polu 300 podpolu |e**, określając jego cechy fizyczne zgodnie z zasadami przyjętymi dla danego rodzaju dokumentu.

Natomiast tytuł dokumentu towarzyszącego oraz informacje o jego zawartości, należy zapisać w **polu 500** (strefa uwag) (zob. przykł. 8, 13, 20–25).

W przypadku dokumentów towarzyszących o innym typie niż dokument kartograficzny (np. dysk optyczny, książka, broszura), należy podać odpowiednie informacje w **polu 006**.

Jeżeli załącznikiem jest inny samoistny dokument kartograficzny, należy dodać odpowiednie hasła przedmiotowe (**polo 6XX**). Jeżeli dokument towarzyszący posiada tytuł wyróżniający, należy podać go w **polu 500** oraz zindeksować w **polu 740** jako dodatkowy punkt dostępu (stosując wskaźniki 0_) (zob. przykł. 8, 21). Sposób indeksowania – zob. l.8.

Jeżeli dokument towarzyszący został utworzony na nośniku elektronicznym np. +|e1 dysk optyczny (CD-ROM), wówczas należy opisać to w odpowiedni sposób w **polu 500** (w przypadku dokumentów kartograficznych przekazujemy taki dokument wraz z dokumentem podstawowym i jego gotowym opisem bibliograficznym do Zakładu Dokumentów Elektronicznych w celu uzupełnienia opisu) (zob. przykł. 23, 24).

Dokument towarzyszący możemy określić jako broszura, jeżeli jego objętość nie przekroczy 64 s. drukarskich (zob. przykł. 13, 20, 22, 25).

V.6. Przykłady

- 1) 007 ___ ad canzn
008 ___ 090617s1997 pl g e | 1 pol
300 ___ 1 atlas (192 s.) :|bmapy, fot. kolor. ;|c17 cm.
[różnorodna treść na stronach, atlas składa się z numerowanych stron, zawierających różne prezentacje - mieszanka map, fotografii w kolorze oraz tekstu]
- 2) 007 ___ ad canzn
008 ___ 081006s2008 pl abg e | 1 pol
300 ___ 1 atlas (160 s.) :|bmapy, il. kolor. ;|c32 cm.
[różnorodna treść na stronach, atlas składa się z numerowanych, ale nie w jednym ciągu stron, zawierających różne prezentacje – mieszanka map, rys., fotografii w kolorze oraz tekstu]
- 3) 007 ___ ad canzn
008 ___ 060606s2006 pl g e | 1 pol
300 ___ 1 atlas (142 s.) :|bgł. mapy kolor. ;|c24 cm.
[strony w atlasie o wspólnej numeracji, jednolicie wypełnione mapami lub tekstami, lub indeksem]
- 4) 007 ___ ad canzn
008 ___ 080603s2007 pl g e | 1 pol

- 300 — 1 atlas (149 s.) :|bmapy kolor. ;|c24 cm.
[strony w atlasie o wspólnej numeracji, niejednolicie wypełnione – na stronie z mapami są również indeksy]
- 5) 007 — ad canzn
 008 — 080527s2007 pl gz e | 1 pol
 300 — 1 atlas (XI, 86 s.) :|bmapy kolor. ;|c24 cm.
[jednolita prezentacja na stronach, niejednorodna numeracja]
- 6) 007 — ad canzn
 008 — 090225s2001 pl bg e | 1 pol
 300 — 1 atlas (X, 374 s.) :|bmapy kolor. ;|cskoroszyt 31 cm +|e1 mapa ; 66x72 cm, złoż. 22x13 cm.
- 7) 007 — ad canzn
 008 — 060410s2006 pl bg e | 1 pol
 300 — 2 atlasy w 1 wol. ([2], IV, 362 s.; V, 451 s.) :|bgł. mapy kolor. ;|c31 cm.
- 8) 007 — ad canzn
 008 — 090217s2000 pl g e | 1 pol
 245 00 Polska :|batlas samochodowy = Poland road atlas = Polen Auto-atlas = Pologne Atlas routier = Pol'ša avtomobil'nyj atlas skala 1:250 000 /|cred. atlasu Michał Starzewski, Ewa Tumiałojć ; red. map Ewa Tumiałojć [et al.] ; Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. Eugeniusza Romera.
 300 — 1 atlas (XI, 325 s.) :|bmapy kolor. ;|c28 cm +|e1 mapa ; 84x97 cm, złoż. 22x14 cm.
 500 — Atlas składa się z: Mapa samochodowa Polski, 1:250 000; Europa mapa samochodowa, 1:4 500 000 oraz 4 planów okolic miast w skali 1:125 000 i 60 planów miast w skali 1:25 000.
 500 — Mapa towarzysząca: Polska nowa numeracja dróg krajowych, 1:750 000.
 740 0_ Polska nowa numeracja dróg krajowych
- 9) 007 — dc cbn
 008 — 101220s2001 pl d | 0 pol
 300 — 1 globus :|bkolor., drewno ;|cśrednica 20 cm, wys. 45 cm.
- 10) 007 — dc cin
 008 — 101220s2001 pl d | 0 pol
 300 — 1 globus :|bkolor., plastikowa czasza, metalowa podstawa ; |cśrednica 14 cm, wys. 29 cm.
- 11) 007 — dc cin
 008 — 101220s2001 pl d | 0 pol
 300 — 2 globusy na jednej czaszy :|bkolor., plastikowa czasza, podświetlana ;|cśrednica 40 cm, wys. 60 cm.

- 500 — Po włączeniu żarówki wewnątrz globusa, następuje zmiana treści mapy z fizycznej na polityczną.
- 12) 007 — dc can
 008 — 101220s2001 pl d | 0 pol
 300 — 1 globus (20 segmentów na 1 ark.) :|bkolor. ;|cark. 48x62 cm, średnica 20 cm.
- [chodzi o półprodukt w postaci arkusza]*
- 13) 007 — aj canzn
 008 — 030307s2000 pl a | 1 pol
 300 — 2 mapy na 2 ark. :|bkolor. ;|ckażda 43x64 cm, całość w okł. 22x11 cm +|ebroszura (21 s.).
 500 — Broszura pt. "Powiat nyski" z tekstem i fot.
 740 0_ Powiat nyski
- 14) 007 — aj canzn
 008 — 090318s1995 pl a | 1 pol
 300 — 1 mapa :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 66x96 cm, złoż. 22x13 cm.
- 15) 007 — aj canzn
 008 — 081211s2001 pl a | 0 o pol
 300 — 1 mapa :|bkolor., laminowany, na wałkach ;|cark. 160x116 cm +|emapą konturową : jednobarw. ; 19x28 cm.
- 16) 007 — aj canzn
 008 — 061130s1907 fr dg a | 1 fre
 300 — 1 mapa :|blitogr. trójbarw. ;|c27x39 cm, całość w okł. 22x12 cm +|etekst (4 s.).
- 17) 007 — aj canzn
 008 — 030325s2000 pl a | 0 pol
 300 — 1 mapa na 3 ark. :|bkolor. ;|ckażdy 118x81 cm, całość w okł. 31x22 cm +|ebroszura (64 s.).
- 18) 007 — ak canzn
 008 — 030416s2001 pl z | 0 po
 300 — 5 przekrojów na 5 ark. :|bkolor. ;|c70x98 cm i mniejsze, całość w etui 26x34 cm +|ebroszura (29 s.).
- 19) 007 — aj cafzn
 008 — 071203r20001871gw ag a | 0 ger
 300 — 1 mapa na 37 ark. :|bkolor. ;|ckażdy 47x47 cm +|eskorowidz ; ark. 28x42 cm.
- 20) 007 — aj cafzn

- 008 — 080131r20051645pl a |r0 pol
 300 — 4 mapy, 1 fot. na 5 ark. :|bkolor., w tubie :|ckażdy 42x57 cm +|ebroszura (63, [1] s.).
 500 — Broszura zawiera: opis dziejów Żup Wielickich oraz historii pomiarów i kartowania miasta i kopalni, ryciny - reprodukcje ze zbiorów: Muzeum Żup Krakowskich, Muzeum Narodowego w Warszawie i Krakowie oraz Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- 21) 007 — aj canzn
 008 — 010920s2001 pl g e | 1 pol
 245 00 Polska :|batlas samochodowy = Poland road atlas = Polen Autoatlas = Pologne atlas routier : skala 1:200 000 /|cred. atlasu Michał Starzewski ; oprac. kartogr. Polkart, Dosuch i Spółka ; prace red. Michał Starzewski [et al.].
 300 — 1 atlas (X, 374 s.) :|bmapy kolor. ;|c31 cm +|e1 mapa ; 66x72 cm, złoż. 22x12 cm.
 500 — Atlas składa się z: Mapa samochodowa [Polski], 1:200 000; 4 plany okolic wielkich miast, 1:100 000; 61 planów miast, 1:25 000.
 500 — Mapa towarzysząca: Polska : mapa samochodowa, 1:1 000 000.
 740 0_ Polska : mapa samochodowa
- 22) 007 — aj canzn
 008 — 071122s2005 pl a | 1 pol
 300 — 2 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor., jednostronnie foliowany ; |ckażda 67x74 cm, złoż. 23x12 cm +|ebroszura ([44] s.).
- 23) 007 — ad canzn
 008 — 091021s2009 pl e | 0 pol
 300 — 1 atlas (170 s.) :|bmapy kolor. ;|c32 cm +|e1 dysk optyczny (CD-ROM).
 500 — Dokument towarzyszący: Dzieje Polski na mapach interaktywnych : mapy z atlasu historycznego do gimnazjum w wersji komputerowej [Dokument elektroniczny]. Dane kartograficzne. Warszawa : Nowa Era, 2009. 1 dysk optyczny (CD-ROM) : kolor ; 12 cm. Tyt. z ekranu tyt.
 740 0_ Dzieje Polski na mapach interaktywnych
- 24) 006 — m d
 007 — ad canzn
 008 — 070213s2006 pl gb e | 1 pol
 300 — 1 atlas (386 s.) :|bgł. mapy kolor. ;|c31 cm +|e1 dysk optyczny (CD-ROM).
 500 — Dokument towarzyszący: Cyfrowy atlas Polski Navigo [Dokument elektroniczny]. Dane kartograficzne. Warszawa : PPWK,

2006. 1 dysk optyczny (CD-ROM) : kolor ; 12 cm. Wymagania systemowe: PC Pentium II 350 MHz; 128 MB zalecane 256 MB); Windows 98SE/ME/2000/XP(SP2); karta graficzna; czytnik CD-ROM; myszka. Tyt. z etykiety na dysku.
- 740 0_ Cyfrowy atlas Polski Navigo [Dokument elektroniczny]
- 25) 008 ___ 091021s2009 pl e | 0 pol
 245 00 Łobez :|binformator : plan miasta /|coprac. zespół red. [Wydawnictwa PRAZ] ; teksty, zdj., mapy Urząd Miejski w Łobzie.
 300 ___ 2 mapy na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 44x54 cm, całość w okł. 23x12 cm +|ebroszura (15 s.).
 500 ___ Broszura zawiera: tekst turyst.-krajozn. z fot., inform. teleadresowy.
- 26) 008 ___ 100622s2008 pl g a | 1 pol
 245 00 Gmina Buk :|bskala 1:50 000 : Buk, Niepruszewo : plany miejscowości 1:15 000 /|cskład i kartogr. Pietruska & Mierkiewicz ; tekst i zdj. Urząd Miasta i Gminy Buk.
 300 ___ 3 mapy na 1 ark. :|bdwustronny kolor. ;|cark. 48x68 cm, złoż. 24x12 cm.
- 27) 008 ___ 101020s2010 pl ag bi a | 0 pol
 245 00 Dobrzyń n. Wisłą N-34-123-B /|coprac. kartogr. Geokart International Rzeszów.
 300 ___ 1 mapa :|bkolor. ;|c39x36 cm, ark. 49x63 cm.
- 28) 008 ___ 101215s2010 pl a | 1 pol
 245 00 Półwysep Helski :|bWładysławowo, Jastrzębia Góra, Puck, Hel, Jurata, Jastarnia, Kuźnica, Chałupy, Karwia /|cFirma Kangur.
 300 ___ 10 map na 1 ark. :|bdwustronny, kolor. ;|cark. 48x68 cm, złoż. 24x14 cm.

VI. Oznaczenie serii / wieloczęściowego dokumentu kartograficznego

Dane dotyczące serii / wieloczęściowego dokumentu kartograficznego (tytułu serii, tytułu podserii, ISSN, numeracji w obrębie serii itp.) są umieszczane w rekordzie bibliograficznym w polach: **490 (lub 500) oraz 830 (lub sporadycznie 800)**.

Pole 830 zawiera tytuł ujednolicony serii lub całości dokumentu wieloczęściowego opisywanego pod tytułem ujednoliconym, uzupełniony o oznaczenie i nazwę części/sekcji, oznaczenie opisywanej jednostki, ISSN, itp.

Pole 830 stosuje się razem z polem 490 lub polem 500 (przy braku tytułu serii na dokumencie nie można użyć pola 490). Zarówno pole 490, jak i 500 nie jest uwzględniane w indeksie tytułów.

Pole 490 zawiera dane pochodzące z opisywanego dokumentu. Zatem zawartość pól 830 i 490 może być identyczna (zob. przykł. 1–4, 12–14, 19), bądź różna (zob. przykł. 5–8, 10–11, 15–18).

Jeżeli jednak istnieją podstawy by stwierdzić, że dokument należy do serii / wieloczęściowego dok. kartograficznego (np. występuje przynajmniej numer arkusza), a tytuł serii / wieloczęściowego dok. kartograficznego nie został na nim uwzględniony, wówczas pole 490 należy pominąć, a uwagę dotyczącą przynależności do serii / wieloczęściowego dokumentu kartograficznego należy umieścić w polu 500 (zob. przykł. 9).

VI.1. Uwagi ogólne

- **Źródłem dla pola 490 jest cały dokument** (dla map wieloarkuszowych – poszczególne arkusze), tzn. umieszcza się w nim informację występującą na dokumencie kartograficznym.
- W polu 830 należy użyć hasło pochodzące z kartoteki haseł wzorcowych.
- Ponieważ tworzy się hasło dodatkowe w postaci ujednoliconej – pole 8XX, dlatego pierwszym wskaźnikiem pola 490 jest zawsze 1 (seria jest czynnikiem wyszukiwania w innej formie).

- Jeżeli opisywana część dokumentu kartograficznego jednocześnie wchodzi w skład kilku serii, pola serii powtarza się.
- Nie jest już stosowane w BN pole 440, gdyż zostało usunięte z formatu MARC 21.
- **Pola 490 i 830 mogą różnić się zawartością wynikającą z ich funkcji:**

Podpole |a pola 490 zawiera:

- » tytuł serii, tytuł równoległy, dodatki do tytułu serii i podserii,
- » tytuł całości wydawnictwa wieloczęściowego oraz towarzyszące mu oznaczenia odpowiedzialności,
- » oznaczenie części/sekcji/podserii,
- » tytuł części/sekcji,
- » tytuł podserii, jeżeli podseria ma tytuł niewyróżniający.

Podpole |a pola 830 zawiera:

- » ujednolicony tytuł właściwy serii/całości wydawnictwa wieloczęściowego wraz z odpowiednimi dopowiedzeniami.

W bibliografii nawiasy okrągłe, w które ujmuje się strefę serii, są generowane automatycznie i nie trzeba ich wprowadzać.

VI.2. Tytuł serii / wieloczęściowego dokumentu kartograficznego

Podpole |a zarówno w polu 490, jak i 830 używane jest do podawania tytułu całości serii/wydawnictwa wieloczęściowego w przypadku opisywania jednej części dokumentu, która ma swój indywidualny tytuł (podany w polu 245).

Wszystkie wyrazy tytułu serii, poza spójnikami i przyimkami, zaczyna się wielką literą, niezależnie od zapisu na dokumencie (zob. przykł. 1–9, 12). Zasadzie tej nie podlegają wydawnictwa wieloczęściowe, tomowe oraz dodatki do tytułu serii. Zapisuje się je zgodnie z ortografią języka tytułu (zob. przykł. 10, 11, 13–16, 19).

Dla wydawnictw wielotomowych nie ma konieczności tworzenia wzorca (tworzy się tylko w określonych sytuacjach), pomimo wystąpienia pola 830.

W polu 490 w powtórzonym podpolu |a, podajemy tytuł równoległy i równoległe dodatki do tytułu serii lub całości wydawnictwa wieloczęściowego. Spośród kilku tytułów równoległych serii wyboru dokonuje się według takich samych zasad, jak w polu 245 (zob. przykł. 10, 11). W polu 830 tytuły równoległe nie występują, a podpole |a jest w nim niepowtarzalne.

VI.2.1. Ciąg dalszy do tytułu serii

Zaleca się przejmowanie dodatków do tytułu oraz oznaczeń odpowiedzialności związanych z tytułem serii.

Jeżeli tytuł właściwy serii lub podserii jest nazwą rodzajową (np. atlas, mapa, mapa turystyczna, prace naukowe), należy dodać oznaczenie odpowiedzialności (instytucji sprawczej) dotyczące serii.

Oznaczenie i/lub tytuł części/sekcji/podserii należy podać w polu 490 podpolu |a bezpośrednio po tytule serii głównej lub tytule wspólnym (dodatku do tytułu, oznaczeniu odpowiedzialności), natomiast w polu 830 w odpowiednich podpolach |n, |p (zob. przykł. 10, 11, 14–17).

Uzupełnienia tytułów serii, poprzedza się odpowiednimi znakami:

- » dodatek do tytułu w polu 490 – dwukropkiem (:) (zob. przykł. 17),
- » nazwę instytucji sprawczej, gdy dwie lub więcej serii miałyby identyczny tytuł w bazie, w polu 830 - myślnikiem (-), a w polu 490 ukośnikiem (/) – jeśli tytuł serii jest nazwą rodzajową (np. Prace Naukowe), a w przeciwnym wypadku pomija się w polu 490 (zob. przykł. 5, 6, 18),
- » oznaczenie części dokumentu kartograficznego wieloczęściowego poprzedza się kropką (.) (zob. przykł. 14–16),
- » tytuł części poprzedza się przecinkiem (,), jeżeli występuje po oznaczeniu części, lub kropką (.), jeżeli brak oznaczenia części (zob. przykł. 10–12, 17).

Jako oznaczenie części/sekcji/podserii urzędowych map wieloarkuszowych takich jak: topograficzne, sozologiczne, hydrograficzne, przyjęto umownie – dla ich rozróżnienia – oznaczenie układu współrzędnych występujące standardowo w strefie danych matematycznych (zob. przykł. 14–16).

VI.3. Numer ISSN

Podpole |x w polu 490 i 830 jest przeznaczone na numer ISSN (International Standard Serial Number) serii lub podserii. Ten ośmiocyfrowy numer podaje się wraz z łącznikiem, z pominięciem akronimu (zob. VIII.1.) (zob. przykł. 11).

Jeżeli dokument wchodzi w skład serii o budowie hierarchicznej i w podpolu |a podano tytuł indywidualny podserii, to ISSN związany z serią główną lub tytułem wspólnym podaje się w polu 500 (zob. VII.2.7.) (zob. przykł. 20).

Jeżeli na dokumencie podany jest błędny numer ISSN serii, wówczas nie podajemy go w polu 490, natomiast w polu 830 podajemy poprawny.

Jeżeli na dokumencie pochodzącym z serii nie został podany numer ISSN serii, a jest on znany, należy go zapisać w rekordzie wzorcowym serii oraz podać go tylko w polu 830.

VI.4. Numeracja w obrębie serii lub podserii

W podpolu |v, zarówno w polu 490, jak i 830, należy podać oznaczenie opisywanej jednostki (tom, zeszyt, arkusz). Numer ten należy zapisać za pomocą cyfr arabskich, wraz z towarzyszącym mu określeniem w postaci skrótu (t., z., nr, ark.) (zob. przykł. 2, 3, 8–13).

Natomiast do podania oznaczenia (w tym numeracji) części/sekcji/podserii przeznaczone jest **podpole |n w polu 830**, które w polu 490 nie jest stosowane – dane z podpola |n pola 830 stanowią ciąg dalszy podpola |a pola 490 (zob.VI.2.1.).

Gdy podseria ma nazwę niewyróżniającą, wówczas podaje się numerację podserii w polu 490, a numerację związaną z tytułem serii głównej należy zapisać w polu 500 (zob.VII.2.5.).

Godło mapy w przypadku map urzędowych takich jak: topograficzne, sozologiczne, hydrograficzne i inne, nie traktujemy jak numerację arkusza, lecz część jego tytułu (zob. przykł. 14–16).

VI.5. Przykłady

- 1) 245 00 Białystok :|bplan miasta 1:17 000 /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; zespół red. Joanna Kubiczek-Korcala, Ewa Kowalska, Marek Rygielski ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski.
490 1_ Wygodny Format
830 _0 Wygodny Format
- 2) 245 10 Drawa :|bJez. Drawsko - Krzyż : szlak kajakowy 1:60 000 /|coprac. aut. Roman Janusiewicz, Jerzy Błędowski ; red. Krzysztof Marciniak ; współpr. red. Zbigniew Galiński ; Wydawnictwo Kartograficzne Eko-Graf.
490 1_ Szlaki Kajakowe Polski ;|v3
546 _ Tyt. równol. także niem., ang.
830 _0 Szlaki Kajakowe Polski ;|v3
- 3) 245 00 Rejon Doliny Kościeliskiej i Chochołowskiej :|bmapa turystyczna = Tourist map = Touristenkarte = Turistická mapa 1:20 000.|n1 /|cred., oprac. graf. i komput. Roman Hasior, Tadeusz Ogórek, Marek Sula ; Agencja Wydawnicza "WiT" Wanda Mrówka - Tadeusz Ogórek.
490 1_ Tatry Polskie 3 w 1 ;|v1
830 _0 Tatry Polskie 3 w 1 ;|v1
- 4) 245 00 Atlas świata /|coprac. Jolanta Sieradzka-Kasprzak, Ewa Chmielewska ; rys. Wojciech Górski ; Daupol Wydawnictwo Kartograficzne.

- 490 1_ Poznaj z Nami Świat Dziecka
830 _0 Poznaj z Nami Świat Dziecka
- 5) 245 00 Ameryka Południowa - ukształtowanie powierzchni /|cprac. Wydawnictwo Nowa Era, Kartografia Wrocław ; red. i oprac. Cezary Mazur [et al.] ; zdj. Corel Stock Photo Library ; PPWK.
490 1_ Świat Wokół Nas
501 _ Współwyd.: Ameryka Południowa - krajobrazy.
830 _0 Świat Wokół Nas - Nowa Era
- 6) 245 00 Afryka - krajobrazy /|cprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; red. i oprac. komput. Cezary Mazur [et al.].
490 1_ Świat Wokół Nas
501 _ Współwyd.: Afryka - ukształtowanie powierzchni.
830 _0 Świat Wokół Nas - PPWK
- 7) 245 10 Lublin - Wola Uhruska |b1:50 000 / |cred. i koncepcja oprac. K. Kałamucki ; projekt trasy rowerowej Ł. Miazek ; Kartpol.
490 1_ Szlaki Rowerowe Regionu Lubelskiego : mapa turystyczna 1:50 000
830 _0 Szlaki Rowerowe Regionu Lubelskiego
- 8) 245 00 Bałtyk, Zalew Szczeciński, część północna :|bskala 1:35 000 (53°42') /|cBiuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej RP.
490 1_ International Chart Series ;|vINT 1297 37
830 _0 International Chart Series ;|vINT 1297, 37
- 9) 245 00 Bałtyk, Zatoka Pucka :|bskala 1:35 000 (54°18') /|cBiuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej RP.
500 _ Ark. tzw. serii: Morskie Mapy Nawigacyjne. Seria Narodowa ; 35.
830 _0 Morskie Mapy Nawigacyjne ;|v35
[na mapie znajdował się numer arkusza]
- 10) 245 00 Kraków /|caut. Zbigniew Beiersdorf [et al.] ; oprac. kartogr. Tomasz Szpytman ; red. Zdzisław Noga ; tł. na jęz. ang. Teresa Bałuk-Ulewiczowa ; Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.
490 1_ Atlas historyczny miast polskich. Małopolska =|aHistorical atlas of Polish towns. Lesser Poland ;|vz. 1
500 _ W cyklu gł.: t. 5.
830 _0 Atlas historyczny miast polskich.|pMałopolska ;|vz.1
830 _0 Atlas historyczny miast polskich ;|vt.5
- 11) 245 00 Niemcza /|cred. nauk. Marta Młynarska-Kaletynowa ; oprac. Rafał Eysymontt, Krzysztof Jaworski, Marta Młynarska-Kaletynowa ;

- przy współpr. Małgorzaty Chorowskiej, Bogny Ludwig i Radosława Tatki ; tł. na jęz. niem. Jerzy Pasieka ; prace kartogr. Jarosław Połamarczuk.
- 490 1_ Atlas historyczny miast polskich. Śląsk =|aHistorischer Atlas polnischer Städte. Schlesien ;|vz. 4
- 490 1_ Acta Universitatis Wratislaviensis,|x0239-6661 ;|vno 2614
- 500 _ W cyklu gł.: t. 4.
- 830 _0 Atlas historyczny miast polskich.|pŚląsk ; |vz. 4
- 830 _0 Atlas historyczny miast polskich ;|vt. 4
- 830 _0 Acta Universitatis Wratislaviensis,|x0239-6661 ;|vnr 2614
- 12) 245 00 Afryka Wschodnia i Środkowa /|cred. prowadzący Bartłomiej Kaczorowski ; projekt graficzny Joanna Gwis ; red. kartogr. Cartographic House ; oprac. red. Bartosz Działoszyński, Iwona Svenson, Małgorzata Uba ; wybór i oprac. il. Beata Chromik, Magdalena Dzwonkowska ; red. map Jan Rutkowski.
- 490 1_ Biblioteka Gazety Wyborczej. Wielki Encyklopedyczny Atlas Świata ;|vt. 12
- 830 _0 Biblioteka Gazety Wyborczej.|pWielki Encyklopedyczny Atlas Świata ;|vt. 12
- 13) 245 00 Wilno /|coprac. red. i graf. Centrum Kartografii.
- 490 1_ Mapa operacyjna 1:300 000, reedycja ;|vark. 37
- 830 _0 Mapa operacyjna 1:300 000, reedycja ;|vark. 37
- 14) 245 00 Jastarnia N-34-38-C-d-3 /|coprac. topogr. i kartogr. OPGK, Koszalin.
- 246 30 N-34-38-C-d-3
- 490 1_ Mapa topograficzna Polski 1:10 000. Ukł. 1992
- 500 _ Instrukcja do mapy sporządzona przez GUGiK.
- 500 _ Oprac. topogr. i kartogr. 2000 r., wg znaków umownych 1999 r.
- 830 _0 Mapa topograficzna Polski 1:10 000.|nUkł. 1992
- 15) 245 00 Garwolin M-34-008-A,B /|coprac. Wielkopolskie Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne GEOMAT Poznań.
- 246 30 M-34-008-A,B
- 490 1_ Mapa topograficzna Polski 1:50 000. (WGS) 1984
- 500 _ Baza danych wektorowych stan 2002.
- 830 0_ Mapa topograficzna Polski 1:50 000.|nUkł. WGS 1984
- 16) 245 00 Dubeninki 214.24 :|bwoj. suwalskie /|coprac. w OPGK Białystok.
- 246 30 214.24
- 490 1_ Mapa topograficzna 1:25 000. Państwowy układ współrzędnych 1965
- 830 _0 Mapa topograficzna 1:25 000.|nUkł. 1965

- 17) 245 10 Etap 1: Janów Podlaski - Włodawa :|b1:50 000 /|cred. i koncepcja oprac. K. Kałamucki ; projekt szlaku rowerowego Ł. Miazek ; tekst Łukasz Miazek ; Kartpol.
 490 1_ Szlaki Rowerowe Regionu Lubelskiego : mapa turystyczna 1:50 000. Nadbużański Szlak Rowerowy
 830 _0 Szlaki Rowerowe Regionu Lubelskiego.|pNadbużański Szlak Rowerowy
- 18) 245 00 Sosnowiec :|bplan miasta i miniprzewodnik /|coprac. planów ABW Graf Group.
 490 1_ Kolekcja Dziennika
 830 _0 Kolekcja Dziennika - Dziennik Zachodni
- 19) 245 00 I wojna światowa w Europi /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; red. map Dariusz Przybytek, Izabela Hajkiewicz ; red. i oprac. komput. Cezary Mazur, Renata Sarna, Sławomir Curyło. Miazek.
 300 _ 2 tablice na 1 ark. :|bdwustronny, kolor., laminowany, na wałkach ;|cark. 116x157 cm.
 490 1_ Historia na mapach - czasy najnowsze
 501 _ Współwyd.: Rewolucja w Rosji.
 830 _0 Historia na mapach - czasy najnowsze
- 20) 245 10 Przemiany środowiska przyrodniczego w Sudetach Wschodnich w warunkach antropopresji /|cAgnieszka Latocha.
 490 1_ Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Geograficzne,|x0591-2776 ;|v80
 500 _ ISSN i numeracja serii gł.: 0239-6661 ; no 3007.
 830 _0 Acta Universitatis Wratislaviensis,|x0239-6661 ;|vnr 3007
 830 _0 Acta Universitatis Wratislaviensis.|pStudia Geograficzne,|x0591-2776 ;|v8

[przykład nie pochodzi ze zbiorów ZZK]

VII. Strefa uwag

W strefie uwag należy podawać:

- informacje uznane za ważne, których nie można zgodnie z przepisami zapisać w innych strefach opisu,
- dodatkowe informacje uzupełniające lub wyjaśniające elementy wymienione w innych strefach opisu.

W polu 500 podaje się uwagi ogólne. Dalsze pola 5XX zawierają określone rodzaje uwag.

Pola strefy uwag wykorzystywane w opisie bibliograficznym dokumentów kartograficznych:

- 500 Uwaga ogólna
- 501 Uwaga dotycząca prac współwydanych
- 504 Uwaga dotycząca bibliografii załącznikowej
- 505 Sformalizowana uwaga dotycząca zawartości dokumentu kartograficznego
- 506 Uwaga dotycząca ograniczeń w rozpowszechnianiu
- 510 Uwaga dotycząca cytaty bibliograficznej
- 520 Uwaga dotycząca treści dokumentu
- 521 Uwaga dotycząca przeznaczenia czytelniczego
- 534 Uwaga dotycząca podstawy reprodukcji (wersji oryginalnej) dokumentu kartograficznego
- 536 Uwaga dotycząca źródeł finansowania dokumentu kartograficznego
- 546 Uwaga dotycząca użytego w dokumencie języka
- 561 Uwaga dotycząca proveniencji
- 563 Uwaga dotycząca oprawy dokumentów rękopiśmiennych

Wszystkie uwagi o charakterze jednostkowym (odnoszące się do konkretnego egzemplarza), należy umieszczać w polach rekordu egzemplarza lub zasobu, jak np.:

- » informacje o stanie egzemplarza (uszkodzenia, braki, defekty itp.),
- » informacje o pochodzeniu egzemplarza (w tym proveniencja i oprawa),
- » informacje o statusie egzemplarza,
- » informacje o dedykacjach, autografach odręcznych na starych drukach,
- » informacje o klockach intrologatorskich.

Do zapisu powyższych uwag dla dokumentów rękopiśmiennych lub wydanych w jednym egzemplarzu przewidziane są odpowiednie pola 5XX.

Dedykacja wydrukowana (uwzględniana tylko w starych drukach), jeśli nie została umieszczona w strefie tytułu, powinna się znaleźć w polu 500.

VII.1. Uwagi

- **W polach uwag należy używać języka polskiego.** Wyjątek stanowią:
 - informacje przejmowane z opisywanego dokumentu kartograficznego,
 - dane bibliograficzne dokumentów cytowanych.
- Uwagi powinny być zwięzłe i jednoznaczne.
- Dane zawarte w strefie uwag powinny uzupełniać informacje zapisane we właściwych strefach opisu i/lub odpowiednich polach stałej długości i kodów formatu MARC 21, ale ich nie dublować, np. przeznaczenie czytelnicze zawarte w strefie tytułu nie powinno być powtórzone w polu 521 (wyjątek – zob. VII.9.).
- Należy stosować ustalone skróty wyrażen.
- Cytaty przejęte z wnętrza opisywanego dokumentu kartograficznego nie powinny być ujmowane w cudzysłów. Wyjątek stanowią teksty cytowane w obcym języku.
- W zasadzie nie stosuje się nawiasów kwadratowych dla wyróżnienia danych pochodzących spoza opisywanego dokumentu, niezależnie od ich pochodzenia. Wyjątkiem są obliczone przez katalogującego skale map głównych, pobocznych i towarzyszących oraz uzupełnienia dokonane wewnątrz cytowanego tekstu oraz wykropkowane skróty tekstu [...].

VII.2. Uwaga ogólna – Pole 500

Pole 500 jest stosowane do podawania uwag, dla których nie przewidziano osobnych pól z grupy 5XX.

Uwaga może dotyczyć całości opisu bibliograficznego, jak i poszczególnych stref opisu (np.: informacje o źródle, z którego przejęto dany element opisu bibliograficznego, informacje o sposobie przedstawienia rzeźby terenu, informacje o mapach pobocznych itp.).

Poszczególne uwagi ogólne umieszcza się w odrębnych polach 500. Należy je porządkować według stref opisu bibliograficznego, których dotyczą.

Kolejność zapisywania uwag w polach 500:

- Uwagi dotyczące tytułu i oznaczenia odpowiedzialności
- Uwagi dotyczące wydania
- Uwagi dotyczące danych matematycznych

Uwagi dotyczące adresu wydawniczego
Uwagi dotyczące opisu fizycznego
Uwagi dotyczące serii
Uwagi dotyczące ISBN, numerów w katalogach wydawniczych i znaków graficznych wydawcy
Uwagi dotyczące przedmiotu i zawartości dokumentu kartograficznego

Właściwą treść uwag oddziela się od wyrażen ją wprowadzających dwukropkiem i odstępem, np.:

Rzeźba terenu:
Mapy poboczne:
Broszura zawiera:

Dla map dawnych uwagi powinny zawierać bardziej szczegółowy opis lokalizacji danego elementu np. w lewym górnym rogu ramki, nad ramką po lewej stronie. Dla map współczesnych wystarczające są określenia: recto, verso, panel. Wymieniając różne elementy zawartości, po określeniach tych należy wstawić dwukropek.

Nie podaje się informacji o tym, że mapa posiada legendę.

VII.2.1. Uwagi dotyczące tytułu i oznaczenia odpowiedzialności

W pierwszym wystąpieniu pola 500 należy podać informację o źródle tytułu właściwego zapisanego w polu 245, tzn. miejscu z którego przejęto tytuł właściwy do pola 245, np.: Tyt. okł., Tyt. panelowy, Tyt. z mapy, itp.

Wyjątek stanowią atlasy, dla których pole to pomijamy w przypadku, gdy tytuł pochodzi ze strony tytułowej.

Kolejne pola 500 powinny obejmować:

- » informacje o pełnym tytule równoległym, zapisanym w polu 246 z pominięciem rodzajników,
- » dla starych druków przejęte z dokumentu informacje o osobach wymienionych w mottach, dedykacjach itp.,
- » sprostowania i wyjaśnienia dotyczące oznaczeń odpowiedzialności.

[Zob. przykł. VII.15.1.A](#)

VII.2.2. Uwagi dotyczące wydania

Podaje się informacje dotyczące rozbieżności w oznaczeniu wydania, związków opisywanego dokumentu z innymi dokumentami i innymi wydaniem, w tym także dane dotyczące poprzednich wydań.

[Zob. przykł. VII.15.1.B](#)

VII.2.3. Uwagi dotyczące danych matematycznych

Należy podawać:

- » oznaczenia południka zerowego innego niż Greenwich (zob. III.4.),
- » dane matematyczne specyficzne dla zdjęć lotniczych lub satelitarnych,
- » dla map nieba informację o wielkości gwiazdowej poprzedzoną wyrażeniem „Graniczna wielkość gwiazdowa”,
- » dane o odwzorowaniu nieopisanym na mapie, ale dającym się określić.

Można dodać informacje o odwzorowaniu mapy lub ich uzupełnienie, gdy ich nie zacytowano w polu 255 oraz inne ważne informacje o cechach matematycznych dokumentu kartograficznego.

[Zob. przykł. VII.15.1.C](#)

VII.2.4. Uwagi dotyczące adresu wydawniczego

Należy podawać dane wyjaśniające datowanie mapy przez katalogującego oraz w przypadku rozbieżności lub niejednoznacznych dat na dokumencie, informacje o datach copyright – pominiętych w polu 260.

[Zob. przykł. VII.15.1.D](#)

VII.2.5. Uwagi dotyczące opisu fizycznego

Można podawać dodatkowe informacje dotyczące cech fizycznych dokumentu pominiętych w polu 300 lub rozwinięcie informacji podanych w polu 300 (np. mapa owalna – w polu 300 podane są tylko wymiary arkusza papieru), opis znaków wodnych itp.

[Zob. przykł. VII.15.1.E](#)

VII.2.6. Uwagi dotyczące serii

Należy podać informację o przynależności do serii lub mapy wieloczęściowej, jeśli nie jest to widoczne na dokumencie, ale jego przynależność jest jednoznaczna (nie występuje wówczas pole 490) (zob. VI.).

Należy podawać numerację serii głównej lub cyklu głównego, gdy podseria ma nazwę niewyróżniającą i została zapisana w polu 490 (zob.VII.2.5.).

Można podawać informację o przynależności dokumentu kartograficznego do grupy dokumentów połączonych wspólną szatą graficzną lub wspólnym znakiem graficznym, które nie posiadają wspólnego tytułu i co do których nie ma pewności, czy stanowią część serii.

Informacje dotyczące serii, takie jak: zmiany tytułu i/lub oznaczenia odpowiedzialności serii lub podserii, następujących w czasie ukazywania się serii należy podawać w haśle tytułu ujednoliconego serii, a nie w rekordzie bibliograficznym.

[Zob. przykł. VII.15.1.F](#)

VII.2.7. Uwagi dotyczące zawartości i przedmiotu dokumentu kartograficznego

Należy podać informacje dotyczące:

- sposobów prezentacji rzeźby terenu:
 - » informacje należy poprzedzić określeniem wprowadzającym „Rzeźba terenu:”
 - » zawartość pola powinna korespondować z zawartością pola 008 (zarówno co do zapisu, jak i kolejności), w którym metody prezentacji rzeźby podaje się w postaci zakodowanej
- W polu 008 mamy ograniczoną do 4 możliwości kodowania metod prezentacji rzeźby. W przypadku, gdy na mapie występuje więcej metod, wówczas wszystkie opisujemy w polu 500, a w polu 008 ograniczamy się do 4 pierwszych (w kolejności wg poniższej tabeli).
- Jeżeli na mapie wykorzystywane są inne metody prezentacji rzeźby niż przyjęte w zestawieniu (np. sygnatury skał), wówczas należy je określić w polu 500, a w polu 008 oznaczyć także jako „z” – inny sposób.
- Przy braku prezentacji rzeźby nie wypełnia się tej pozycji pola 008.
- » oznaczenia sposobów prezentacji rzeźby należy dokonywać wg poniższego zestawienia, przyjętego w formacie MARC 21:

Pole 008 – kod i nazwa angielska	Pole 500 – nazwa polska
a Contours	poziomice
b Shading	cieniowanie
c Gradient and bathymetric tints	barwy hipsometryczne
d Hachures	kreskowanie
e Bathymetry / soundings	barwy batymetryczne / punkty głębokości
f Form lines	linie szkieletowe
g Spot heights	punkty wysokości
i Pictorially	kopczyki
j Land forms	rysunek form krajobrazowych
k Bathymetric / isolines	izobaty / izolinie
m Rock drawings	rysunek skał
z Other relief type	inny sposób

- innych elementów treści mapy głównej, map współwydanych, w tym podziału administracyjnego i jego aktualności,
- innych elementów zawartości mapy głównej, map współwydanych oraz elementów towarzyszących, w tym ozdobnych ramek, kartuszy, dedykacji,
- tytułów map współwydanych, gdy chcemy podać ich format, należy podawać tytuły indywidualne (niewystępujące w polu 245) map współwydanych pod

wspólnym tytułem wraz z odpowiadającymi im dodatkami do tytułu; sposób indeksowania – zob. I.8.

- map pobocznych
 - » w przypadku znaczących map pobocznych należy podawać ich tytuły wraz ze skalą i formatem.
Tytuły map pobocznych nie wymagają indeksowania, a hasła przedmiotowe należy tworzyć tylko dla map szczególnie znaczących, obejmujących obszary sporadycznie reprezentowane w kolekcji BN.
- map towarzyszących dane bibliograficzne dotyczące dokumentu elektronicznego towarzyszącego dokumentowi kartograficznemu (wymienionego w polu 300 podpolu |e) – w tym wypadku dokument i opracowany rekord są przekazywane do Zakładu Dokumentów Elektronicznych w celu uzupełnienia pola 500,
- tekstów pozaramkowych i towarzyszących, odrębnej paginacji itp.

[Zob. przykł. VII.15.1.G](#)

VII.2.8. Uwagi dotyczące ISBN, ISSN, numerów w katalogach wydawniczych i znaków graficznych wydawcy

Najczęściej podaje się:

- » informacje o błędnym ISSN (dotyczącego dokumentu głównego, do którego mapa jest załącznikiem) oraz ISBN (np. przypisany innemu dokumentowi) (zob. VIII.1, 2.),
- » ISSN dla serii głównej, jeżeli w polu 490 podano ISSN podserii lub sekcji; uwagi dotyczące serii i wydawnictw wieloczęściowych o budowie hierarchicznej należy podawać w jednym polu 500 (zob. VIII.2.),
- » uwagi dotyczące innych numerów nadawanych opisywanemu dokumentowi oraz informacje o logach handlowych firm, znakach drukarskich itp.

[Zob. przykł. VII.15.1.H](#)

VII.3. Uwaga dotycząca prac współwydanych – pole 501

Uwagę w polu 501 tworzy się dla prac współwydanych bez tytułu wspólnego:

- » w przypadku atlasów, które posiadają własne strony tytułowe,
- » w przypadku map, gdy mają one indywidualne tytuły:
 - na 2 panelach / 2 stronach okładki,
 - na 2 stronach arkusza (np. mapy ścienne).

Wówczas tytuły podaje się w kolejności alfabetycznej, chyba że wydawca wskazał priorytet jednej z prac.

Znaki rozdzielające stosujemy zgodnie z zasadami przyjętymi w polu 245.

W odpowiednich polach 7XX indeksuje się nazwy autorów i/lub tytuły tych prac (zob. I.8).

Uwagę podaje się wraz z wyrażeniem wprowadzającym „Współwyd.:”. Następnie podaje się dane bibliograficzne dokumentu współwydanego, zgodnie z kolejnością opisu w rekordzie bibliograficznym. Podajemy tylko te dane, które nie wystąpiły w innej części rekordu. Mogą one obejmować: tytuł, dodatki do tytułu, oznaczenie odpowiedzialności.

[Zob. przykł. VII.15.2](#)

VII.4. Uwaga dotycząca bibliografii – pole 504

Pole 504 podpole |a zawiera informacje o występujących w danym dokumencie bibliografiach i indeksach oraz o ich lokalizacji. Nie stosuje się **podpola |b**, czyli nie określa się liczby pozycji ujętych w bibliografii.

Przy indeksach zawartych w atlasach nie podajemy stron, które zajmują.

W przypadku dokumentów kartograficznych należy podać rodzaj indeksu np.: indeks ulic, indeks miejscowości, indeks nazw geogr., itp.

Informacje te należy podawać w jednym polu 504.

[Zob. przykł. VII.15.3](#)

VII.5. Sformalizowana uwaga dotycząca zawartości – pole 505

Pole 505 zawiera tytuły prac współwydanych opublikowanych pod wspólnym tytułem zapisane w sposób sformalizowany.

W odpowiednich polach 7XX sporządza się hasła dodatkowe dla nazw autorów i/lub tytułów prac (zob. I.8).

Pole ma zastosowanie także przy opisie dokumentów wieloczęściowych wydanych razem, które są opisane w jednym rekordzie bibliograficznym. Wówczas podajemy tu informacje o wszystkich lub wybranych jego częściach.

Sformalizowana postać pola 505 nie przewiduje możliwości podawania formatu mapy. Dlatego stosuje się je głównie przy opisie atlasów. Natomiast w przypadku map luźnych, kiedy katalogujący uważa za niezbędne zastosowanie innego zestawu informacji, np. tytuł, autor, skala i wymiary mapy, powinien użyć do tego celu **pola 500.**

Taki sposób wydaje się najkorzystniejszy przy opisywaniu map pobocznych.

Należy zwrócić uwagę na wartość pierwszego wskaźnika, od którego uzależniona jest zawartość generowanego automatycznie wyrażenia wprowadzającego (zawiera – 0, zawartość niepełna – 1, zawiera m.in. – 2, brak wyrażenia wprowadzającego – 8).

Natomiast drugi wskaźnik przyjmuje wartość „spacja” przy opisach na poziomie podstawowym (tylko tytuł i odpowiedzialność zawarte w podpolu |a), natomiast przy opisach na poziomie rozszerzonym (uwaga zapisana w podpolach |g, |t, |r) przyjmuje wartość 0.

[Zob. przykł. VII.15.4](#)

VII.6. Uwaga dotycząca ograniczeń w rozpowszechnianiu – pole 506

Zawiera uwagę dotyczącą ograniczeń w rozpowszechnianiu, przejętą z opisywanego dokumentu kartograficznego, np.: na prawach rpsu, do użytku wewnętrznego, do użytku służbowego, tajne, poufne.

Jeżeli ograniczenie rozpowszechniania jest na dokumencie oznaczone wpisem rękopiśmiennym lub pieczęcią, informację taką należy podać w uwagach rekordu egzemplarza.

[Zob. przykł. VII.15.5](#)

VII.7. Uwaga dotycząca cytaty bibliograficznej – pole 510

Pole 510 stosuje się do podawania informacji o źródłach, w których opisano dany dokument kartograficzny i/lub z którego pobrano dane o rejestrowanym dokumencie kartograficznym.

Jako nazwę źródła podaje się tytuł publikacji, katalogu, bibliografii w formie ustalonego w BN skrótu (dla specjalistycznych źródeł kartograficznych wybór w [załączniku nr 3](#)).

Należy zwrócić uwagę na wartość pierwszego wskaźnika, od którego uzależniona jest zawartość pola (umieszczenie w źródle: 3 – nie podano, 4 – podano).

[Zob. przykł. VII.15.6](#)

VII.8. Uwaga dotycząca treści dokumentu – pole 520

W polu 520 formułujemy uwagę dotyczącą zawartości danego dokumentu (uzupełnienie lub wyjaśnienie tytułu), gdy tytuł zawarty w polu 245 jest mylący, tzn. niedo-

statecznie lub niejednoznacznie określa treść i charakter dokumentu kartograficznego.

Uwaga stosowana sporadycznie.

Należy pamiętać, by pierwszy wskaźnik przyjął wartość 8.

[Zob. przykł. VII.15.7](#)

VII.9. Uwaga dotycząca przeznaczenia czytelniczego – pole 521

Pole 521 zawiera uznane za ważne informacje o przeznaczeniu czytelniczym opisywanego dokumentu kartograficznego, przejęte z opisywanego dokumentu.

Źródłem danych o przeznaczeniu czytelniczym jest cały opracowywany dokument.

Uwaga nie może opierać się na domysłach katalogującego. Temat i zawartość dokumentu nie decydują o tym, że możemy określić przeznaczenie czytelnicze, lecz informacja zawarta na dokumencie jednoznacznie je wskazująca (np. oficjalna informacja wskazująca decyzję ministra o przyjęciu dokumentu do użytku szkolnego).

Zasadniczo nie należy informacji o przeznaczeniu czytelniczym powtarzać, jeżeli została zapisana w innym polu opisu bibliograficznego, np. jako dopowiedzenie w polu 245.

Jednak w przypadku dokumentów kartograficznych pole 008 nie przewiduje możliwości zapisu przeznaczenia czytelniczego w postaci zakodowanej i wyszukiwanie takich dokumentów jest utrudnione. Dlatego informację o przeznaczeniu czytelniczym należy umieszczać w polu 521, nawet jeśli wystąpiła już w strefie tytułu. Należy przy tym stosować ujednoliczone formy zapisu, a nie cytaty z dokumentu. Dla dokumentów przeznaczonych dla szkół podajemy sformułowanie „**Do użytku szkolnego**” bez szczegółowego rozróżnienia, które może być zawarte w strefie tytułu (dla klasy V, dla szkoły podstawowej) i bez wskazania typu dokumentu (mapa, atlas).

Nie umieszczamy w tym polu informacji typu: dla kierowców zawodowych, dla narciarzy, dla niewidomych.

[Zob. przykł. VII.15.8](#)

VII.10. Uwaga dotycząca wersji oryginalnej – pole 534

Pole 534 zawiera w odpowiednich podpolach informacje dotyczące oryginału (podstawy dokumentu), gdy przedmiotem opisu bibliograficznego jest reprint lub reprodukcja:

Podaje się tylko te elementy opisu oryginału, które są różne od podanych w opisie reprintu/reprodukcji i jednocześnie istotne do identyfikacji wersji oryginalnej, np. tytuł oryginału (Zob. I.1.2 pkt. 6.), adres wydawniczy, technika wykonania, skala mapy.

Podpole |m można używać do zapisania, np. danych matematycznych oryginału – skali, zasięgu mapy, odwzorowania, południka zerowego, itp.

Zob. przykł. VII.15.9

VII.11. Uwaga dotycząca źródeł finansowania – pole 536

Pole 536 zawiera w odpowiednich podpolach informacje dotyczące źródeł finansowania (nazwę instytucji finansującej, nazwę projektu, grantu, numer kontraktu, numer grantu, numer programu, zadania).

Informacje te podaje się tylko wtedy, gdy występują na dokumencie (w postaci jednoznacznie określającej finansowanie). Jeśli nazwa jednostki finansującej pojawiła się już w innych miejscach opisu (polu 245 lub 260), wówczas pole 536 pomijamy.

Zob. przykł. VII.15.10

VII.12. Język dokumentu kartograficznego, Uwaga dotycząca języka/pisma użytego w dokumencie – pole 546

Językiem dokumentu kartograficznego jest zarówno język tekstu (opisu i/lub napisów „wokół” mapy, czyli napisów objaśniających), legendy, jak i treści mapy.

Pole 546 zawiera w podpolu |a informację o języku, w podpolu |b o piśmie/alfabecie użytym w katalogowanym dokumencie.

W polu 546 podpolu |a należy podać kompletny opis języków stosowanych w dokumencie, a zatem należy określić język tekstu (bez rozróżniania na opis i nagłówki), legendy i treści mapy. Opis ten należy podać w jak najbardziej skondensowanej formie tzn. z pominięciem skrótu słowa jęz. oraz zastosowaniem uproszczeń i połączeń typu: zamiast podawać „tekst w jęz. pol., legenda w jęz. pol. i niem., treść mapy w jęz. pol.” należy podać w uproszczeniu „tekst i treść mapy pol., legenda także niem.” (*także w znaczeniu dodatkowo*). Wszystkie wymieniane języki rozdzielamy przecinkami, bez stosowania spójnika „i” (zamiast „pol. i niem.” powinno być „pol., niem.”) Jeśli języków np. treści mapy jest więcej niż 6, to należy użyć sformułowania „treść mapy wielojęzyczna”. Natomiast **podpole |b pola 546** stosowane jest tylko wówczas, gdy w danej strefie językowej używa się więcej niż jednego alfabetu lub pisma, np.: język serbski, bądź dany zapis nie jest naturalny dla tego języka – np. jeśli język rosyjski został zapisany alfabetem łacińskim, to należy to zapisać).

W tym podpolu podajemy też informacje o języku tytułów równoległych pominiętych w polach 245 i 246.

W przypadku dokumentu kartograficznego, w którym tekst, legenda i treść mapy są w tym samym języku / językach i nie zachodzi potrzeba umieszczenia uwagi o pominiętych tytułach i/lub dodatkach równoległych (w innych językach niż uznane za języki dokumentu) – wówczas pola 546 nie stosujemy.

Informacje o języku podaje się także w postaci kodów w polach **008** (pozycje znakowe 35–37) oraz **041**. Natomiast stosowanie transliteracji oznacza się w polu 008 (**pozycja znakowa 38 – dane transliterowane kod „o”**). W przypadku dokumentów dla niewidomych i niedowidzących (stosujących alfabet Braille’a), które wymagają specyficznego druku należy także w polu 008 określić kod formy zapisu (**pozycja znakowa 29 – Braille kod „f”**).

W polu 008 podaje się tylko jeden kod – głównego języka dokumentu.

W polu 041 na pierwszej pozycji należy podać zawsze informacje o języku głównym dokumentu kartograficznego, czyli:

- » języku tekstu (opisu), a w przypadku kilku języków – języka tekstu wyróżnionego,
- » języku zgodnym z tytułem właściwym, gdy brak wyróżnionego języka,
- » w wyróżnionym języku napisów (rozumianych jako teksty dodatkowe np. pozaramkowe, tytuły, nagłówki), jeżeli jedynym tekstem jest indeks lub baza adresowa
- » języku zgodnym z treścią mapy, czyli nazewnictwem geograficznym (język, którym zapisano na mapie słowa pospolite i nazwy geograficzne), gdy brak tytułu.

Język treści mapy najłatwiej rozpoznać po języku słów pospolitych użytych na mapie, np.: morze, rzeka, jezioro, wyżyna, jednostki podziału administracyjnego – województwa, landy, hrabstwa, obwody, rejencje itp. Nieprzetłumaczalne nazwy własne nie są podstawą do oznaczenia języka treści mapy.

Pole 041 powinno być wypełniane tylko wówczas, gdy pole 008 nie zawiera wszystkich danych o języku dokumentu, a zatem zawsze, gdy języków jest więcej niż jeden. Jeśli natomiast dokument jest w kilku językach (do 6), w polu 041 każdy kod należy wstawić w oddzielne podpole |a (w pierwszym podpolu język główny, pozostałe w kolejności alfabetycznej). **W przypadku, gdy języków jest w sumie więcej niż 6, należy wstawić w pierwszym podpolu język główny, a w drugim określić nie mul.**

W polu 041 podpolu |g określa się kod języka tekstu dokumentu towarzyszącego. **Pole 041 podpole |h** – kod języka oryginału stosuje się, gdy można ustalić język oryginału (np. na dokumencie podano, że jest to tłumaczenie lub podano

tytuł oryginału i/lub podano tłumaczy). Nie uwzględnia się przy tym równoległych wersji legendy. **Pole 041 podpole |k** stosuje się dla kodu języka tłumaczenia pośredniego. **Pole 041 podpole |m** – kod języka oryginału dokumentu towarzyszącego stosuje się, gdy można ten język ustalić (podobnie jak w podpolu |h). Należy pamiętać o stosowaniu odpowiednich wartości pierwszego wskaźnika (0 – dokument nie jest przekładem lub nie zawiera przekładu, 1 – dokument jest przekładem lub zawiera przekład i wystąpiło podpole |h). Innych podpól pola 041 nie stosuje się w opisie dokumentów kartograficznych.

Skróty nazw języków podaje się w polu 546 w języku polskim, natomiast w postaci zakodowanej zarówno w polu 041, jak i 008 skróty pochodzą – z listy kodów MARC.

Pola 008, 041 i 546 powinny zawierać zgodne (spójne) dane o języku dokumentu.

[Zob. przykł. VII.15.11](#)

VII.13. Uwaga dotycząca proveniencji – pole 561

Pole zawiera informacje na temat historii opisywanego dokumentu od czasu jego powstania do czasu nabycia przez bibliotekę sporządzającą opis.

W polu wymienia się podstawowe informacje o właścicielach dokumentu, których dane zapisano na tym dokumencie (np. inicjały, nota rękopiśmienna, ekslibris, pieczęć).

Pole stosuje się w opisach dokumentów kartograficznych rękopiśmiennych.

Informację o bezpośrednim źródle pozyskania dokumentu podaje się w polach opisu zasobu (rekordzie egzemplarza) w podpolu |g.

VII.14. Uwaga o oprawie – pole 563

Pole 563 zawiera informacje o oprawie opisywanego dokumentu.

Pole stosuje się w opisach dokumentów kartograficznych rękopiśmiennych.

VII.15. Przykłady

VII.15.1. Przykłady pola 500

A) Uwagi dotyczące tytułu

500	—	Tyt. okł.
500	—	Tyt. panelowy.
500	—	Tyt. z etui.
500	—	Tyt. z kartusza.
500	—	Tyt. z żywej paginy.
245	00	Konstancin-Jeziorna : bplan miasta : skala 1:13 500 / cred. kartogr. i wykonanie Piotr Bielawski ; Agencja Regraf.
300	—	2 mapy na 1 ark : bdwustronny, kolor. ; cark. 46x64 cm, złoż. 23x11 cm.
500	—	Tyt. panelowy. Tyt. mapy współwzd. na 2. panelu.
501	—	Współwzd.: Gmina Konstancin-Jeziorna : mapa gminy : skala 1:25 000.
245	00	Gryfów Śląski : bPolska (woj. jeleniogórskie) i CSRS / coprac. w Okręg. Przeds. Geod.-Kart. w Poznaniu.
500	—	Mimo zapisu w tyt., obszar CSRS nie jest prezentowany na mapie.
<i>[Uwaga formułowana, gdy mimo sugestii zawartej w tytule, na obszarze CSRS brak rysunku sytuacji – biała plama; nie wstawiamy wykrzyknika w 245].</i>

Uwagi dotyczące oznaczenia odpowiedzialności

500	—	Mapa wykonana na podstawie mapy Wacława Gródeckiego.
500	—	Treść turyst. oprac. na podstawie materiałów Macieja Walickiego.
500	—	Tabela towarzysząca mapie oprac. na podstawie danych statycznych GUS.
500	—	Wytyczne techniczne do mapy sporządzone przez GUGiK.
500	—	Instrukcja do mapy sporządzona przez GUGiK.
<i>[tego zapisu nie ma na opisywanym arkuszu, ale znajduje się w dokumentacji wykonanej dla całej mapy wieloarkuszowej, np. Mapy topograficznej Polski 1:10 000]</i>

- 500 — Oprac. na podstawie mapy 1:100 000 z roku 1975-77, wg znaków umownych - wzór 1966 r.
- 500 — Podstawowe materiały kartogr.: Baza danych wektorowych VMAPL2, WPGK „Geomat” Poznań, stan 2000; Mapa glebowo-rolnicza 1:25 000, oprac. IUNG Puławy, wyd. 1965-74.
- 500 — Aktual. wykonano na podstawie zdjęć satelitarnych z 1987 r.
- 500 — W prawym górnym rogu dedykacja: Ludovico XIII. Galliarum et Navarrae Regi Christianissimo Europae hanc Tabulam DD. Henricus Hondius.
- 500 — Mapa z atlasu Abrahama Orteliusza „Theatrum orbis terrarum”.
[opis mapy luźnej, dane ustalono na podstawie katalogów]

B) Uwagi dotyczące wydania

- 500 — Znowelizowana na podstawie zdjęć lotniczych z sierpnia 1943 i lipca 1944.
- 245 00 Polska :|batlas samochodowy = Poland road atlas = Polen Auto-atlas = Pologne atlas routier : skala 1:300 000 /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski ; zespół red. Michał Starzewski [et al.].
- 250 — Wyd. 4. /|bred. Mikołaj Cacopulos.
- 500 — Na k. tyt. podano: „wydanie pierwsze”.

C) Uwagi dotyczące danych matematycznych

- 500 — Południk zerowy Ferro.
- 500 — Południk zerowy Paryż.
- 500 — Południk zerowy Paryż, pośrodku nad górną ramką napis „Longitude comptée du Méridien de Paris”.
- 500 — Poziom odniesienia: Kronsztadt. Wysokości podano w metrach, poziom odn. Amsterdam = poziom odn. Kronsztadt + 0,16 m.
- 500 — Siatka: 1 km - UTM, strefa 34 (opisane linie).
- 500 — Orientacja W.

- 500 — Zdjęcie zrobiono 4.08.1981 r. godz. 12, przez satelitę Meteosat II, w pozycji 0° dł. geogr. ponad równikiem i z wysokości 36 000 km.

[dane charakteryzujące zdjęcie satelitarne będące podstawą ortofotomapy]

- 500 — Źródła danych: 1. SPOT XS, 9.10.1992; 2. SPOT XS, 30.08.1992; 3. Mapy topograficzne. – Satelita SPOT 1: wysokość orbity 832 km; normalne rozmiary sceny 60x60 km; wybrany moduł XS - wielospektralny o 3 pasmach. Rozdzielczość terenowa (XS) 20x20 m. Scena główna (2). – Orientacja 11.3°; pora rejestracji 9.36; pozycja słońca: azymut 156°, wysokość 47.7°.

[dane charakteryzujące zdjęcie satelitarne]

- 500 — Graniczna wielkość gwiazdowa 6,5 m.
- 500 — W prawym górnym rogu mapy róża wiatrów z 16 rumbami.
- 500 — Narysowana i oznaczona siatka kilometrowa.

D) Uwagi dotyczące adresu wydawniczego

- 500 — Data wyd. z CIP.
- 500 — Data wyd. MDCCXXIII.
- 500 — Datę wyd. określono na podstawie rys. linii kolejowej z Löwenberg (Lwówek) na wsch. oraz braku linii z Löwenberg do Benzlau (Bolesławiec).
- 500 — Pozostały ślady zatarcia nazwy poprzedniego wydawcy Pierra Mortiera.
- 500 — Mapa pochodzi z dzieła drukowanego w Drukarni M. Maćkowiaka w Poznaniu.

[opis mapy luźnej, dane ustalono na podstawie katalogów lub egzemplarza dzieła]

E) Uwagi dotyczące opisu fizycznego

- 300 — 1 mapa :|bkolor. ;|86x45 cm, złoż. 30x16 cm.
- 500 — Mapa owalna.

F) Uwagi dotyczące serii

- 245 00 Bałtyk, Zatoka Pucka :|bskala 1:40 000 (54°30') /|cBiuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej RP.

- 500 ___ Ark. tzw. serii: Morskie Mapy Nawigacyjne Seria Narodowa ; 45.
830 _0 Morskie Mapy Nawigacyjne ;|v45

G) Uwagi dotyczące zawartości i przedmiotu dokumentu kartograficznego

– rzeźba terenu

- 500 ___ Rzeźba terenu: poziomice, cieniowanie, barwy hipsometryczne.
500 ___ Rzeźba terenu: punkty wysokości.
500 ___ Rzeźba terenu: pojedyncze kopczyki (cieniowane z oświetleniem od zachodu).
300 ___ 1 mapa :|bjednobarw. ;|c27x35 cm.
500 ___ Rzeźba terenu: poziomice, stopnie hipsometryczne (odcienie barwy niebieskiej), izolinie.

– inne elementy treści mapy głównej

- 500 ___ Zasięg mapy: od Renu po rzekę Bug.
500 ___ Mapa przeglądowa z zaznaczonymi granicami Księstwa Warszawskiego.
500 ___ Na planie opisane numery domów.
500 ___ Na planie najważniejsze budynki w mieście narysowane perspektywicznie.
500 ___ Na mapie oznaczone także: złoża surowców i źródła wód mineralnych.
500 ___ Ważniejsze obiekty oznaczono winietkami.
500 ___ W legendzie oznaczony podział administracyjny Polski z lat: 1921, 1946, 1950, 1975, 1999.
500 ___ Na mapie kolorem czerwonym zapisano daty bitew.

– inne elementy zawartości mapy głównej oraz elementy towarzyszące

- 500 ___ Obramienie utworzone z reklam firm sponsorujących wydanie mapy.
500 ___ Recto: wokół mapy, poza wewnętrzną ramką: herby Królestwa Polskiego, rodów królewskich, ziem i województw polskich

zwieńczone u góry wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej w owalu z napisem: „Pod Twoją obronę uciekamy się”. Wokół mapy, wewnątrz ramki: podpisane zdj. posłów parlamentu niemieckiego i sejmu pruskiego, Dumy rosyjskiej i Koła Polskiego w Wiedniu, reprodukcja obrazu J. Matejki „Hołd pruski”.

500 — Pod górną ramką w owalnym kartuszu zdobionym herbem i postaciami dedykacja: "To the right Honourable Sr George Cartwright Bar. vice chamberline of the kings: hou: sehould, this Mapp is humbly Dedicated".

500 — Szeroka na 3 cm bordiura z motywami roślinnymi.

– mapy poboczne, współwydane, dokumenty towarzyszące

500 — Mapa poboczna: Okręg Katowicki, [ca 1:300 000], 5x6 cm.

500 — Mapy poboczne: Kutno, 1:20 000, 22x32 cm; [Płock] centrum, 1:10 000, 12x17 cm; [Okolice Włocławka], 1:350 000, 22x22cm.

[w nawiasie kwadratowym tytuły i skale pochodzące od katalogującego]

500 — Zawiera także plany przejazdowe 46 miast.

500 — Zawiera także: plany przejazdowe 13 miast, tabelę odległości, 3 mapy numeracji samochodowej: w Polsce, w okolicach Warszawy i Katowic.

245 00 Atlas samochodowy Polski :|b1:500 000 /|coprac. Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; red. Halina Prószyńska-Grąbczewska [et al.].

500 — Zawiera także: plany przejazdowe 126 miast, mapę skorowidzową, mapę fizyczną, tablicę odległości.

245 00 Województwo mazowieckie :|batlas miast = Atlas of cities of mazovian voivodship = Städteatlas der Mazowsze Woivodschaft = Atlas de la villes de la voivodie mazovienne : skala 1:20 000 /|coprac. Polskiego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski ; zespół red. Ewa Kowalska [et al.].

246 31 Atlas of cities of mazovian voivodship

246 31 Städteatlas der Mazowsze Woivodschaft

246 31 Atlas de la villes de la voivodie mazovienne

255 — Skala 1:20 000.

260 — Warszawa :|bPPWK,|c2004.

- 300 — 1 atlas ([2], 142 s.) :|bgł. mapy kolor. ;|c24 cm.
 500 — Data wyd. z CIP.
 500 — Zawiera: plany 46 miast, mapy województwa mazowieckiego w skali 1:300 000, 1:800 000.
 500 — Inform. adresowy.
 504 — Indeks ulic, miejscowości.
 546 — Tekst i legenda pol., ang., niem., fr., treść map pol.
 300 — 1 atlas (V, 236 s.) :|bgł. mapy kolor. ;|c28 cm |e1 dysk optyczny (CD-ROM).
 500 — Dok. towarzyszący: Polska [Dokument elektroniczny] : atlas drogowy turystyczno-krajoznawczy / [oprac. informatyczne Grzegorz Guździół ; przygotow. materiałów Danuta Hazuk ; koordynator projektu Łukasz Bula]. Multimedia interakcyjne. Katowice : Mapy Ścienne Beata Piętka, 2001. 1 dysk optyczny (CD-ROM) : dźwięk, kolor ; 12 cm. Wymagania systemowe: IBM PC; Windows 98 lub nowsze; karta graficzna; karta dźwiękowa; czytnik CD-ROM; myszka. Tyt. z ekranu tytułowego. Tyt. na etykiecie dysku: Atlas Polski turystyczno-krajoznawczy.

– teksty towarzyszące (zawartość)

- 500 — Inform. adresowy.
 500 — Verso: treść turyst.-krajozn. (panoramy, widoki, fot.), słowniczek gwary góralskiej.
 500 — Recto: inform. turyst.-krajozn.
 245 00 Poland :|btourist map 1:750 000 /|cpubl. by Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; ed. by Beata Konopska, Michał Starzewski ; ed. staff Cezary Mazur [et al.].
 300 — 1 mapa :|bkolor. ;|c87x94 cm, całość w okł. 23x13 cm +|ebroszura (64 s.).
 500 — Tyt. okł.
 500 — Rzeźba terenu: punkty wysokości.
 500 — Zaznaczono: osobliwości przyrodnicze, zabytki i atrakcje turyst., miejscowości godne zwiedzania.
 500 — Recto: wykaz wybranych zabytków architektury w Polsce oznaczonych na mapie winietkami.
 500 — Broszura: Second ed. [Wyd. 2]; zawiera: inform. turyst.-krajozn. z fot.

H) Uwagi dotyczące ISBN, ISSN, numerów katalogowych, znaków graficznych

020	—	9788375393255
245	—	Wakacje nad polskim morzem : bmapa turystyczna wybrzeża Morza Bałtyckiego : skala 1:200 000 / cPPWK.
500	—	Panel: „Gazeta Wyborcza”.
500	—	Na mapie błędnie przypisany ISSN gazety.
920	—	978-83-7539-325-5
500	—	Copernicus - logo handlowe PPWK.
500	—	Nr kat. 58-005-62-22.
500	—	Pilot - logo handlowe Daunpol.
500	—	Galileos - logo handlowe.
500	—	Regio - logo produktu marki CartoMedia.

VII.15.2. Przykłady pola 501

245	00	Polska : bskarby kultury : skala 1:700 000 / cWydaw. Demart.
260	—	Warszawa : bWydaw. Demart, ccop. 2004.
300	—	2 mapy na 1 ark. : bdwustronny, kolor., laminowany, na wałkach ; cark. 97x135 cm.
500	—	Tyt. z map.
501	—	Współwyd.: Polska : skarby przyrody : skala 1:700 000.
740	02	Polska : skarby przyrody

[wyjątkowo w 740 zastosowano dopowiedzenie do tyt.]

245	00	Afryka - krajobrazy / coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; red. i oprac. komput. Cezary Mazur [et al.].
490	1_	Świat Wokół Nas
501	—	Współwyd.: Afryka - ukształtowanie powierzchni.
830	_0	Świat Wokół Nas - PPWK
740	02	Afryka - ukształtowanie powierzchni

VII.15.3. Przykłady pola 504

504	—	Bibliogr. s. 6.
504	—	Bibliogr. s. [36].
504	—	Bibliogr. s. 209–229.
504	—	Indeks.

- 504 — Indeks nazw geogr.
504 — Bibliogr. s. 151–152. Indeks.

VII.15.4. Przykłady pola 505

- 245 00 Wrocław /|cred. Marta Młynarska-Kaletynowa ; współpr. Rafał Eysymontt ; aut. Cezary Buśko [et al.] ; wybór i oprac. kartogr. historycznej Rafał Eysymontt, Adam Żurek ; tł. niem. Waldemar Könighaus.
- 490 1_ Atlas historyczny miast polskich. Śląsk =|aHistorischer Atlas polnischer Städte. Schlesien ;|v z. 1
- 505 00 |g1, |tPlan katastralny centrum miasta [Wrocławia] w latach 1902-1912 (skala 1:2 500) /|r oprac. Rafał Eysymontt, Agnieszka Zabłocka-Kos, Teresa Dzieniszewska.
- 505 80 |g2a, |tGród Wrocławski około roku 1000 /|rwg Pawła Rzeźnika.
- 505 80 |g2b, |tWrocław około 1200 r. /|r Jerzy Piekalski, Cezary Buśko.
- 505 80 |g2c, |tElementy struktury osadniczej lewobrzeżnego miasta około połowy XIII w. /|roprac. Cezary Buśko.
- [...]
- 505 80 |g 38, |tPlan miasta w jego obszarze administracyjnym, 1939.
- 700 12 Eysymontt, Rafał. |tPlan katastralny centrum miasta w latach 1902-1912 (skala 1:2 500)
- 700 12 Rzeźnik, Paweł. |tGród Wrocławski około roku 1000
- 700 12 Piekalski, Jerzy. |tWrocław około 1200 r.
- 700 12 Buśko, Cezary. |tElementy struktury osadniczej lewobrzeżnego miasta [Wrocławia] około połowy XIII w.
- [...]
- 740 02 Plan miasta w jego obszarze administracyjnym, 1939
- 245 00 Żeglarskie mapy Mazur :|b skala 1:55 000 /|c oprac. kartogr. Tomasz Opach, Maciej Sawicki, Jarosław Talacha ; oprac. treści żeglarskiej Jerzy Kubaszewski, Marek Halter, Grzegorz Korwin-Szymanowski ; Wydawnictwo Kartograficzne Cartographic House.
- 260 — Warszawa :|b Cartographic House ;|b Żagle, |c [2004].
- 300 — 4 mapy na 4 ark. :|b kolor., laminowany, nieprzemakalne etui ;|c każdy 48x68 cm, złoż. 24x17 cm.
- 500 — Tyt. z etui.
- 505 00 |g1, |tSzlak puszczański.
- 505 80 |g2, |tJezioro Śniardwy.
- 505 80 |g3, |tKanały, Ryńskie, Niegocin.
- 505 80 |g4, |tJeziora północne.
- 500 — Mapy poboczne - plany miejscowości w skali 1:22 500: Pisz, 11x14 cm; Ruciane-Nida, 16x20 cm; Mikołajki, 8x11 cm; Orzysz, 9x17 cm; Ryn, 8x9 cm; Giżycko, 15x16 cm; Węgorzewo, 16x11 cm.

- 245 00 Polska, Sąsiedzi z Schengen - Niemcy, Rep. Czeska, Rep. Słowacka, Litwa :|batlas samochodowy 1:550 000 = Road Atlas of Poland, Germany, Czech Republik, Slovakia, Lithuania = Autoatlas von Polen, Deutschland, Tschechische Republik, Slowakische Republik, Litauen /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera ; red. Beata Konopska, Michał Starzewski ; zespół red. Bożenna Kobert [et al.] ; zespół inform. geogr. Jacek Ruciński, Agnieszka Pietrzak, Elżbieta Chudorlińska.
- 505 0_ Polska dla kierowców zawodowych : atlas samochodowy, 1:550 000. Niemcy dla kierowców zawodowych : atlas samochodowy, 1:550 000. Republika Czeska dla kierowców zawodowych : atlas samochodowy, 1:550 000. Republika Słowacka dla kierowców zawodowych : atlas samochodowy, 1:550 000. Litwa dla kierowców zawodowych : atlas samochodowy, 1:550 000. Mapa samochodowa Europy, 1:4 500 000.
- 546 — Tekst i legenda pol., ang, niem., treść map wielojęzyczna.
- 740 02 Środowisko geograficzne ziem polskich w X wieku
- 740 02 Polska dla kierowców zawodowych
- 740 02 Niemcy dla kierowców zawodowych
- 740 02 Republika Czeska dla kierowców zawodowych
- 740 02 Republika Słowacka dla kierowców zawodowych
- 740 02 Litwa dla kierowców zawodowych
- 740 02 Mapa samochodowa Europy

Uwaga: ze względu na podawane wymiary map, nie można było użyć pola 505

- 245 00 Polska Piastów /|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; red. map Beata Konopska, Dariusz Przybytek, Izabela Hajkiewicz ; red. i oprac. komput. Cezary Mazur [et al.].
- 260 — Warszawa :|bPPWK,|c2001.
- 300 — 5 map na 1 ark. :|bdwustronny, kolor., na wałkach ;|cark. 150x114 cm.
- 500 — Tyt. znad map.
- 500 — Dok. zawiera mapy w skali 1:1 500 000: Środowisko geograficzne ziem polskich w X wieku, 53x55 cm; Polska pierwszych Piastów, 61x60 cm; Skutki testamentu Bolesława Krzywoustego, 51x52 cm; Polska Władysława Łokietka, 51x48 cm; Polska Kazimierza Wielkiego, 59x66 cm.
- 740 02 Środowisko geograficzne ziem polskich w X wieku
- 740 02 Polska pierwszych Piastów
- 740 02 Skutki testamentu Bolesława Krzywoustego
- 740 02 Polska Władysława Łokietka
- 740 02 Polska Kazimierza Wielkiego

VII.15.5. Przykłady pola 506

- 506 0_ Poufne. W 2001 r. zmieniono na jawne.
 506 1_ Do użytku służbowego|bGUGiK.
 506 __ Do użytku wewnętrznego.

VII.15.6. Przykłady pola 510

- 510 4_ CKZK |cz.1 poz 300.
 510 4_ Catalog LC|ct. 3 opis 3621.
 510 3_ RGB online.
 510 3_ COPAC online.
 510 3_ Estr. XIX nie notuje.
 510 3_ Rastawiecki, Mappografia nie notuje.
 510 4_ Dawne plany|cpoz. 3573.
 510 3_ IKAR online.

VII.15.7. Przykłady pola 520

- 245 00 Mazury: Kętrzyn, Gołdap, Węgorzewo :|bmapa turystyczna : ska-
 la 1:50 000 = Tourist map /|cPietruska & Mierkiewicz Wydawni-
 ctwo i Bank Geoinformacji.
 520 8_ Mazury - część północna.

VII.15.8. Przykłady pola 521

- 245 10 Atlas geograficzny Polski /|ckoncepcja atlasu Wiesław Ostrowski ;
 red. atlasu Beata Byer, Marzena Wieczorek, Wiesław Ostrowski ;
 oprac. i red. map Wiesław Ostrowski [et al.] ; oprac. graf. i kom-
 put. map Studio komputerowe „Demart” Beata Byer [et al.].
 521 __ Do użytku szkolnego.
 245 00 Atlas geograficzny do przyrody :|b szkoła podstawowa IV-VI /
 |cred. i wykonanie atlasu CarteE Barbara i Jacek Gawrysiakowie.
 521 __ Do użytku szkolnego.
 245 00 Atlas geograficzny dla liceum ogólnokształcącego, liceum pro-
 filowanego i technikum :|bzakres podstawowy i rozszerzony
 /|ckoncepcja atlasu: Paweł Wład ; oprac. i red. atlasu Pracownia
 Kartograficzna Carta Blanca Jacek Sztolcman ; oprac. i red. map:
 Władysław Bączek [et al.].
 521 __ Do użytku szkolnego.

- 245 00 Atlas geograficzny Polski /|cZespół Konsultacyjny do Spraw Opracowywania Map dla Niewidomych i Słabowidzących przy Głównym Geodecie Kraju: Józef Mendruń [et al.] ; oprac. merytoryczne i kartogr. Magdalena Polak ; oprac. tyflograficzne Marek Jakubowski, Alina Talukder.
- ~~521 — Atlas przeznaczony dla osób niewidomych i niedowidzących.
[przekreślona informacja jest zbędna]~~

VII.15.9. Przykłady pola 534

- 245 10 Dvcatvs Silesiae Grotganvs cum Districtu Episcopali Nissensi /|cDelineatore Iona Scvltetto, Silesio.
250 — [Ca 1:185 000].
260 — Katowice : |bArsilesia Wydaw., |c[2006].
300 — 1 mapa :|bkolor. ;|cark. 48x64 cm.
534 — |pRepr., oryg.:|cAmstelodami : Apud Joannem Janssonium, 1639-1641.|e1 mapa : miedzior. kolor. ; 38,5x49,5 cm.|nPo raz pierwszy wydana w: Nieuwen Atlas, Ofte Wherelt-beschrijvinge vertonende [...], holenderskiej wersji "Atlas Novus" Janssoniusa.
- 245 10 Beuthener Kreis :|bXI. zum Oppelner Regierungs-Bezirk gehörig. /|cWiesner gez. ; Schilling ; Lithogr. von A. Assmann.
250 — 2. verbesserte Aufl.
255 — [Ca 1:150 000].
260 — Katowice :|bArsilesia Wydaw.,|c[2006].
300 — 1 mapa :|bkolor. ; cark. 48x64 cm.
534 — |pRepr., oryg.:|cBreslau : F.E.C. Leuckart, 1831 (Breslau : C. Gotschling, litogr.)|e1 mapa : litogr. kolor. ; 35,2x41 cm.|nZ: Atlas Von Schlesien : in Specialkarten der landrätlichen Kreise und des österreichischen Antheils.
- 245 00 Świdnica :|breprint historycznego planu miasta = Schweidnitz : reprint des historischen Stadtplanes /|cHBA.
260 — Wrocław :|bHBA,|c2004.
534 — |pRepr., oryg.:|tSchweidnitz : maszstab 1:10 000 / bearbeitet in der Vermessungsabteilung des Stadtbauamtes.|cSchweidnitz : L. Heege, 1937.
- 245 10 Tabula geographica Episcopatum Warmiensem in Prussia exhibens :|bHeilsberg, solita habitatio Episcopalis longitudinem 38 graduum, et 16 minutorum ab insula Ferro numerat /|cJoannes Fridericus Endersch ; Fr. Hampe sculp. ; Elblingae, 1755.
255 — [Ca 1:150 000], podziałka liniowa: Millar Germanic com[m]. qvor. 15 in Grad.
260 — Kętrzyn :|bKengraf,|c2002.

- 510 ___ Baza IKAR.
 534 ___ |pRepr., oryg.:|cElblingae, 1755.|e1 mapa : miedzior. kolor.; 47x55 cm.
- 245 10 Plan miasta Sieradza z 1823 r. /|cW. Ziółkowski Mier. Przys. ; kopiowałem w Warszawie dnia ... Czerwca 1859 roku, A.Z. Gustowski Jnż.
- 246 1_ |iTyt. z mapy:|aPlan miasta Sieradza w Guberni Warszawskiej w Powiecie Sieradzkim położonego [...]
- 255 ___ [Ca 1:6 000], Podziałka 500 Stóp Jeometrycznych = [3,65 cm].
- 260 ___ Sieradz :|bMuzeum Okręgowe,|c2006.
- 300 ___ 1 mapa :|bkolor. ;|c23,5x41 cm.
- 534 ___ |pRepr., oryg. ze zbiorów Muzeum Okręgowe w Sieradzu.:|tPlan miasta Sieradza w Guberni Warszawskiej w Powiecie Sieradzkim położonego, zdziałany w r. 1823.|cWarszawa, 1859.|e1 mapa : rps. kolor. ; z ramą 100x167cm, 92x159 cm.|m[Ca 1:1 500].

VII.15.10. Przykłady pola 536

- 536 ___ Sfinansowany przez Urząd Gminy Gierałtowiec
- 536 ___ Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
- 536 ___ Sfinansowano ze środków Marszałka Województwa Lubelskiego
- 536 ___ Mapa współfinansowana przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego
- 536 ___ Prace zrealizowano w ramach projektu badawczego finansowanego przez Komitet Badań Naukowych|f1 HO1G 020 14
- 536 ___ Sfinansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

[choć na dokumencie „Wykonano [...] za środki finansowe wypłacane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”]

VII.15.11. Przykłady pola 546

- 041 0_ pol|aeng
 546 ___ Dok. kartogr. pol., ang.

[zarówno mapy, jak i tekst w tych samych językach – pole 546 pomijane]

- 546 — ~~Dok. kartogr. niem.~~
[zarówno treść mapy, jak i tekst w jęz. niem. – pola 041 i 546 pomijane]
[dawniej formy z powyższych przykładów stosowano dla map luźnych, a dla atlasów zapis: „Atlas w jęz. xx”]
- 041 0_ pol|aeng|ager
- 546 — Treść mapy pol., legenda i tekst także ang., niem.
- 546 — |bFraktura.
[dok. kartogr. niem. zapisany gotykiem]
- 008 — 100111s2008 pl a |f 0 pol
 245 00 Warszawa :|bmapa ogólna 1:75 000 /|coprac. tyflokartogr. Magdalena Polak i Mariusz Olczyk - www.Globe24.pl.
 546 — |bAlfabet łac. i Braille’a, broszura tylko alfabetem Braille’a.
- 008 — 040809s2003 pl gmz a | 1 pol
 041 0_ pol|aeng|ager|aslo
 245 00 Szczawnica :|bskala 1:23 000 /|coprac. wydawca Mapy Ścienne Beata Piętka Wydawnictwo Kartograficzne.
 546 — Treść mapy pol., słowac., legenda pol., ang., niem.
- 008 — 030521s2002 pl g a | 1 pol
 041 0_ pol|acsb|aeng|ager
 245 00 Kaszëbë :|bPojezierze Kaszubskie 1:50 000 /|cred. Urszula Wojciechowska, Tomasz Płatek, Katarzyna Bischoff ; treść turyst. [oprac.] Michał Kucharski, Anna Dalida, Blanka Lach ; tekst Anna Klimko ; zdj. Jacek Sztolcman [et al.] ; nazewnictwo kasz. Jerzy Treder ; Pracownia Kartograficzna Carta Blanca.
 546 — Tekst pol., legenda także ang., niem., treść mapy równol. pol., kasz. (nazwy dwujęzyczne).
- 008 — 070525s2006 pl g e | 1 eng
 041 1_ eng|afre|ager|apol|arus|hpol
 245 00 Polish Highways and Byways /|catlas ed. Agnieszka Wędrychowska ; selection of unusual places preparation and text editing Ewa Łodzińska, Waldemar Wieczorek, Stanisław Kryciński ; cartographic preparation Robert Janaszek, Piotr Kamiński ; preparations of maps and index of places Aleksander Giżycki [et al.] ; transl. Alicja Brodowicz-Transue, Ian Transue, Europejskie Centrum Tłumaczeń ; Demart.
 546 — Tekst ang., treść mapy pol., legenda także ang., niem., fr., ros.

- 008 ___ 090525s1988 pl a | 0 pol
041 1_ spa|apol|hpol
245 00 Orbis les invita a Wrocław :|bPolonia /|coprac. Państwowe
Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych ; oprac. Ali-
cja Rybińska-Tybel i Urszula Cichowska ; oprac. tech. Wanda
Łyżwińska ; texto H. Pobidyńska ; trad. I. Płaska.
546 ___ Tekst i legenda hiszp., treść mapy pol.
- 245 10 Drawa :|bJez. Drawsko - Krzyż : szlak kajakowy 1:60 000 /|coprac.
aut. Roman Janusiewicz, Jerzy Błędowski ; red. Krzysztof Marciniak ;
współpr. red. Zbigniew Galiński ; Wydawnictwo Kartograficzne
Eko-Graf.
- 490 1_ Szlaki Kajakowe Polski ;|v3
546 ___ Tyt. równol. także niem., ang.
830 _0 Szlaki Kajakowe Polski ;|v3

VIII. Międzynarodowy numer znormalizowany

Podstawowymi polami przeznaczonymi do podawania numerów znormalizowanych są pola: **020** (ISBN) oraz niestosowane przez ZZK: **022** (ISSN dla wydawnictw ciągłych) i **024** (inny numer znormalizowany).

Źródłem danych jest w tym przypadku cały dokument, a inne źródła spoza dokumentu kartograficznego mogą służyć jedynie do weryfikacji numeru ISBN.

VIII.1. ISBN

Ze względu na sposób zapisu numeru znormalizowanego ISBN w polu **020** (brak możliwości stosowania znaków rozdzielających), dodatkowo należy zastosować **pole 920** (wraz ze znakami rozdzielającymi).

Podpola stosowane w polu 020 i 920:

- » **Podpole |a** numer ISBN zapisany bez akronimu: w 020 bez znaków rozdzielających, w 920 ze znakami rozdzielającymi (zob. przykł. 1–4, 8–9).

Po numerze ISBN, **ale tylko w polu 920**, można podać w nawiasach okrągłych informację uzupełniającą, wskazującą warianty w obrębie jednego wydania (dokumenty mogą się różnić np. nośnikiem, oprawą, formatem, wydawcą), a w przypadku 2 numerów dla wydawnictw wielotomowych informację identyfikującą przynależność do całości lub tomu (zob. przykł. 2–4).

- » **Podpole |c** cena wydrukowana na dokumencie (zob. przykł. 5, 6).

Wyłącznie w polu 920 w podpolu |c (po dwukropku) można umieścić cenę, jeżeli jest wydrukowana na dokumencie.

- » **Podpole |z** błędny lub unieważniony numer ISBN – stosowane jest w 020 i 920. Podpole zawiera ISBN źle wydrukowany, mający nieprawidłową postać (np. zbyt krótki, błędny) lub omyłkowo przypisany dokumentowi kartograficznemu. Jeżeli na dokumencie znajduje się wyłącznie błędny ISBN, wówczas poprawny ustalamy tylko wtedy gdy jest to możliwe (nie przeliczamy 10-cyfrowego na 13-cyfrowy).

Niestety, zdarza się, że wydawcy nadal niepoprawnie stosują 10-cyfrowe numery ISBN (z dawniej otrzymanej puli numerów) dla publikacji wydawanych

obecnie, chociaż od stycznia 2007 r. został wprowadzony w Polsce nowy 13-cyfrowy ISBN. Tylko w okresie przejściowym wydawcy mogli podawać 2 numery jednocześnie (10-cyfrowy i 13-cyfrowy, ale zawsze obowiązującym był tylko jeden z nich (do 31.12. 2006 – 10-cyfrowy, a od 1.01.2007 – 13-cyfrowy). Jeśli taki 10-cyfrowy numer jest potwierdzany przez converter jako poprawny, to za taki go uznajemy.

Jeżeli na dokumencie znajduje się jedynie błędny ISBN (nawet przy ustaleniu poprawnego) lub poprawny i błędny, wówczas w polu 500 należy wstawić właściwą uwagę objaśniającą ten fakt np.: Na dok. wyłącznie błędny ISBN lub Na okł. błędny ISBN.

Jeżeli konkretne wydawnictwo przypisało omyłkowo różnym dokumentom ten sam numer ISBN i nie udało się ustalić, które oznaczenie jest poprawne, wówczas oznaczenie z późniejszej publikacji traktujemy jako błędne. Natomiast w przypadku, kiedy wydawnictwo przypisuje ten sam numer ISBN wszystkim wydaniom jednego „tytułu”, nie stosuje się podpole |z, chociaż oznaczenie poprawne nie jest (zob. przykł. 7, 8).

Do sprawdzenia poprawności numeru ISBN należy użyć (o ile to wystarczające) bazy ISBN BN i/lub międzynarodowej aplikacji – convertera ISBN <http://www.isbn-international.org/ia/isbncvt>

VIII.2. ISSN

Zasadniczo numer ISSN dotyczy wydawnictw ciągłych – czasopism i tylko dla nich stosowane jest pole 022.

Jeżeli na dokumencie kartograficznym pojawi się numer ISSN, to:

- » najczęściej **jest to numer serii** i należy go podać wyłącznie w strefie serii, czyli w **polu 830 i/lub 490 podpolu |x** (zob. VI.3.) (zob. przykł. 9).
- » podany numer ISSN **dotyczy wydawnictwa ciągłego, do którego dana mapa była załącznikiem**, bądź jest to numer błędny lub zastosowany niewłaściwie i wówczas fakt ten należy skomentować w **polu 500** (strefa uwag) – bez podawania samego numeru (zob. przykł. 10).

VIII.3. Przykłady

1)	020	__	9788361092964
	245	00	Bliskie okolice Wrocławia : bczęść południowo-wschodnia : skala 1:50 000 / cred. Grzegorz Zwoliński ; kartogr. Stanisław Namysł [et al.] ; Studio Plan.
	920	__	978-83-61092-96-4

- 2) 020 — 8388611313
 020 — 8388611216
 245 00 Europa :|bmapa fizyczna : skala 1:11 000 000 /|cMapy Ścienne Beata Piętka Wydawnictwo Kartograficzne.
 501 — Wspólwyd.: Europa – polityczna : skala 1:11 000 000
 920 — 83-88611-31-3 (mapa fizyczna)
 920 — 83-88611-21-6 (mapa polityczna)
- 3) 020 — 8389239574
 020 — 8373911030
 245 00 Wielki atlas historyczny /|cred. atlasu Elżbieta Olczak, Julia Tazbir ; red. i oprac. map Konrad Banach [et al.] ; oprac. graf. i komput. Studio komputerowe „Demart” Barbara Koźmik [et al.] ; koment. historyczne - starożytność Ewa Wipszycka-Bravo [et al.].
 920 — 83-89239-57-4 (Demart)
 920 — 83-7391-103-0 (Świat Książki)
- 4) 020 — 8390004313
 020 — 8390004321
 020 — 8386687010
 020 — 838668710X
 245 00 Świat :|batlas geograficzny dla szkoły średniej.|nZ. 1-5 /|coprac. i red. Anna Siwicka, Michał Siwicki ; Wydawnictwo Kartograficzne Polkart Anna Siwicka.
 920 — 83-900043-1-3 (całość)
 920 — 83-900043-2-1 (zeszyt 1)
 920 — 83-86687-01-0 (zeszyt 2)
 920 — 83-86687-10-X (zeszyt 3)
- [Defekt, brak z. 4, 5]*
- 5) 245 10 Geografia dla klasy pierwszej szkół średnich :|bz atlasem geograficznym /|cEugeniusz Romer ; [rys. E. Löffler].
 920 — |cK. 3 (egz. oprawny)
 920 — |cK. 1 hal. 80 (atlas)
- 6) 020 — 8370000150
 245 00 Polska, kontynenty, świat :|batlas geograficzny dla kl. VI-VIII /|c[red. atlasu Henryk Górski, Barbara Filochowska ; red. map Sabina Bujno et al.].
 920 — 83-7000-015-0 :|czł 50
- 7) 020 — |z97883608983104
 245 00 Kołobrzeg :|bmapa turystyczna = Kolberg : Touristische Karte /|coprac. Kamera.
 500 — Na dok. wyłącznie błędny ISBN.
 920 — |z978-83-60898-31-04

- 8) 020 ___ 8388611666|z8388661666
245 00 Praga :|bplan miasta : skala 1:20 000 /|cprac. Mapy Ścienne
Beata Piętka Wydawnictwo Kartograficzne.
500 ___ Na dok. wyłącznie błędny ISBN.
920 ___ 83-88611-66-6|z83-88661-66-6
- 9) 020 ___ 8389545950
245 00 Wolbrom.|bKlucze /|cABW Graf.
490 1_ Kolekcja Planów Miast Województwa Małopolskiego,|x0208-
7693
830 _0 Kolekcja Planów Miast Województwa Małopolskiego,|x0208-
7693
920 ___ 83-89545-95-0
- 10) 020 ___ 9788375393255
245 00 Wakacje nad polskim morzem :|bmapa turystyczna wybrzeża
Morza Bałtyckiego : skala 1:200 000 /|cPPWK.
500 ___ Panel: „Gazeta Wyborcza”.
500 ___ Na mapie błędnie przypisany ISSN gazety.
920 ___ 978-83-7539-325-5

Załączniki

Załącznik 1. Przeliczanie wybranych skal / podziałek mianowanych na liczbowe

Oprac. zał. Lucyna Szaniawska

Tabele skal mianowanych pozwalają na dokładne przeliczenie skali bez konieczności dodawania „ca”, np.: Masštab” [1:16 800], gdy na mapie było: *Masštab v anglijskom” dŭjmě 200 sažen”*

1.1. Przeliczenie francuskich skal mianowanych

Ciąg skalowy map francuskich w XVIII w.⁵⁾

Skala mianowana	Skala liczbowa	Uwagi
12 pouces = 100 toises	1:600	skala pomiarów terenowych dla modelu terenu
3 pouces = 100 toises	1:2 400	skala pomiarów terenowych przy fortyfikacjach
8 lignes = 100 toises	1:10 800	skala pomiarów geodezyjnych
4 lignes = 100 toises	1:21 000	skala pomiarów rekonesansowych
1 ligne = 100 toises	1:86 400	skala topograficznej mapy Cassini’ego
1 pouce = 3 liegues	1:493 000	skala drukowanych map prowincji
1 pouce = 15 leagues	1:2 465 000	skala drukowanych map całego kraju

1.2. Przeliczenie angielskich skal mianowanych

1 nautical mile = 18,5 cm – 1:10 000

Wyjaśnienie: skala liniowa map nautycznych (from a large-scale NOAA nautical chart). Podziałka liniowa, reprezentująca 1 nautical mile (1 852 m lub 72 913 inches) równa się 185 mm (7,29 inches) długości na papierowej mapie, 1:10 000 skala pomniejszenia.

Ciąg skalowy map brytyjskich⁶⁾

Skala mianowana	Skala liczbowa
approx.10 feet = 1 mile	1:500
10 feet = 1 mile	1:528
60 inches = 1 mile	1:1 056
approx.25 inches = 1 mile	1:2 500
6 inches = 1 mile	1:10 560
approx.2 1/2 inches = 1 mile	1:25 000
1 inch = 1 mile	1:63 360
1 inch = 2 mile	1:126 720

5) Źródło: Konvitz, J. *Cartography in France – science, engineering, and statecraft*. Chicago; London : University of Chicago Press, 1985.

6) Źródło: *Historian’s Guide to Early British Maps: A Guide to the Location of Pre-1900* / Royal Historical Society. (Guides and Handbooks ; No 18). s. 101-103.

Skale szkockie

Skala mianowana	Skala liczbowa	Uwagi
25 inches to the mile	1:2 500	największa skala używana przez, np. Ordnance Survey w Szkocji seria wydawana w latach 1855–1882
1 inch to the mile	1:63 300	

1.3. Przeliczenie rosyjskich skal mianowanych

Ciąg skalowy map rosyjskich XVIII/XIX w.⁷⁾

Skala mianowana	Skala liczbowa
100 sążni w calu	1:8 400
200 sążni w calu	1:16 800
250 sążni w calu	1:21 000
1 wiorsta w calu	1:42 000
2 wiorsty w calu	1:84 000
3 wiorsty w calu	1:126 000
4 wiorsty w calu	1:168 000
5 wiorsty w calu	1:210 000
8 wiorsty w calu	1:336 000
10 wiorst w calu	1:420 000
20 wiorst w calu	1:840 000
24 wiorst w calu	1:1 008 000
40 wiorst w calu	1:1 680 000
50 wiorst w calu	1:2 100 000
60 wiorst w calu	1:2 520 000
80 wiorst w calu	1:3 360 000
100 wiorst w calu	1:4 200 000
200 wiorst w calu	1:8 400 000
500 wiorst w calu	1:21 000 000

7) Źródło: Novokšanova-Sokolovskaâ, *Kartografičeskoe i geografičeskoe raboty v Rossii v XIX – načale XX v.* Moskva, 1967, s. 116–117.

Załącznik 2. Przeliczenie wybranych południków na południk zerowy Greenwich

Oprac. zał. Lucyna Szaniawska

W 1884 r. na konferencji International Meridian Conference w Waszyngtonie południk Greenwich został ustalony jako południk zerowy.

Francja przyjęła południk Greenwich jako zerowy w 1911 r. dla map lądowych, zaś dla map nawigacyjnych w 1914 r., ale nadal na mapach można spotkać stosowanie zerowego południka paryskiego.

Źródła danych do tabeli zawierającej oznaczenia południków zerowych stosowanych w różnych krajach były bardzo różnorodne i gromadzono je latami. Stąd przytoczenie ich wszystkich w niniejszej instrukcji okazało się niemożliwe. Dlatego podano jedynie niektóre ze źródeł.

Nazwa południka zerowego	Odległość od Greenwich	Uwagi
WIELKA BRYTANIA Greenwich	0° 00' 00"	
FRANCJA Paryż – Południk paryski (1), (2), (3)	2° 20' 14" E	od 1634 do 1792 r. stosowany Ferro
BELGIA Bruksela (1), (2)	4° 22' 05" E	
BELGIA Antwerpia (3)	4° 22' 5" E	
HOLANDIA Rotterdam (3)	4° 29' 46" E	
HOLANDIA Amsterdam (3)	4° 53' 01" E	
SZWAJCARIA Berno (1)	7° 26' 22" E	
NIEMCY Oldenburg (3)	8° 12' E	
WŁOCHY Genua (3)	8° 55' E	
WŁOCHY Piza (1)	10° 24' E	
NORWEGIA Kristiania – Oslo (1), (2)	10° 43' 22" E	
BAWARIA Monachium (2)	11° 36' 32" E	
WŁOCHY Rzym – południk Monte Mario (1)	12° 27' 8" E	
WŁOCHY Rzym (2)	12° 29' 5" E	
DANIA Kopenhaga – Rudetaern (1), (2)	12° 34' 32" E	obserwatorium astronomiczne od 1642 r.
NIEMCY Berlin (3)	13° 23' 42" E	
WŁOCHY Neapol (2)	14° 15' 42" E	
SZWECJA Sztokholm (1), (2)	18° 3' 30" E	obserwatorium
RPA Capetown (2)	18° 28' 41" E	
ALBANIA Tirana (3)	19° 46' 45" E	
ROSJA Kaliningrad (Królewiec) (3)	20° 29' 47" E	
POLSKA Warszawa – południk warszawski(1) ⁸⁾	21° 00' 42" E	stosowany w XIX w. do 1922 r.
RUMUNIA Oradea (1)	21° 55' 16" E	
GRECJA Ateny (3)	23° 42' 59" E	

8) Na mapach publikowanych w Królestwie Polskim dominuje oznaczenie południka Ferro. W nielicznych przypadkach zastosowano południk warszawski, np. J. Nipanicz, *Mappa Królestwa Polskiego podług najnowszych źródeł ułożona i litografowana w Zarządzie Ober. Kwatermistrza Wojsk w Królestwie Polskim 1863*; P. A. Baracz, *Mapa dziesięciu guberni Królestwa Polskiego przez...* Warszawa, 1901 do 1917 (co najmniej 7 wznowień), . Południk warszawski względem Ferro na wielkość 38° 42' 30" obliczono w latach 20. XIX w. Zob.: L. Szaniawska, *Mapy Królestwa Polskiego wydane w latach 1815–1915 w zbiorach Biblioteki Narodowej*. Warszawa 1997.

FINLANDIA Helsinki	24° 57' 17" E	
RUMUNIA Bukareszt (3)	26° 07' E	
TURCJA Sztambuł (3)	28° 58' 50" E	
EGIPT Aleksandria (1)	29° 53' E	
ROSJA St. Petersburg (3)	30° 18' 59" E	
ROSJA St. Petersburg – Pułkowo (Pulkovo) (2)	30° 19' 39" E	
EGIPT Wielka Piramida w Gizie (1)	31° 08' 40" E	
IZRAEL Jerozolima (1)	35° 13' 47" E	
ROSJA Moskwa (3)	37° 34' 15" E	
ARABIA SAUDYJSKA Mekka(1)	39° 49' E	
INDIE Bombaj (2)	72° 48' 55" E	
INDIE Ujjain (1)	75° 47' E	Używany w hinduskiej astronomii i kalendarzu
INDIE Madras (2)	80° 14' 50" E	
INDONEZJA Batawia (3)	106° 48' 28" E	
CHINY Pekin (3)	116° 28' 10" E	
JAPONIA Kioto (1)	135° 46' E	Używane na XVIII i XIX-wiecznych japońskich mapach
AUSTRALIA Canberra (3)	149° 08' E	
AUSTRALIA Sydney(2)	151° 12' 23" E	
WIELKA BRYTANIA Greenwich	0° 00' 00"	
HISZPANIA Madryt (1), (2)	3° 41' 17" W	
HISZPANIA Kadyks [Cadiz] (2)	6° 17' 42" W	
PORTUGALIA Lizbona (1), (2)	9° 07' 55" W	
WYSPY KANARYJSKIE Teneryfa (3)	16° 35' W	
WYSPY KANARYJSKIE Ferro (1), (2), (3)	17° 39' 46" W	
BRAZYLIA Rio de Janeiro (1), (2)	43° 10' 21" W	
CHILE Santiago (3)	70° 41' 00" W	
WENEZUELA Caracas (3)	66° 55' 50" W	
USA New York – Manhattan (3)	74° 00' 29" W	
KOLUMBIA Bogota (3)	74° 04' 53" W	
USA Filadelfia (1), (2)	75° 10' 12" W	
USA Waszyngton (1), (2)	77° 3' 2" W	od 1863 do 1884 r.
MEKSYK Meksyk (3)	99° 11' 40" W	

źródła:

(1) Wikipedia ang. 15 XII 2009 r.

(2) *The Classification and cataloging of maps and atlases* by S. Boggs and D. Lewis. New York, 1945, s. 91–92

(3) F. Gąsiewicz, *Siatka na mapach*. Warszawa, 1967

(4) *Cartographic Materials: A Manual of Interpretation for AACR2* / Prepared by the Anglo-American Cataloguing Committee for Cartographic Materials, 2002 Revision, Second Edition plus 2004 Update Elizabeth U. Mangan, Editor.

Załącznik 3. Przykłady najczęściej stosowanych źródeł cytaty literatury drukowanej

Do stosowania w polu 510 i rekordach wzorcowych (polach 670 i 676) – wybór: *Lucyna Szaniawska*

- » Pogrubiono frazy do użycia jako cytata.
- » W nawiasie kwadratowym podano elementy, w jakie powinna zostać opatrzona cytata (w polu 510 podpole |c).

Bénézit [t. s.] *Dictionnaire critique et documentaire des peintres Grund*, t. 1-15 / E. Bénézit. – Paris 1948-1966

Catalog BM [t. nr opisu] *The British Museum Catalogue of Printed Maps, Charts and Plans*. London, 1967-74

Catalog LC [t. nr opisu poz.] *A List of Geographical Atlases in the Library of Congress*.

CKZK [z. poz.] *Centralny katalog zbiorów kartograficznych w Polsce*

Z. 1, *Katalog atlasów i dzieł geograficznych 1482-1800* / Łodyński Marian, 1961,

Z. 2, (Uzupełniający) *Katalog atlasów i dzieł geograficznych 1482-1800* / Łodyński Marian, 1963

Z. 3, *Katalog atlasów 1801-1919* / Łodyński Marian, 1965

Z. 4, *Katalog atlasów i dzieł geograficznych 1528-1945* / Łodyński Marian, Paćko Teresa, 1968

Z. 5, *Wieloarkuszowe mapy topograficzne ziem polskich 1576-1870* / Paćko Teresa, Trzebiński Wojciech, 1983

Z. 6, *Mapy ziem polskich przeglądowe i jednoarkuszowe topograficzne wydane w latach 1764-1814 i wybór map z lat 1815-1870 z uwzględnieniem zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu* / Paćko Teresa, Trzebiński Wojciech, 2000

DNb, C [za rok, C 01, C 02...] *Deutsche Nationalbibliografie. Reihe C Karten*

Dzikowski, Katalog [nr opisu] Dzikowski, Mikołaj *Katalog atlasów Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów Joachima Lelewela oraz map Polski*, Wilno, 1940

Estr XIX [cz. t. s.] *Bibliografia Polska XIX stulecia*. – Wyd. 2. / Karol Estreicher. – Kraków, 1959

Historische Pläne 2000 *Historische Pläne und Grundrisse von Städten und Ortschaften in Polen* / oprac. Egon Klemp. - Wiesbaden, 2000

Imago Poloniae [t. s. nr opisu] *Imago Poloniae. Dawna Rzeczpospolita na mapach, dokumentach i starodrukach w zbiorach Tamasza Niewodniczańskiego* / [red. Tomasz Niewodniczański ; aut. katalogu: Kazimierz Kozica, Janusz Pezda. Warszawa T. 1, T. 2, 2002

Imago Silesiae [nr opisu] Dworsatschek, Mariusz *Imago Silesiae z kolekcji Tomasza Niewodniczańskiego*. Wrocław, 2002

Koeman, Atlantes Neerlandici [t. s.] Koeman, Cornelis *Atlantes Neerlandici. Bibliography of terrestrial, maritime and celestial atlases and pilot books, published in the Netherlands up to 1880*. Amsterdam, 1967-1970. Vol. 1. 1967; Vol. 2. 1969; Vol. 3. 1969; Vol. 4 1970

- Koeman's Atlantes Neerlandici** [t. s.] *Koeman's Atlantes Neerlandici the folio atlases publ. by Gerard Mercator [et al]. / comp. by Peter van der Krogt. New ed. Vol. 1 Tuurdijk : HES Publishers, cop. 1997 Vol. 3. p. A , part B. New ed. Tuurdijk : HES Publishers, cop 2003*
- Materiały do słownika kartografów** [s.] *Materiały do słownika kartografów i geodetów polskich : archiwalia z dawnej Pracowni Historii Geografii i Kartografii Bolesława Olszewicza / przygot. do wyd. Jan Szeliga i Wiesława Wernerowa ; Instytut Historii Nauki PAN. Zespół Historii Kartografii, Polskie Towarzystwo Geograficzne. Warszawa, 1999*
- Olszewicz XV-XVII** [s.] *Olszewicz, Bolesław Kartografia polska XV-XVII wieku : (przegląd chronologiczno-bibliograficzny) / przygotował do wyd. Jerzy Ostrowski. Warszawa, 2004*
- Olszewicz XIX** [t. s. poz.] *Kartografia polska XIX wieku : (przegląd chronologiczno-bibliograficzny) materiały zachowane w Archiwum Polskiej Akademii Nauk oraz Instytucie Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk. / Bolesław Olszewicz. Warszawa, 1998 T. 1. 1998; T. 2. 1998*
- Olszewicz, Dziewięć wieków** [s.] *Dziewięć wieków geografii polskiej wybitni geografowie polscy Jan Długosz [et al.] : praca zbiorowa / pod red. Bolesława Olszewicza. Warszawa, 1967*
- Pastoureau, Atlas français XVI-XVII** [s.] *Les atlas français, XVIe-XVIIe siècles : répertoire bibliographique et étude / par Mireille Pastoureau, avec la collaboration de Frank Lestringant. Paris, 1984*
- PPK** [rok nr] *Polski Przegląd Kartograficzny / Polskie Towarzystwo Geograficzne. Komisja Kartograficzna. – Warszawa*
- Rastawiecki 1886** [s.] *Słownik rytmowników polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych lub czasowo w niej pracujących / przez Edwarda Rastawieckiego. – Poznań, 1886.*
- Rastawiecki, Mappografia** [s.] *Mappografia dawnej Polski / przez Edwarda Rastawieckiego Warszawa, 1981 [oraz oryg. 1846]*
- SPKP** [s.] *Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel. – Warszawa, 1972.*
- SPKPsup** [s.] *Słownik pracowników książki polskiej : suplement / pod red. Ireny Treichel. - Warszawa, 1986.*
- Szaniawska, Mapy Król. Pol.** [s.] *Szaniawska, Lucyna Mapy Królestwa Polskiego wydane w latach 1815-1915 w zbiorach Biblioteki Narodowej. Warszawa, 1997*
- Szaniawska, W-wa wydawcy** [s.] *Warszawscy wydawcy oraz drukarze map i atlasów w latach 1815-1915. W: „Z Dziejów kartografii” t. X, Warszawa, 2000, s.191-215*
- Tessaro-Kosimowa 1973** [s.] *Historia litografii warszawskiej / Irena Tessaro-Kosimowa. – Warszawa, 1973.*
- Tooley's Dictionary** [tom, rok wyd. s.] *Tooley's Dictionary of mapmakers / compiled by R.V.Tooley. Tring: Map Collector Publishers, 1979 – lub lata późniejsze*
- Tooley's dictionary** [tom, rok. wyd., s.] *Tooley's dictionary of mapmakers. / ed. Josephine French, consult. ed. Valerie Scott, Mary Alice Lowenthal, pict. research Valerie Scott. Rev. ed. Riverside, 1999, 2001, 2003, 2004*

Załącznik 4. Znaki umowne stosowane w wybranych polach formatu MARC 21 dotyczące zagadnień opisanych w instrukcji

Znaki umowne stosowane w polu 245:

Podpole |b poprzedza się:

- » odstępem i dwukropkiem, gdy podaje się w nim dodatek do tytułu,
- » odstępem i znakiem „=”, jeśli zapisujemy w nim równoległe wersje tytułu,
- » odstępem i średnikiem, gdy podaje się w nim tytuł następnej pracy współwydanej tego samego autorstwa,
- » kropką, gdy podaje się w nim tytuł pracy współwydanej bezautorskiej, anonimowej lub innego autorstwa, niż praca wymieniona w podpolu |a.

Podpole |n poprzedza się kropką.

Podpole |p poprzedza się:

- » przecinkiem, jeśli występuje po podpolu |n,
- » kropką, jeśli występuje po podpolach |a lub |b.

Podpole |c poprzedza się ukośnikiem.

Pole 245 kończy się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 246:

Podpole |b poprzedza się odstępem i dwukropkiem.

Podpole |n poprzedza się kropką.

Podpole |p poprzedza się przecinkiem (jeżeli występuje po podpolu |n) lub kropką (jeżeli brak podpolu |n).

Podpole |f poprzedza się przecinkiem.

Pole 246 nie kończy się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 250:

Podpole |b poprzedza się:

- » odstępem i ukośnikiem „/”, jeżeli w podpolu |b podajemy oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania.
- » odstępem i znakiem „=”, jeśli w podpolu |b zapisujemy równoległe wersje oznaczenia wydania (*nie stosuje się BN*).

Pole 250 kończy się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 255 (podstawowym polu z danymi matematycznymi):

Podpole |b poprzedza się odstępem i średnikiem.

Podpole |c ujmuje się w nawiasy okrągłe.

Podpole |d wraz z podpołem |e ujmuje się w nawiasy okrągłe.

Podpole |e poprzedza się odstępem i średnikiem.

Dopowiedzenie w obrębie podpoła |a oraz |e poprzedza się przecinkiem

Pole 255 kończy się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 260:

Drugie podpole |a poprzedza się odstępem i średnikiem.

Podpoła |b i |f poprzedza się odstępem i dwukropkiem.

Podpole |c poprzedza się przecinkiem.

Podpole |g poprzedza się przecinkiem, jeżeli to podpole występuje po podpolu |e lub |f.

Podpoła |e nie poprzedza się żadnym znakiem.

Zawartość podpól |e, |f, i |g ujmuje się łącznie w nawiasy okrągłe.

Pole 260 kończy się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 300:

Podpole |b poprzedza się odstępem i dwukropkiem.

Podpole |c poprzedza się odstępem i średnikiem.

Podpole |e poprzedza się odstępem i plusem.

Na końcu pola 300 stawia się kropkę.

Objętość atlasu w podpolu |a ujmuje się w nawiasy okrągłe.

Znaki umowne stosowane w polu 490:

Kolejne podpole |a poprzedza się odstępem i znakiem równości.

Podpole |x poprzedza się przecinkiem.

Podpole |v poprzedza się odstępem i średnikiem.

Na końcu pola 490 nie stawia się kropki.

Znaki umowne najczęściej stosowane w polu 830:

Podpole |n poprzedza się kropką.

Podpole |x poprzedza się przecinkiem.

Podpole |p poprzedza się przecinkiem, jeśli występuje po podpolu |n, a w pozostałych przypadkach kropką

Podpole |v poprzedza się odstępem i średnikiem.

Na końcu pola 8XX nie stawia się kropki.

Nawiasy okrągłe, w które w bibliografiach ujmuje się strefę serii, są generowane automatycznie i nie trzeba ich zaznaczać.

Znaki umowne stosowane w polach 5XX:

- » Cytaty przejęte z wnętrza opisywanego dokumentu kartograficznego nie powinny być ujmowane w cudzysłów.
- » W zasadzie nie stosuje się nawiasów kwadratowych dla wyróżnienia danych pochodzących spoza opisywanego dokumentu, niezależnie od ich pochodzenia. Wyjątkiem są obliczone przez katalogującego skale map głównych, pobocznych i towarzyszących oraz uzupełnienia dokonane wewnątrz cytowanego tekstu oraz wykropkowane skróty tekstu [...].
- » Właściwą treść uwag oddziela się od wyrażen ją wprowadzających dwukropkiem i odstępem, np.:
 - w polu 500 w podpolu |a
 - Rzeźba terenu:
 - Mapy poboczne:
 - Broszura zawiera:

w polu 534 podpolu |p
Repr., oryg.:

W opisach bibliograficznych dokumentów cytowanych stosuje się znaki umowne odpowiadające poszczególnym elementom opisu.

Pola 5XX, z wyjątkiem 536, kończą się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 501:

Tytuły prac tego samego autora rozdziela się średnikiem i spacjami po obu jego stronach. Tytuły prac różnych autorów oddziela się kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 504:

Jeśli w podpolu |a podaje się wszystkie informacje o bibliografii i indeksach, rozdziela się je od siebie kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 505:

W podpolu |a:

- » tytuły prac autorskich rozdziela się średnikiem i odstępami po obu jego stronach,
- » tytuły prac bezautorskich lub anonimowych rozdziela się kropką.

Podpole |t poprzedza się:

- » przecinkiem, jeśli występuje po podpolu |g,
- » kropką w pozostałych przypadkach (z wyjątkiem, gdy podpole występuje na pierwszym miejscu pola).

Podpole |r poprzedza się odstępem i ukośnikiem.

Znaki umowne stosowane w polu 510:

Nie stosuje się żadnych znaków rozdzielających podpola.

Znaki umowne stosowane w polu 534:

W polu 534 oddzielając elementy opisu należy stosować znaki umowne zalecane w polach i podpolach opisu bibliograficznego, zaś kolejne strefy opisu poprzedzać kropką. Jedynie po wyrażeniu wprowadzającym (podpolu **p**) należy zastosować dwukropek.

Znaki umowne stosowane w polu 546:

Podpole **|b** poprzedzamy kropką.

Znaki umowne stosowane w polu 920:

Podpole **|c** poprzedzamy odstępem i dwukropkiem.